

REVITALIZACIJA

POVIJESNIH NASELJA OTOKA KORČULE I MLJETA

ELABORAT INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA NA PROJEKTU "WINTER MED"



1.C. KONZERVATORSKO-URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA POSTRANA

Zagreb, 2022.

Elaborat integralne zaštite i revitalizacije

povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta na projektu "WINTER MED"

01

**STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH
NASELJA U KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA S KATALOGOM
NASELJA**

Prilozi:

01.A. KATALOG NASELJA OTOKA KORČULE

01.B. KATALOG NASELJA OTOKA MLJETA

01.C. KONZERVATORSKO – URBANISTIČKI PLAN PILOT PODRUČJA POSTRANA

01.D. KONZERVATORSKO – URBANISTIČKI PLAN PILOT PODRUČJA KORITA

02

SMJERNICE ZA IZRADU REGIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA
CJELOGODIŠNJEG ODRŽIVOG I ODGOVORNOG TURIZMA NA
OTOCIMA KORČULI I MLJETU U DUBROVAČKO – NERETVANSKOJ
ŽUPANIJI

03

PRAVILA ZA PLANIRANJE I PROJEKTIRANJE U TRADICIJSKIM NASELJIMA
OTOKA KORČULE I MLJETA

prilog: BROŠURE / REVITALIZACIJA POVIJESNIH NASELJA OTOKA KORČULE I
MLJETA



Project co-financed by the European
Regional Development Fund

**Naručitelj:**

REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE (DUNEA)
Branitelja Dubrovnika 41, 20 000 Dubrovnik

Izvršitelj:

ASK ATELIER d.o.o.
Trg N. Š. Zrinskog 17, 10 000 Zagreb

Projektni tim Izvršitelja:

Azra Suljić, dipl.ing.arh.
dr. sc. Marija Premužić Ančić, dipl.ing.arh.
Dunja Naerlović, mag.ing.arch.
Paula Zrnić, mag.ing.arch.

Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković, Split
dr. sc. Josip Belamarić, povj.umj.

Sani Sardelić, dipl. komp. knjiž. i prof. filozofije

Direktorica:

Azra Suljić, dipl. ing. arh.

Stručna suradnja i stručna koordinacija za naručitelja:

Zavod za prostorno uređenje
Dubrovačko-neretvanske županije

Elaborat integralne zaštite i revitalizacije povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta izrađen je u okviru projekta "Mreža zimskih otoka za cjelogodišnja turistička iskustva na Mediteranu" (akronim projekta: "WINTER MED") koji je sufinancirala Europska unija sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu programa transnacionalne suradnje INTERREG MEDITERRANEAN 2014. – 2020.

Sadržaj ovog elaborata isključiva je odgovornost Regionalne razvojne agencije Dubrovačko – neretvanske županije – DUNEA.

SADRŽAJ

1. ANALITIČKI DIO.....	6
1.1. UVOD	6
1.1.1. CILJEVI KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA.....	7
1.1.2. METODOLOGIJA	8
1.1.3. PODRUČJE POVIJESNOG NASELJA ŽRNOVO-POSTRANA.....	13
1.1.4. REŽIMI ZAŠTITE I POLITIKE ZAŠTITE PODRUČJA.....	14
1.2. OPĆE KARAKTERISTIKE POVIJESNOG NASELJA.....	18
1.2.1. POLOŽAJ U PROSTORU.....	18
1.2.2. POVIJESNI RAZVOJ.....	23
1.2.3. VAŽNOST PODRUČJA U ŠIREM KONTEKSTU	29
1.2.4. FUNKCIONALNI, TEHNIČKI, DRUŠTVENI I KULTURNI KONTEKST	29
1.3. PROSTORNE KARAKTERISTIKE.....	43
1.3.1. LOKACIJA U ODNOSU NA OKOLIŠ, TOPOGRAFIJA, VEZE.....	43
1.3.2. PRIRODNE I ANTROPOGENE GRANICE NASELJA	44
1.3.3. SILUETE, POGLEDI, DOMINANTNE VIZURE	45
1.3.4. ASOCIJATIVNE KARAKTERISTIKE.....	47
1.4. KONCEPT I OBLIKOVANJE	47
1.4.1. IDENTIFIKACIJA MORFOLOŠKE STRUKTURE NASELJA	47
1.4.2. IDENTIFIKACIJA GRAĐEVNIH STRUKTURA (MATERIJALI, NAČIN ZIDANJA, POKROV, KONSTRUKCIJE...).....	49
1.4.3. STAMBENE ZGRADE.....	64
1.4.4. ZELENE POVRŠINE.....	66
1.4.5. JAVNE PROMETNE I PJEŠAČKE POVRŠINE	67
1.4.6. SPORTSKO-REKREACIJSKE POVRŠINE.....	71
1.4.7. KARAKTERISTIČNI ELEMENTI IDENTITETA.....	71
1.5. UGROŽENOST I RANJIVOST.....	74
1.6. VALORIZACIJA	76
1.6.1. IDENTITETSKE VRIJEDNOSTI – SLIKA SELA (GENIUS LOCI)	76
1.6.2. VREDNOVANJE GRADITELJSKIH CJELINA	77
1.6.3. VREDNOVANJE KRAJOLIČNIH STRUKTURA.....	78
1.6.4. VREDNOVANJE OTVORENIH JAVNIH PROSTORA (ULICA, TRGOVA, STEPENICA).....	81
1.6.5. VALORIZACIJA GRADITELJSKIH STRUKTURA	82

1.7. GRAFIČKI PRIKAZI ANALITIČKOG DIJELA.....	84
1.1. Morfološka struktura naselja	
1.2. Postojeća parcelacija	
1.3. Naselje na katastarsko – topografskoj karti	
1.4. Način korištenja zemljišta	
1.5. Namjena građevina	
1.6. Promet	
1.7. Komunalna infrastruktura	
1.8. Zelene površine	
1.9. Popločane površine	
1.10. Tipologija građevina	
1.11. Katnost	
1.12. Krovovi - tipologija	
1.13. Krovovi – tip pokrova	
1.14. Pravna zaštita	
1.15. Ocjena dominantnih veduta, vizualna izloženost i stanje rubnih površina	
1.16. Ocjena građevinskog stanja	
1.17. Ocjena usklađenosti izgrađenog prostora s utvrđenim povijesnim uzorkom	
1.18. Valorizacija građevne strukture	
1.19. Ocjena primjerenosti namjene građevina i načina korištenja površina	
1.20. Ocjena ugroženosti graditeljske i urbanističke baštine	
1.21. Ocjena stanja u krajoliku	
2. PLANERSKI DIO	85
2.1. KONCEPT PROSTORNOG PLANIRANJA.....	85
2.1.1. KONCEPT OBLIKOVANJA PROSTORA POVIJESNOG NASELJA	85
2.1.2. KONCEPT OBLIKOVANJA CJELINA	87
2.2. PLAN OBNOVE I REVITALIZACIJE	88
2.2.1. PODRUČJE NASELJA ŽRNOVO	88
2.2.2. VRSTA I SVRHA OBNOVE NASELJA	89
2.2.3. NAČIN OBNOVE NASELJA.....	89
2.2.4. Djelatnosti, dopušteni zahvati i arhitektonsko oblikovanje građevina.....	90
2.3. DEFINICIJA PODRUČJA ZA KOJA SE RJEŠENJA DOBIVAJU PUTEM JAVNOG NATJEČAJA.....	112

2.4. SMJERNICE I MJERE ZA INTEGRIRANO OČUVANJE POVIJESNOG NASELJA POSTRANA	112
2.4.1. OPĆE SMJERNICE I PREPORUKE ZA CIJELO PODRUČJE.....	112
2.4.2. SMJERNICE ZA PLANOM UTVRĐENE MJERE ZAŠTITE PROSTORA.....	114
2.4.3. SMJERNICE I MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA I OČUVANJA PRIRODE ZBOG ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE	123
2.4.4. SMJERNICE I MJERE ZAŠTITE OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA SA STAJALIŠTA ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE	124
2.5. UTJECAJI I VEZE SA SUSJEDNIM JEDINICAMA PROSTORNOG UREĐENJA	128
2.6. GRAFIČKI PRIKAZI PLANSKOG DIJELA.....	129
2.1. Plan obnove prostora s regulacijskim jedinicama	
2.2. Izrada rješenja spomenika kulture	
2.3. Oblikovanje sadržaja	
2.4. Plan arhitektonske, projektantske obnove zgrada i uklanjanja objekata	
2.5. Plan krovova	
2.6. Plan aktivnosti	
2.7. Plan rubnog područja	
2.8. Plan krajobraznog i parkovnog uređenja	
2.9. Plan prometa i drugih javnih površina	
2.10. Plan komunalnog uređenja	
2.11. Zaštita okoliša, prirodnih resursa i očuvanje prirode	

1. ANALITIČKI DIO

1.1. UVOD

U sklopu elaborata Integralne zaštite i revitalizacije povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta na projektu „WINTED MED“ utvrđena je obveza izrade konzervatorsko-urbanističkog plana dva pilot područja radi utvrđivanja metodologije zaštite evidentiranih cjelina kroz prostorno-plansku dokumentaciju. Na otoku Korčuli je, uz suradnju sa Zavodom za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije i Regionalnom agencijom DUNEA, za pilot projekt izabran južni dio sela Žrnovo, Postrana. Ova odluka je donesena na temelju analize povijesnih naselja koja su uključena u izradu projekta. Postrana je po svojim građevinskim, morfološkim, krajobraznim i urbanističkim parametrima karakterističan primjer tradicionalnih naselja unutrašnjosti otoka i u tom smislu je dobar primjer koji se u budućnosti može primijeniti i na druga naselja za potrebe izrade urbanističkih planova.

Kako u Republici Hrvatskoj, usprkos brojnim stručnim i znanstvenim diskusijama i inicijativama, još uvijek nije zaživjela praksa izrade konzervatorsko-urbanističkih planova, ovaj projekt je iskorak u tom smjeru. Unatoč tome, što je konačni cilj izrada cjelokupne studije osmišljavanje smjernica za izradu Regionalnog akcijskog plana razvoja cjelogodišnjeg održivog i odgovornog turizma na otocima Korčuli i Mljetu u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i osmišljavanje pravila za planiranje i projektiranje u tradicijskim naseljima otoka Korčule i Mljeta, konzervatorsko-urbanistički plan je veliki iskorak u stručnoj urbanističkoj i konzervatorskoj praksi kojim se želi povezati ove dvije grane struke u zajedničkom promišljanju i vrednovanju kulturne, povijesne i krajobrazne baštine.

Konzervatorsko-urbanistički plan temelj je za cjelovitu obnovu kulturne baštine naselja i sadrži:

- izradu urbanističke (katastarsko-topografske) podloge (karte) kulturno-povijesnog dijela naselja u manjem mjerilu;
- identifikaciju morfološke strukture naselja;
- evidenciju zgrada, ulica i trgova unutar utvrđene zone (namjena, stanje, vrste pokrova, popločenja, elemenata javnih površina itd.) (kartografski prikazi);

- fotodokumentaciju;
- identifikaciju i analizu tipologije izgradnje unutar kulturno-povijesne cjeline te njihovu valorizaciju;
- sagledavanje cjeline slike naselja;
- smjernice za zaštitu, očuvanje, rekonstrukciju, revitalizaciju, sanaciju pojedinih dijelova naselja te određivanje mogućnosti planiranja unutar kulturno-povijesne cjeline, kontaktne zone i smjernice za očuvanje slike ukupnog naselja.

Područje naselja Žrnovo-Postrana, svojim prirodnim položajem na padinama brežuljka, obuhvaća staru jezgru i novije izgrađeno područje. Ambijenti koji su sinteza prostornih čimbenika iznimno su važni u Postrani, nudeći doživljaj ljepote i sklada.

Svrha konzervatorsko-urbanističkog plana je održivo očuvanje baštine i svih njezinih sastavnica. U konzervatorsko-urbanističkom planu navedeni su podaci koji su nam potrebni za planiranje cjelovite obnove područja baštine naselja.

Planom se štiti: povijesni karakter naselja, prepoznatljiv položaj u prostoru, krajobraz, projektiranje naselja (parcelacija, komunikacijska mreža, raspored javnih prostora), odnosi između zgrada i otvorenih prostora, građevno tkivo (prevladavajuća vrsta građevine i tradicijski elementi), prostorno važni prirodni elementi naselja, prirodne i druge granice rasta i rubovi naselje, slika naselja u prostoru (dimenzije, krovšte i oblik krovova), odnosi naselja i okolice (pogled na naselje i pogledi s njega).

1.1.1. CILJEVI KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA

Ciljevi konzervatorsko-urbanističkog plana za naselje Žrnovo - Postranu su:

- arhitektonska, krajobrazna i projektantska rješenja za očuvanje identiteta Postrane (uklanjanje ili obnova neprimjerenih dijelova, dopuštanje nove gradnje ili dogradnje i uređenje, uređenje javnih, pješačkih i kolnih površina te prometa u mirovanju, uređenje krajobraza, uređenje rubnih i kontaktnih površina i uređenje okoliša);
- povezivanje povijesne jezgre s novijim dijelom naselja;
- restrukturiranje postojeće građevne strukture u cilju poboljšanja životnih uvjeta te uvođenje uravnoteženih proporcija i jednostavnog dizajna;

- održivo korištenje prostora i sanacija novijih zgrada te njihovo oblikovno ujednačenje s povijesnom strukturom;
- smanjenje i smirivanje motornog prometa zbijenim dijelom naselja, uređenje prostora za promet u mirovanju stanovnika, posjetitelja i zaposlenika,
- uredne i pristupačne javne površine (trgovi, ulice, parkovi, rekreacijske površine i površine za promet u mirovanju),
- popularizacija baštine s ciljem očuvanja, sanacije, obnove, prezentacije i revitalizacije naselja kao prilike za prenošenje vrijednosti kako stanovnicima tako i posjetiteljima.

1.1.2. METODOLOGIJA

Kako je u uvodu istaknuto u Republici Hrvatskoj još uvijek ne postoji stručna praksa za izradu konzervatorsko-urbanističkih planova, tako da je u sklopu izrade ovog dijela elaborata bilo važno osmisliti primjerenu metodologiju.

Kako bismo osmislili primjerenu metodologiju, napravljen je korak unatrag u promišljanju što metodologija jest u znanstvenom i stručnom smislu. Metodologija dolazi od grčkih riječi: *meta* = po, kroz; *hodos* = put; *logos* = riječ, misao, znanost. To je disciplina koja proučava puteve spoznaje, a moglo bi se reći i da je to put kojim znanost treba kročiti.¹ Prema definiciji koju je dao Zelenika, metodologija je „znanstvena disciplina u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite opće i posebne znanstvene metode“.²

Nakon toga smo istražili povijesni odnos prema razvijanju svijesti o vrijednosti graditeljske kulturne baštine, jer razvoj planerskih ideja primijenjenih na povijesna urbana područja seže u devetnaesto stoljeće. Ipak, unatoč dugom i bogatom razvoju, mnogi od najpromišljenijih koncepata koji se tiču planiranja u povijesnim gradovima tek danas zaživljavaju. Pregled gotovo stoljeće i pol ideja izvanredne skupine planera i mislilaca pokazuje da planiranje očuvanja povijesnih urbanih i ruralnih naselja ima važnost izvan svoje primjene na povijesne kontekste te da može dati bitan doprinos općem planiranju gradova i sela za dobrobit onih koji te gradove nazivaju domom.

¹ Žugaj, M., Dumičić, K., Dušak, V. (2006) *Temelji znanstvenoistraživačkog rada: metodologija i metodika. 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje*, Varaždin: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike.

² Zelenika, R. (2000), *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet, str. 309

Očuvanje graditeljske i kulturne baštine je prvi prepoznao Victor Hugo (1802.–1885.) koji u tekstu iz 1825. godine *Guerre aux démolisseurs* (Rat protiv štetočina), strastveno zagovarao borbu protiv rušenja francuskih srednjovjekovnih spomenika. Stav Victora Huga naišao je na odjek u Engleskoj, gdje je John Ruskin (1819. – 1900.) govorio o značajnim promjenama koje se događaju u gradovima diljem Europe i predviđao posljedice: „Zlo koje je učinjeno u ovo doba je u potpunosti nepopravljivo.“³ Na njihova razmišljanja su se potom nadovezali Camillo Sitte, Patrick Geddes i Gustavo Giovannoni. Veliki preokret je nastao nakon devastacija gradova po završetku Drugog svjetskog rata, s jedne strane je dolazilo do obnove povijesnih gradova u izvorno stanje (Krakow, Bath ili Asissi) ili je pod utjecajem modernističkog pokreta „pregažen povijesni sloj“ suvremenim rješenjima.

Istražene su suvremene stručne planerske prakse od Velike Britanije, Francuske, Njemačke i Slovenije. Sve navedene zemlje u svojim praksama imaju urbanističke planove za povijesne jezgre urbanih i ruralnih sredina. Posebno je prepoznat slovenski pristup izradi konzervatorskih planova (*Konzervatorski načrt*) te je uz pomoć Pravilnika o izradi konzervatorskih planova (*Pravilnik o konservatorskem načrtu za prenovu*, Uradni list RS, št. 76/10), utvrđena struktura konzervatorsko-urbanističkog plana.

Konzervatorsko-urbanistički plan sadrži:

A) Analitički dio:

Tekstualni i grafički dio plana obnove sadrži:

- uvod (ciljeve konzervatorskog plana obnove, lokalitet ili mjesta baštine koji se nalaze u području detaljnog plana, opće informacije o mjestu ili mjestima baštine i konzervatorsku razinu zaštite),
- opće karakteristike baštine u širem kontekstu (položaj baštine u prostoru u odnosu na prirodne resurse, infrastrukturu i povezanost sa susjednim područjima, prikaz razvoja područja baštine (povijesni kartografski i grafički izvori, podaci o rezultatima dosadašnjih arheoloških istraživanja), važnost baštine na širem području, te funkcionalni, tehnički, prostorni, gospodarski, stambeni, društveni, kulturni i ekološki uvjeti na području baštine, uključujući analizu kretanja stanovništva),

³ Riječi su iz Ruskinovog uvodnog govora u Crystal Palace-u, 1851. godine.

- prostorne karakteristike baštine u odnosu na okolinu i
- sažetak inicijativa i prijedloga stanovnika na području baštine.

B) Planerski dio

Tekstualni i grafički dio plana obnove sadrži:

1. površina plana obnove,
2. arhitektonska, krajobrazna i dizajnerska rješenja prostornog uređenja, a posebno:
 - uklanjanje ili premještanje neprimjerenih sadržaja,
 - dopušteni dodatni i novi sadržaji ili građevine,
 - uređenje rubnih površina područja plana,
 - uređenje javnih površina,
 - krajobrazno i parkovno uređenje,
3. vrstu i svrhu obnove naselja, kada je u pitanju obnova naselja,
4. način obnove naselja ili kulturnog krajolika iz gospodarskog, društvenog, ekološkog, energetskog, urbanističkog, arhitektonskog i krajobraznog aspekta (uključujući sadržajne dogradnje i revitalizacije naselja), kada je u pitanju obnova naselja,
5. područja za koja se rješenja pribavljaju putem javnog natječaja, kada je to potrebno sa stanovišta zaštite kulturne baštine i realizacije kvalitete izgrađenog prostora,
6. plan parcelacije, kada je to potrebno radi zaštite kulturne baštine,
7. faze provedbe prostornog planiranja, ako je to potrebno radi zaštite kulturne baštine,
8. rješenja i mjere za cjelovito očuvanje kulturne baštine,
9. rješenja i mjere zaštite okoliša i prirodnih dobara i očuvanja prirode sa stajališta zaštite kulturne baštine,
10. rješenja i mjere obrane i zaštite od prirodnih i drugih nesreća sa stajališta zaštite kulturne baštine,
11. uvjeti vezanosti objekata na gospodarsku javnu infrastrukturu i izgrađenu javnu imovinu u odnosu na baštinu, uključujući planiranje potrebnih parkirališnih površina, javne rasvjete, komunalne opreme, uređenja zemljišnih površina te
12. utjecaje i veze sa susjednim jedinicama prostornog uređenja.

Konačno, jedan od ključnih elemenata izrade konzervatorsko-urbanističkog plana je bila suradnja u sklopu radionica organiziranih sa stanovnicima naselja Korčule i s javno-pravnim tijelima koja su doprinijeli svojim komentarima, savjetima i prijedlozima.

Interreg
Mediterranean
WINTER MED
Winter Islands Network for 40 year tourist Tourism Excellence in the Mediterranean - WINTER MED

Integralna zaštita i revitalizacija povijesnih naselja u krajolicima OTOKA KORČULE I MLJETA

JAVNI POZIV ZA SUDJELOVANJE NA RADIONICAMA

Dragi stanovnici otoka Korčule i otoka Mljeta,

pozivamo Vas da svojim sudjelovanjem na radionicama u obliku rasprave s organizatorima pridonasite izradi "Stručna studija integralne zaštite i revitalizacije povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta".

PROGRAM RADIONICA

- Predstavljanje projekta WINTER MED (Regionalna agencija DUNEIA)
- Predstavljanje stručne studije integralne zaštite i revitalizacije povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta (ASK Atelier d.o.o., Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Rasković, Split)
- Rasprava/sudionika

VRIJEME I MJESTO ODRŽAVANJA RADIONICA

UTORAK, 15.02.2022., U 13:00 h
DŌM KULTURE U BABINOM PŌLUU

SRUEDA, 16.02.2022., U 9:30 h
GRADSKA VIEIČNICA GRADA KORČULE

SRUEDA, 16.02.2022., U 12:30 h
OPŌINSKA VIEIČNICA OPŌINE VELA LUNGA

UVOD
Masovni turizam i porast broja turista na otocima utrokuje prekomjerno iskorištavanje destinacije, čime se narušava njihova prirodna i kulturna baština. Turistički sektor glavni je gospodarski pokretač koji donosi prosperitet i gospodarski i društveni razvoj mediteranskih otočnih destinacija koje se inače bore za pronalaženje stalnih izvora prihoda, uglavnom zbog geografski ograničenja i nedostatka alternativnih gospodarskih aktivnosti. To istovremeno donosi i veliki pritisak na kulturnu i prirodnu baštinu teritorija. Gubitak biološke raznolikosti, obalna erozija, pritisak na lokalne resurse, komercijalizacija lokalne kulture i tradicije, neki su od faktora koji kočuju razvoj sektora. Ti se negativni učinci povećavaju, posebno tijekom ljetne sezone kad se lokalne zajednice moraju nositi s prekomjernim turizmom, a ostaju u socijalno-ekonomskom zastoju tijekom ostatka godine.

CILJEVI

- Podizanje svijesti o vrijednosti očuvanih kulturno-povijesnih cjelina i očuvane povijesne i tradicijske arhitekture kao i naslijeđenih kulturnih krajolika te potrebi kvalitetne obnove i gradnje u duhu tradicije te povratno, njihovom značaju za gospodarstvo i održivi turizam
- Izrada regionalnog akcijskog plana razvoja cjelodoljnijeg turizma na otocima Dubrovačko-neretvanske županije

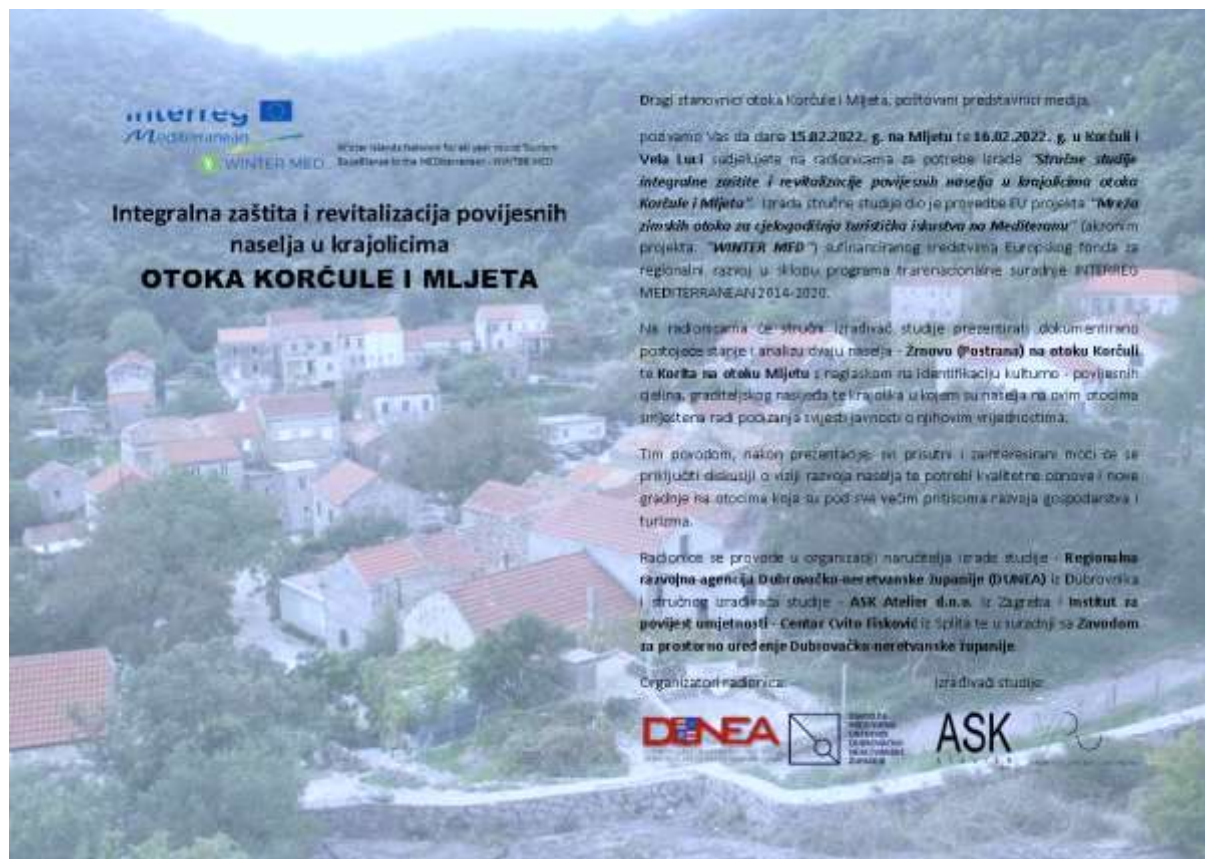
Organizatori radionica: **DUNEIA** **ZAVOD ZA KONSERVACIJU I REKONSTRUKCIJU PAMNIKARSTVA I ZABAVNIŠTVA**

Izrađivači studije: **ASK** **ATRIUM**

U sklopu radionice sa stanovnicima otoka Korčule napravljena je anketa.

Rezultati ankete pokazali su da lokalno stanovništvo smatra da su povijesne jezgre naselja otoka Korčule i Mljeta u prosjeku dobro očuvane te da ih je potrebno čuvati najviše kroz rekonstrukciju i korištenje starih objekata (prema smjernicama konzervatora i u skladu s povijesnom izgradnjom) te učinkovitijom zakonskom regulativom, zaštitom i provedbom prostornih planova.

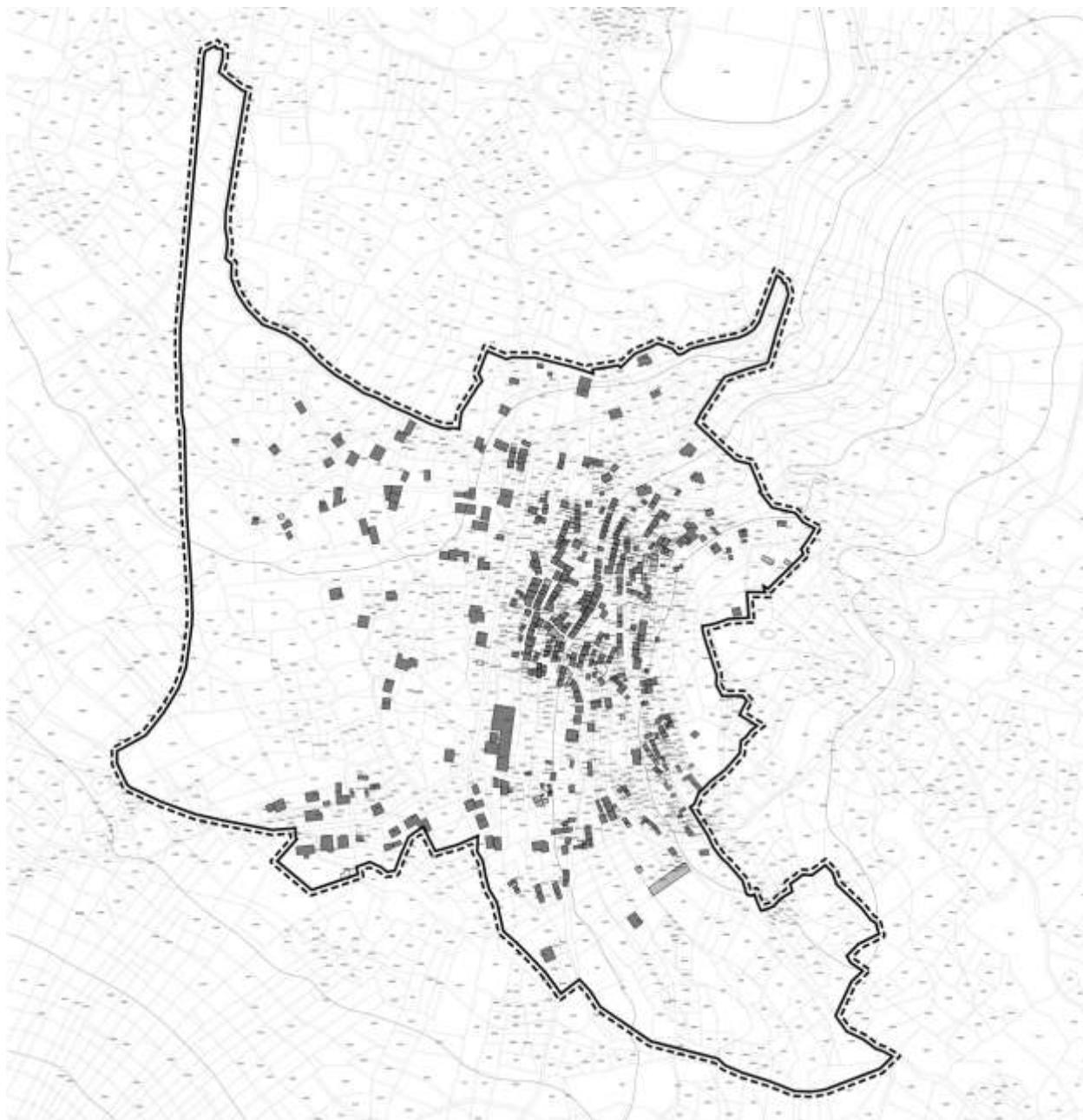
Svrhom očuvanja starih jezgri naselja vide većinom očuvanje izvornog identiteta naselja (njegovog ambijenta, tradicije, izgradnje, krajolika i kulture) te povezano s tim turističku atrakciju, odnosno pozitivan utjecaj na ruralni turizam. Većina ispitanika smatra da je moguće pomiriti očuvanje starih naselja sa suvremenim životnim potrebama te da očuvanje povijesnih cjelina naselja pozitivno utječe na ukupnu materijalnu i ekonomsku vrijednost naselja.



Ispitanici većinom smatraju da treba očuvati ukupni ambijent naselja, ali da je potrebno očuvati i gospodarske zgrade (štale, suhozide, pristupne puteve i sl.) te prirodne zelene elemente unutar naselja. Također, većinom smatraju da mogu osobno utjecati na očuvanje ambijentalnih vrijednosti naselja odgovornim ponašanjem i korištenjem prostora, promicanjem zaštite te podizanjem svijesti, edukacijom i radom lokalne zajednice oko brige u prostoru. Kao jedan od načina spominje se i obnova vlastitih nekretnina primjereno povijesnim naseljima.

Većina ispitanika smatra da dosadašnji pristup očuvanja povijesnih cjelina dugoročno nije dobar te da je izgled naselja danas, u odnosu na izgled kakav je imalo u vrijeme njihova djetinjstva, djelomično promijenjen novom izgradnjom. Kao prostor nove gradnje podesećim se smatraju posebno određeni dijelovi naselja izvan povijesne jezgre.

1.1.3. PODRUČJE POVIJESNOG NASELJA ŽRNOVO-POSTRANA



U sklopu izrade Plana je napravljeno istraživanje, valorizacija i kategorizacija zona kulturne, povijesne i prostorne zaštite. Iz navedenog istraživanje je definirana granica obuhvata izrade Plana, koja obuhvaća povijesnu jezgru, novi dio naselja, kontaktne zone sa pripadajućim krajolikom

Područje obrade konzervatorsko-urbanističkog plana na području naselja Žrnovo prikazano je u grafičkom dijelu plana.

1.1.4. REŽIMI ZAŠTITE I POLITIKE ZAŠTITE PODRUČJA

Na prostoru naselja Žrnovo-Postrana ne postoje dijelovi naselja, građevni sklopovi ili građevine koje su upisane u Registar kulturnih dobara RH. Na istočnom rubu naselja postoje dvije prapovijesne gomile koje imaju status preventivno zaštićenog kulturnog dobra, te su upisane u Registar kulturnih dobara RH pod rednim brojem P-6399. Datacija gomila je kraj 3. tis.p.n.e. – poč. 1. tis.p.n.e. Obje gomile su preoblikovane naknadnim poljoprivrednim radovima, a jedna od njih je djelomično uništena građevinskim radovima. Nalaze se na istaknutom, strateškom položaju koji omogućuje istodoban vizualni pregled/nadzor nad krajnjim istočnim dijelom otoka Korčule (Žrnovo, Korčula, Lumbarda) te dijelom Pelješkog i Mljetskog kanala. Zbog toga se može pretpostaviti da su korištene kao promatračnice, no ne može se isključiti mogućnost sepulkralne/kultne funkcije. Postojanje ovih gomila govore o tragovima postojanja povijesnih civilizacija koja datira daleko u prošlost.

U sklopu obuhvata plana postoje i evidentirana kulturna dobra, koje bi bilo bitno upisati u Registar kulturnih dobara RH prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21). Riječ je o slijedećim građevinama, sklopovima i povijesnoj cjelini:

- Crkva sv. Roka
- Renesansni gospodarski sklop Šegedin
- Blejalovo selo - Povijesna jezgra dijela zaselka Postrana
- Sklop nastambi za stoku
- Curaćev kaštel
- Didovićev kaštel

U sklopu izrade konzervatorsko-urbanističkog plana su prepoznate građevine i sklopovi koje je potrebno što prije zaštititi kako bi se spriječila danja devastacija i propadanje. Prvenstveno tu je povijesna cjelina naselja Postrane seoskih obilježja (Blejalovo selo) i crkva svetog Roka sa pristupnom pijacom.

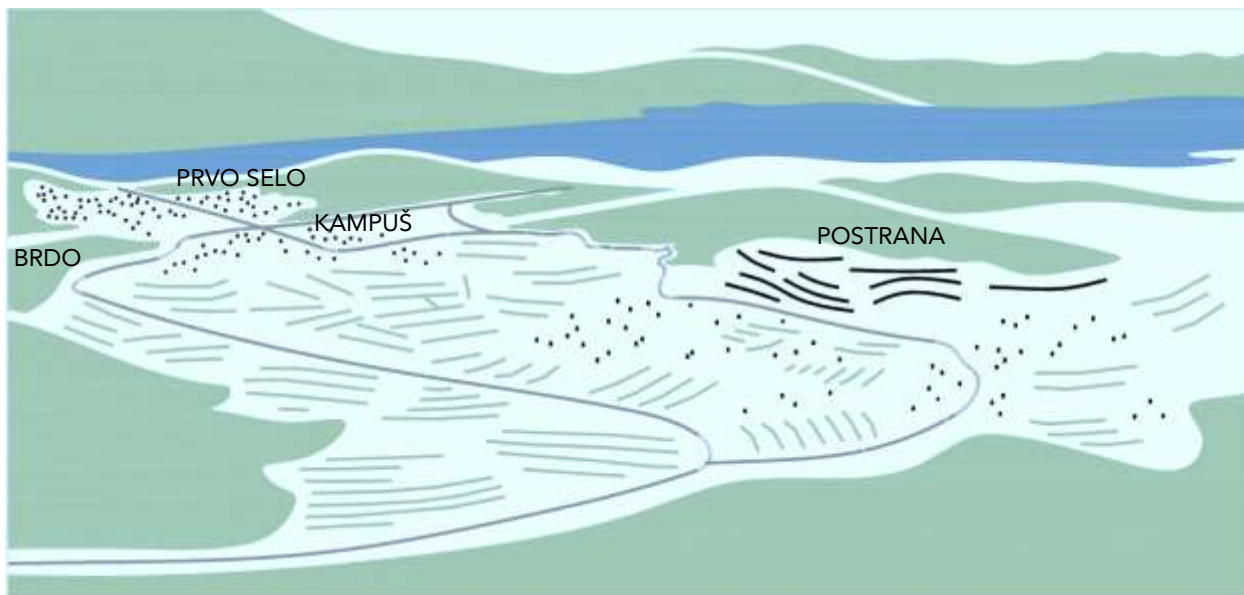






1.2. OPĆE KARAKTERISTIKE POVIJESNOG NASELJA

1.2.1. POLOŽAJ U PROSTORU



Slika naselja – Žrnovo

Žrnovo, na nepuna dva kilometra od grada Korčule, prvo je u nizu starih ruralnih naselja duž otoka i središte starog žrnovskog distrikta, *konfina* - katastarske općine unutar kojega se nalazio i Pupnat. Danas je Žrnovo jedno od naselja Grada Korčule te su prostorno-planske odrednice utvrđene Prostornim planom uređenja Grada Korčule (Službeni glasnik Grada Korčule 02/03, 03/08, 03/11, 10/15, 9/16). Grad Korčula je svojim jakim administrativnim, gospodarskim i kulturnim utjecajem ostavio je dubok trag u materijalnoj i duhovnoj kulturi Žrnovaca, te je u velikoj mjeri odredio njihovu orijentaciju u životnom prostoru.

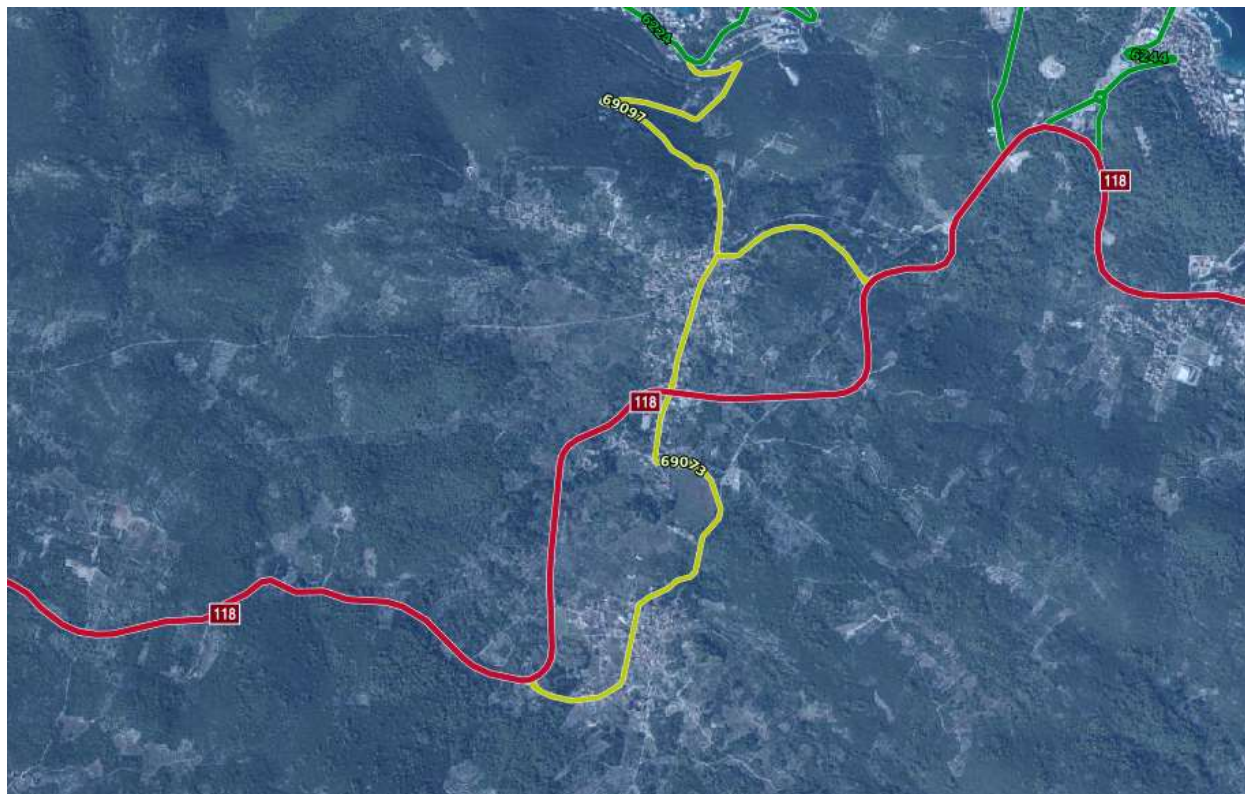
Njegove zaseoke Prvo Selo, Brdo, Kampuš i Postranu, smještene između brežuljaka, nije bilo lako uočiti s mora, što je osiguravalo djelomičnu zaštitu od opasnosti te poticalo razvoj i broj stanovnika. Prostranim teritorijem koji je obuhvaćao dijelove na sjevernoj i južnoj obali s pripadajućim uvalama približavao se nadomak gradu, pa današnja novoizgrađena gradska periferija katastarski pripada Žrnovu. Prostrana uvala Žrnovska Banja, položena prema Pelješkom kanalu, ima vrlo dobre maritimne karakteristike, te je korištena kao luka i sidrište od antike. Izrazito brežuljkast teren žrnovskog distrikta krije brojna plodna polja, vrtače i lokve, te speleološke objekte. Na prostranoj visoravni, razmeđima krških polja i strmina, od istoka prema zapadu nižu se kompaktni zaselci deskriptivnih naziva: Prvo Selo – prvo na putu od

grada Korčule, Brdo – na brdu, Kampuš – uz polje naziva Biskupija, te Postrana - na padini strmog brijega postrance uz glavnu otočnu prometnicu. Četiri zaseoka organizirana su oko obradivih površina koje su u prošlosti bile temelj gospodarstva sela.

Žrnovo danas broji 1413 stanovnika, te se broj stanovnika, unatoč kontinuiranoj depopulaciji RH od 1980-tih do danas kontinuirano povećava. Vinogradarstvo i maslinarstvo su stoljećima određivali osnovni životni ritam mještana, oblikovali njihove navike i njihov životni prostor. Danas su Žrnovci uglavnom okrenuti industrijskim, zanatskim i ugostiteljskim zanimanjima, pa poljoprivreda igra sporednu ulogu u oblikovanju njihovog svijeta. Kamenoklesarstvo je jedna od zanatskih djelatnosti na koju su osobito ponosni te je drže dijelom svoje tradicije. Širom sela mogu se naći različiti kameni artefakti koji svjedoče o visokoj vještini ovih zanatlija: lijepo oblikovane kamene kuće, dvorišta, križevi, kolune, volti...

Distrikt sela obuhvaća nekoliko većih uvala na južnoj i sjevernoj strani otoka koje su oduvijek predstavljale važne točke interesa za mještane – nekada zbog ribolova, vinograda i eksploatacije kamena, danas uglavnom zbog turizma. Tako se na južnoj, postranskoj strani nalaze uvale Rasohatica, Pavja luka, Orlanduša i Bratinja luka, dok se na strani od Prvog sela nalaze Medvinjak, Žrnovska banja, Vrbovica i Tri žala.

Iako naziv Žrnovo sugerira homogenu geografsku i kulturnu cjelinu, između mještana Prvog sela i Postrane postoji izražena svijest o međusobnoj različitosti koja u velikoj mjeri usložnjava identitet ovog sela.



Prometna povezanosti (<https://geoportal.hrvatske-ceste.hr/gis?c=549510%2C4756132&so=&z=10.8>)

Glavna prometna veza, državna cesta D-118, prolazi kroz žrnovski zaseok Kampuš. Cesta povezuje otok Korčulu od Vela Luke, preko Smokvice s trajektnom lukom u Korčuli. Ovo je glavna prometnica koja povezuje Žrnovo s dva glavna mjesta Velom Lukom i Korčulom. Druga važna prometnica koja povezuje zaseoke od Prvog sela do Postrane jest lokalna cesta L-69073. Povijesno je lokalna cesta bila veza koja je Žrnovo povezivala s Gradom Korčulom i Vela Lukom.



Pogled na Postranu s Brda (Izvor: <https://www.korculainfo.com/photos/zrnovo/>)



Pogled na Postranu iz zraka

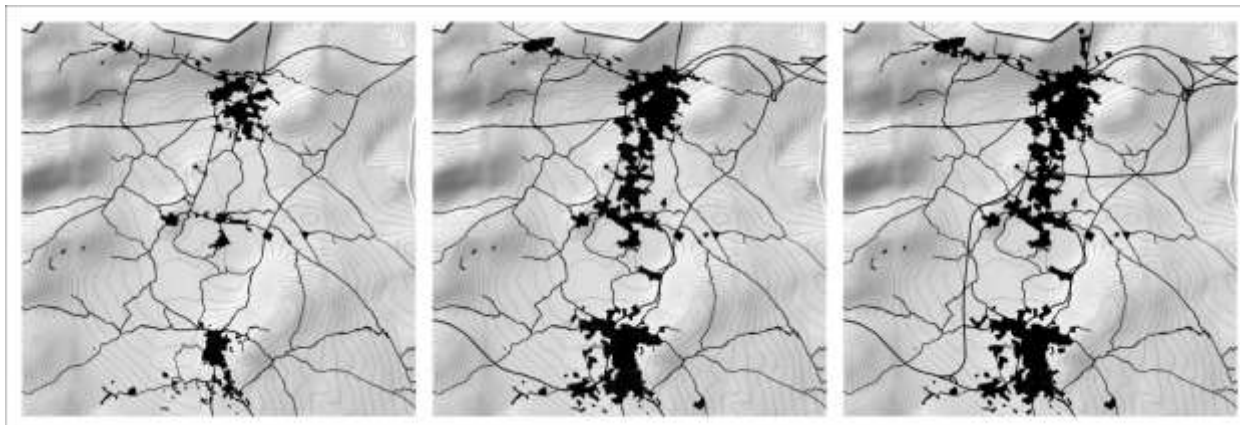


Pogled na Postranu iz zraka



Pogled na Postranu iz zraka

1.2.2. POVIJESNI RAZVOJ



Geneza naselja Žrnovo

Žrnovo je s Pupnatom, Čarom, Smokvicom i Blatom jedno od najstarijih mjesta na otoku Korčuli. Najstarija otočna naselja bila su u njegovoj unutrašnjosti uz polja i brojne špilje.

Kao što je prethodno navedeno sastojalo se od četiri zaseoka. Mikrorazvedenost svake od ove četiri aglomeracije nesumnjivo odaje izvorni srednjovjekovni prostorni ustroj. No, brojni arheološki ostaci na širem području svjedoče o daleko starijem naseljavanju. Arheološki ostaci u Jakasovoj spilji iznad uvale Rasohatica blizu Postrane, na jugoistočnoj strani otoka Korčule, govore o životu tijekom prapovijesti. Među pronađenom keramikom iz neolitika i eneolitika, brojnih životinjskih kostiju i školjaka, ističe se crveno-sivo-smeđe oslikana keramika, srodna keramici iz Vele spile na Korčuli i Gudnje na Pelješcu, s kojima tvori velolučku kulturu srednjega neolitika. Najveći dio ostaloga keramičkoga materijala pripada kasnoneolitičkoj hvarskoj kulturi.

Žrnovo je, sudeći po okolnim gradinama i gomilama, u prapovijesti bilo važno ilirsko središte, s vrlo jasnim i snažnim sustavom nadziranja šireg kopnenog i morskog prostora. Stanovnici su prvenstveno vezani uz ovčarstvo, kojemu pogoduju osunčani brežuljkasti tereni s relativno frekventnim, ograđenim lokvama i pojilištima u podnožju vododerina i prirodnih bazena kišnice u često prisutnoj glini i ilovači. Kultivacija polja započinje u unutrašnjosti otoka koja su branili iz utvrđenih naseobina i nadzirali s gomila poput onih na kotama 555 iznad Dubova, 473 povrh Pupnata, 212 iznad žrnovskog Prvog Sela (Stražica), itd. Arheološki lokalitet Ustine, neposredno iznad žrnovskog polja, sa širokim pogledom na Pelješki kanal, recentnim istraživanjima potvrđuje važnost i snagu ilirskih zajednica na istočnom dijelu otoka. Ostaci

nadsvođene rimske cisterne s dvostrukom komorom u Źrnovskoj Banji neupitno ukazuju na rimsku prisutnost te trajnije i sustavno korištenje dostupnih prirodnih resursa kao i drugdje na otoku (kamen, šuma, obradivo tlo). Sporadični arheološki nalazi, osobito u Kampušu, upućuju i na snažnu antičku kulturu u unutrašnjosti otoka, što ne iznenađuje s obzirom na intenzitet grčke i rimske kolonizacije. Arheološkom naslijeđu Źrnovskog konfina svakako treba pridodati i nalaz ranokršćanskog križa u mramoru iz V. st. uzidanog u vanjski obod apside crkve Male Gospe u Prvom Selu, te ulomak crkvenog nadvratnika s pleternim ornamentom iz XI. st. na Glavici sv. Vida nasuprotnoj Kampušu, na Źrnovskom groblju, u današnjoj pomoćnoj crkvi – *mrtvici*.

Prvi poznati pisani spomen Źrnova datira u 1327. godine, ali se podrazumijeva kako je riječ o drevnom, razvijenom naselju. Jezgre Źrnovskih zaseoka organiziraju se tik uz polja, što se danas najbolje može uočiti u Kampušu. Kuće na Brdu položene su na osunčanoj kosini u dva niza koja rasijeca put prema Kočju i pokrajnjim puteljcima k uvalama od ekonomskog interesa – Vrbovica, Oštri Rat, Oskorušica. Uvala Vrbovica, osim za vađenje kamena u kamenolomu na rtu, podesna je i za poljoprivredno korištenje, a kaštel Tvrdeić Borić nadvisivao se prodoljem sve do izgradnje suvremenih stambenih objekata s turističkom namjenom.

Postranom su dominirali kašteli koji su branili selo (Didovićev, Curaćev, Jakasov, nekada vlasništvo korčulanske obitelji Kušpilić te nekoliko renesansnih sklopova među kojima se ističe rodna kuća poznatoga diplomata XVI. stoljeća *Jakova Baničevića* (1466.-1532.), renesansnog crkvenog dostojanstvenika i humanista, koji se na europskim dvorovima družio s Albrechtom Dürerom, a dopisivao s Erazmom Roterdamskim i Pietrom Bembom. Ti kašteli – kojima treba pridodati Dimitrijevićev u Prvom Selu – uglavnom su jednoćelijske trokatnice stambene funkcije s izrazitim elementima obrambene arhitekture, uz pripadajuće gospodarske jednokatnice, često osnažene i proširene lučnim svodom nad kojima se uspijeva doskočiti skučenosti stambenog prostora nadogradnjama sobica *na jednu vodu*, te s neizostavnom cisternom za kišnicu, ukopanom ispod razine tla.

Tipologija ranijih kuća i sklopova - dvorova, slijedi karakter otočke pučke gradnje u rastresitim, organskim prostornim odnosima, koji su najsloženiji upravo u Postrani gdje prevladava izgradnja u nizovima. Postrana se, prema tumačenju Igora Fiskovića, „prostire na većoj kosini prirodnoga terena i svladava ga s ravno pruženim, a stepenasto složenim nedugačkim

potezima kuća koji se nadovezuju poprečno uz glavnu ulicu. Mnoga, doduše, izmiču cjelovitom ustroju a svojom postavom na strmini svako takvo "prikuce" osigurava svoj pogled k polju dok se međuprolazima, u stvari uličicama mahom usmjeravaju okolini koja nije izgrađena."

Tipološki su zanimljive i skupine prizemnih "košara" u Blejalovu selu i Roguji, na rubu Postrane – građenih suhozidom, pokrivenim kamenim pločama. Odlikuju se minijaturnim modularnim unutrašnjim ustrojem, prilagođenim osnovnoj namjeni – čuvanju stoke.

Crkveno, duhovno i kulturno središte mjesta bilo na Mratinskoj Glavici (ili Mratinu, Mratinju), prozvanoj po župnoj crkvi sv. Martina. Smještena je u neposrednoj blizini plodnog vinorodnog polja Biskupije uz Kampuš i susjedni brežuljak sa crkvicom sv. Vida, u ambijentu stoljetnih čempresa, česvine srasle sa zvonikom, sa župnom kućom i školom (1884.) u kojoj je danas smješten Sabirni arhivski centar Korčula Lastovo DAD. Iako zaseoci imaju svoje zaštitnike, župna crkva sv. Martina okupljala je sve stanovnike čineći središnju vjersku i kulturnu točku Žrnova. Prvi put se spominje u 14. stoljeću, što se povezuje s osnutkom Korčulansko – stonske biskupije 1300. U početku mala građevina poput ostalih crkvica u okružju, crkva sv. Martina više puta je nadograđivana i proširivana. O tome govore zapisi godina iznad glavnih vrata: 1619., 1678. i 1911. Biskup Nikola Španić (1633. – 1707.) utjecao je na brojne izgradnje i pregradnje u svojoj biskupiji, pa tako i na crkvu sv. Martina u Žrnovu. Crkva dobiva i danas vidljive dimenzije s baroknim obilježjima. Opremljena je lijepim primjerima pokretnih umjetnina i fino obrađenih kamenih elemenata, materijala u kojemu su Žrnovci vični i koji je, kao kamenarski i klesarski obrt, uz poljoprivredu i vinarstvo, stoljećima bio glavna gospodarska aktivnost. Na malom trgu ispred crkve 2006. postavljen je brončani kip Ivana Pavla II., rad akademskog kipara Radoslava Duhovića (1929.-2020.), porijeklom iz Žrnova. Stopa svetog Martina, reljef suvremenog francuskog kipara Michela Audiarda postavljena je 2021. godine, čime su se Župa sv. Martina i Žrnovo uključili u europsku hodočasničku mrežu poznatu kao "Via Sancti Martini".

Crkva sv. Roka u Postrani iz 1874. godine sagrađena je na prostoru trga uz stariju crkvu iz 16. st. Osmišljenim premještanjem crkve poboljšala se komunikacija, kao i prostorna iskoristivost trga. Uzidana ploča s natpisom govori o volji stanovnika Postrane za poboljšanjem vlastita položaja i određenoj samosvijesti. Sugestivan ambijent malog trga zasjenjenog starim koštilom, s pogledom prema Pelješcu, danas je živo okupljalište i ljetna pozornica na kojemu

se izvodi lančani ples s mačevima moštra. U prošlosti je završavao obrednim odsijecanjem volovske glave, a i danas su na trgu sačuvana udubljenja za žbare – drvenu konstrukciju u koju se pri sječenju umetala glava vola.



Carta prospettiva delle comuni censuarie della Dalmazia. Alleganta in doppia Scala del circolo di Cattaro e dei distretti di Ragusa e Ragusavecchia : secondo la nuova distrettuazione. Zara : I. R. Archivio della Mappe Catastali, 1853. Digitalne zbirke NSK



Stato di Ragusi: Bocca del Fiume Narenta, Isole di Lesina e Curzola nella Dalmatia prosedutte Dalla Serenissima Republica di Venetia / P. [Vincenzo Maria] Coronelli. oko 1700. bakrorez Karta je iz atlasa V. M. Coronellija: Atlante Veneto. Digitalne zbirke NSK



Katastarski plan Postrana, 1836. Arhiv mapa Istre i Dalmacije, Državni arhiv u Splitu







1.2.3. VAŽNOST PODRUČJA U ŠIREM KONTEKSTU

Žrnovo je po svojem karakteru, povijesnom nastajanju i oblikovanju tipičan primjer srednjovjekovnih naselja. Smješten u unutrašnjosti otoka stambene zone naselja su se odmicala od vrijedne obradive zemlje na manje vrijednim brdovitim dijelovima terena s kojih bi mogle imati dobar pregled na polje. Karakteristika naselja otoka Korčule je bilo da svako selo u unutrašnjosti ima svoj morsku luku iz koje je izvozilo svoje proizvode prema kopnu. Tako je Žrnovo imalo svoju Žrnovsku banju.

Danas su povijesni slojevi i izvorni ambijent sela vrlo dobro očuvane te ih važno zaštititi i prezentirati kao dio ruralne dalmatinske kulturne baštine.

1.2.4. FUNKCIONALNI, TEHNIČKI, DRUŠTVENI I KULTURNI KONTEKST

1.2.4.1. Funkcionalni uvjeti

Žrnovo je naselje dominantno stambenog karaktera. U posljednjih pedeset godina, kada se u većini dalmatinskih mjesta na račun intenzivnog turističkog razvoja prostor apartmanizira, Žrnovo je na račun svojeg položaja u unutrašnjosti otoka ipak u velikoj mjeri odoljelo gradnji. Sva četiri zaseoka su većim dijelom očuvala svoju izvornu strukturu, morfologiju i izgled.

Jednako kako je u prošlosti zbog svojeg položaja naselje bilo zaštićeno od napada s mora, tako je i do danas, zbog želje turista da budu u blizini mora zaštićeno od devastacije prostora turizmom.



Pogled na Postranu

U povijesnom dijelu naselju su uglavnom vrlo dobro očuvane kuće i prostori za držanje blaga, isto tako je jako dobro očuvana sakralna arhitektura. Kako se povijesni stambeni dio naselja udaljavao od plodnog polja u podnožju očuvani su suhozidi i zidane međe između parcela, unatoč tome što se poljoprivreda napušta kao primarna djelatnost stanovnika. Jedan dio polja je danas uređen u nogometno igralište, koje se nalazi uz državnu cestu D-119. Nogometno igralište koristi nogometni klub Žrnovo. Zapadno od lokalne ceste koja povezuje žrnovske zaseoke je prostor proširenja naselja sa vilama s bazenima i uglavnom turističkim sadržajima. Ovaj prostor je zona ispreplitanja izgradnje i poljoprivrednih površina koje su dijelom u korištenju, a dijelom napuštene. Izgradnja zapadno od jezgre Postrane odvila se od 1980-tih godina do danas.

Naselje Postrana je položeno na zapadnoj padini brda te je od svih zaseoka Žrnovo vizualno najviše izloženo pogledu. Na taj način dominira krajolikom. Stambenim građevinama se najjednostavnije pristupa pješice putem stepenica koja povezuju cijelo naselje. Pristup

automobilom je vrlo ograničen i otežan na račun uskih ulica koje nikad nisu bile zamišljene kao cesta.

U zaseoku Kampuš se nalazi žrnovska osnovna škola „Ante Curać-Pinjac“, a uz nju je i vrtić. Važnost škole za prostor naselje ne može se dovoljno istaknuti. Njezino postojanje je jedan od glavnih razloga rasta broja stanovnika u posljednjih 40 godina.

1.2.4.2. Tehnički uvjeti

Veza između povijesne jezgre Postrane i krajolika je neprikosnovena. Postojeći krajolik je uvjetovao i diktirao položaj izgradnje naselja, a ujedno i materijale od kojih će se zgrade graditi. S razvojem poljoprivrede, novim tehnikama i promjenama u načinu životu dolazi do promjena u građevnom fondu naselja i dijelom u korištenim materijalima. Ti elementi ne pokazuju istu sliku kao prije sto, dvjesto godina i bilo bi nerazumno očekivati da se ne mijenjaju u budućnosti. Sa stajališta očuvanja i održivosti, to je također razumljivo i prihvatljivo, jer baština ne može opstati bez prilagodbe trenutnim uvjetima. Ako pristup obnovi nije dovoljno fleksibilan, može brzo izgubiti smisao i samo preostaje ljuska bez sadržaja i kao takva umire i postupno nestaje. Međutim, važno je njegovo vođenje pod stručnim nadzorom.

GRAĐEVINSKI MATERIJAL

U prošlosti su građevine u Žrnovu bile kamene, pojedine kuće velikaša su bile ožbukane vapnencem. Krovišta su građene na potkonstrukciji od drvenih greda, sa kamenim vijence i konzolama, pokrivena crijepom i rijetko kamenom. Naknadne obnove objekata izvedene su često u kamenu, ali i u kombinaciji s drugim materijalima (cigla, beton, armirani beton). Gospodarske zgrade za čuvanje stoke su bile kamene, često zidane u suho pokrivene kamenom.

Zgrade iz druge polovici 20. stoljeća su uglavnom od suvremenih materijala, kao što su opeka, betonski blokovi, armirani beton, vrlo često žbukane ili obložene kamenim pločama koje pokušavaju imitirati autohtonu stambenu arhitekturu. Novi materijali su nekompatibilni s tradicionalnim materijalima koji se koriste, osobito na starim zgradama.



PRITISCI

Nekada su sve glavne ceste i ulice u Žrnovu bile od kamena ili bijeli put, a vertikalne komunikacije stepenica od kamena. U drugoj polovici 20. stoljeća, ceste se asfaltiraju, a veliki dio komunikacija u povijesnom dijelu Postrane betonira. Pješačke spojne ulice izgrađene su uglavnom od betona ili betona ispunjenog kamenjem.



Uz crkvu svetog Roka na kojoj se održava mačevalačka igra Moštra, je 2021. godine betonirano gledalište, potom obloženo kamenom, koje je vrlo loš primjer grube intervencije u povijesni ambijent. Cijeli prostor trga je obnovljen, pri čemu je jedino sačuvana zapadna klupa i pojedini dijelovi popločenja.



Novouređeni trg ispred crkve sv. Roka



Novouređeni trg ispred crkve sv. Roka [https://www.facebook.com/MO Žrnovo-Postrana](https://www.facebook.com/MO_Zrnovo-Postrana)



1.2.4.3. Društveni uvjeti

Svako naselje ima svoje karakteristike koje ga razlikuju od ostalih. Uglavnom su stanovnici ti koji daju sliku naselju, bilo izvana gradnjom zgrada i druge infrastrukture, bilo imidžom koji su sami stanovnici stvorili svojim životom, međusobnom povezanosti i domoljubljem. Kulturni i društveni život bitan je čimbenik života u naselju i važan čimbenik identiteta. Zemljoradnička i kamenoklesarska kultura ima dugu tradiciju koju ljudi u selu uz razne manifestacije čuvaju i danas i predstavlja poveznicu između stanovnika i pokazuje njihovu snažnu privrženost mjestu. Žrnovo ima svoje blagdane čiji sadržaj podsjeća na nekadašnju gospodarsku ulogu mjesta, a odvijaju se i brojna druga događanja u kojima sudjeluju mještani.



Društveni život mjesta pred Božić <https://www.facebook.com/MO-%C5%BDrnovo-Postrana>

Poput ostalih otočkih mjesta, Žrnovo njeguje folklornu tradiciju.

Najvažnija je "Moštra", ples "od boja" s mačevima, uz pratnju "mišnjica" (mijeha s diplama) i "tamburla" (velikog bubnja). Uz izvođenje Moštre do 1966. održavao se tradicionalni običaj žrtvovanja vola, koji vjerojatno vuče podrijetlo još iz minojskih mediteranskih kultova bika i mitraizma. U mjestu djeluje kulturno-umjetničko društvo "Mišnjice" koje njeguje dramski amaterizam i folklor, a "Bratska sloga" prvenstveno se bavi mjesnim tradicijama i folklorom. U Žrnovu su rođeni i suvremeni hrvatski umjetnici slikari i kipari (Radoslav Duhović, kipar, Nikola Skokandić, grafičar, Ante Radovanović, Frano Cebalo, Abel Brčić, slikari). U Žrnovu je također jako aktivno karnevalsko društvo " Vilani" koji u doba maškara organiziraju plesove i druženja. Početkom kolovoza organizira se tradicionalna " Makarunada". To je seoska fešta u kojem se promovira seoske običaje uz degustaciju poznatih žrnovskih makaruna, jela od domaće tjestenine i mesnog govedeg umaka. Manifestacija ima humanitarni i zabavni karakter.

U seoskoj sredini na otoku, kakvo je Žrnovo, povezanost i interakcija između škole i mještana je važna jer škola je središte svih zbivanja: javnih, kulturnih, odgojno-obrazovnih i sportskih. Uz

školu djeluju četiri sportska društva Ženski rukometni klub "Žrnovo", Nogometni klub "Žrnovo", Udruga lađara "Žrnovski galijoti" i Biljarski klub u Postrani.



Obilježavanje blagdana Velike Gospe @suniknez <https://www.picuki.com/media/2111602796406295986>

1.2.4.4. Ekonomski uvjeti

Stanovnici Žrnova u prošlosti su se bavili poljoprivredom (vinogradarstvo, maslinarstvo, povrtlarstvo), kamenoklesarstvom, pomorstvom i brodogradnjom. Sada su mnogi zaposleni u građevinarstvu i turizmu.

Glavne gospodarska grana Žrnova je turizam. On se bazira na pružanju smještajnih kapaciteta gostima te prožanju ugostiteljskih usluga u konobama, kušaonicama vine, barovima i restoranima.

Od turističkih atrakcija je sva sakralna arhitektura s trgovima koji se na njih nadovezuje (na kojima se održavaju kulturne manifestacije), biciklističke i planinarske staze koje povezuju Žrnovo s okolnim mjestima.

Kao što je prethodno navedeno, uz turizam, Žrnovo ima dugu tradiciju kamenoklesarstva te je vrlo aktivno karnevalsko društvo.

1.2.4.5. Uvjeti života

Jedan od velikih izazova Žrnova je nepostojanje kanalizacijskog sustava, a većina starih kuća nema riješen nikakav sustav odvodnje otpadnih voda. Fekalna odvodnja se ispušta direktno u tlo koje je vrlo porozno i prošarano špiljama. Suvremene kuće imaju obvezu izgradnje spremnika otpadnih i fekalnih voda. Prostornim planom je kanalizacijski sustav planiran, ali se realizacije nije pristupilo. Na račun sve većih pritisaka na prostor ključno je rješavanje ovog problema.

Vodovod je u Žrnovo, kao i ostatak Korčule došao 1986. godine, no većina kuća i dalje koristi gusterne, jer su izvorni dio domaćinstva, a vodu iz vodovoda koriste uglavnom u ljetnim mjesecima. Pojedine kuće u povijesnoj jezgri Postrane nisu spojene na vodovod.

Izuzet neriješenog sustava odvodnje uvjeti za život u Žrnovu su zadovoljavajući. Na području Žrnova nema većih zagađivača okoliša, osim promet državnom cestom D-119 koja je glavna prometna veza na otoku. Najveći zagađivač okoliša su kamioni koji služe za opskrbu otoka.

Nisu izvedeni zahvati koji bi negativno utjecali na krajolik Žrnova i njegovog neposrednog ruba. Najveću opasnost i degradaciju područja prijeti od neprimjerene izgradnje koja degradira ambijent mjesta. U naselju se pojedine kuće obnavljaju neprimjerenim materijalima te nadograđuju na način da degradiraju ambijent.

Krajolik ruba naselja je očuvan, biljne vrste su autohtone. U novijim aranžmanima pojavljuju se alohtone biljne vrste.

1.2.4.6. Postojeća prostorno planska dokumentacija

Naselje Žrnovo je jedno od pet naselja u sklopu Prostornog plana uređenja Grada Korčule (Službeni glasnik Grada Korčule 02/03, 03/08, 03/11, 10/15, 9/16) te drugo naselje po veličini i

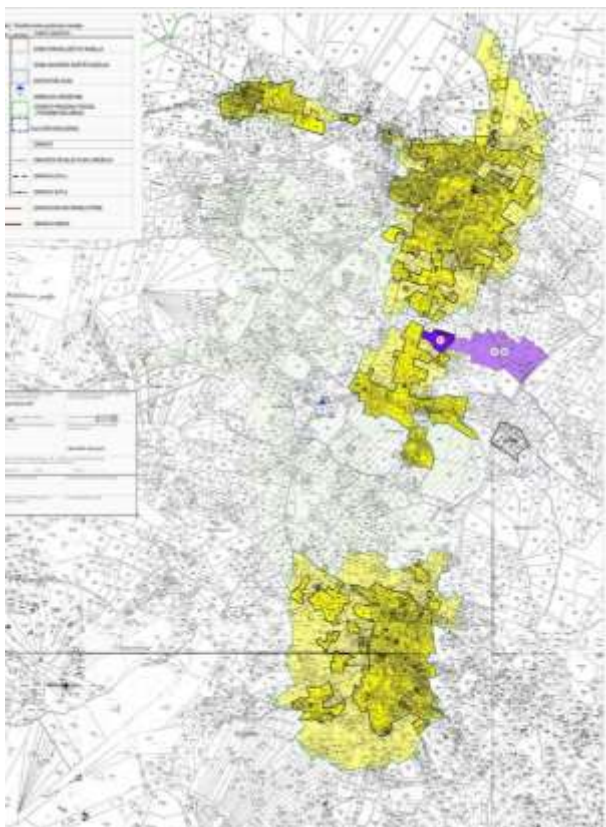
broju stanovnika. Ovom planu je prethodio Prostorni plan uređenja Općine Korčula, koji obuhvaćao otok Korčulu i zapadni kraj poluotoka Pelješca.

Prostorni plan uređenja Grada Korčule je na snazi već 18 godina te je u tom razdoblju provedeno četvero izmjena i dopuna. Između izvornog građevinskog područja za naselje Žrnovo i posljednjih izmjena i dopuna iz 2016. godine najveće promjene su nastale u planiranju vrlo velike gospodarske zone koja zahvaća kultivirani krajolik maslinika.

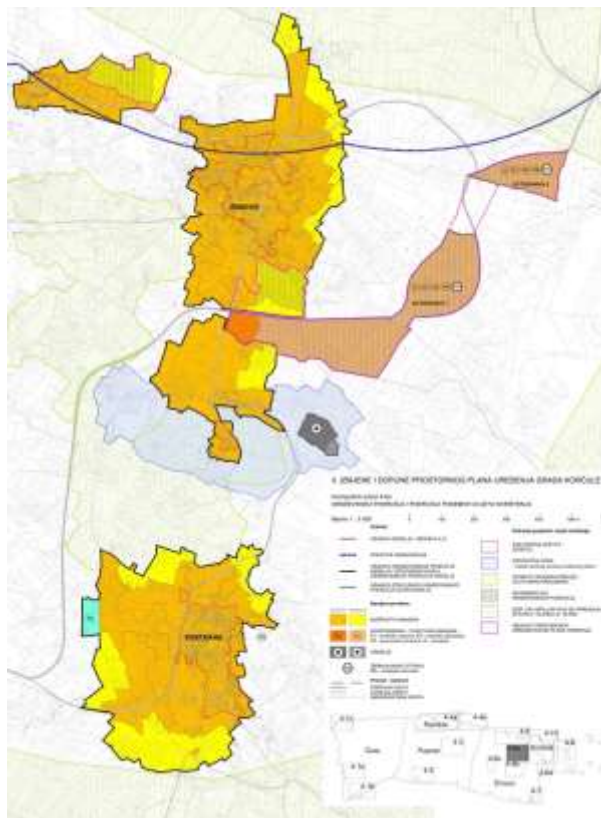
Urbanistički razvoj Žrnova, s naglaskom na Postranu je u građevinskom smislu vrlo stabilan. Odnos izgrađenog i neizgrađenog dijela naselja je zanemariv, te u sklopu cjelokupne prostorno-planske dokumentacije kroz vrijeme nije povećavana površina građevinskog područja naselja.

Sami prostorni plan je najveći naglasak stavio na naselje Korčulu kao najvrjednije naselje otoka i na obalno uređenje grada. U sklopu plana su propisane mjere za zaštitu kulturnog krajobraza i zaštitu kulturno-povijesne baštine.

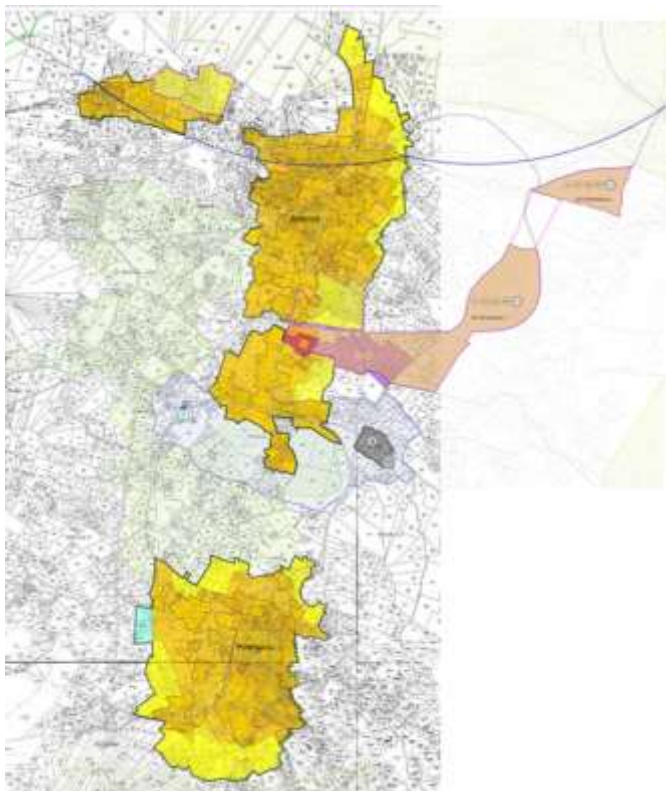
Planom su utvrđene mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti u kojima se krajobraz štite Zakonom o zaštiti prirode. Međutim, kako Krajobrazna osnova Republike Hrvatske još nije donesena, osobito vrijednim predjelima, prirodnim i kulturnim krajobrazima, smatraju se oni određeni Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije i PPUG Korčula. Na području Žrnova u kategoriji kultiviranog krajobraza se štiti Žrnovsko polje.



Prostorni plan uređenja Grada Korčule 2003.



Prostorni plan uređenja Grada Korčule –izmjene i dopune 2016.



Preklap izvornog i izmjena i dopuna 2016. Prostornog plana uređenje Grada Korčule – građevinsko područje Žrnovo

Prostornim planom je propisano kako se mora voditi računa da se zadrži krajobrazna raznolikost i prirodna kvaliteta prostora uz uvažavanje i poticanje lokalnih metoda gradnje i graditeljske tradicije. Treba poticati uporabu autohtonih materijala (npr. kamen), boja prilagođenih prirodnim obilježjima okolnog prostora, te poštivanje tradicijskih arhitektonskih smjernica prilikom gradnje objekata specifične namjene.

Elemente krajobraza osobito vrijednih predjela treba štiti u cijelosti, pri čemu posebno mjesto zauzimaju raznovrsni ekološki sustavi i stanišni tipovi, u kombinaciji s elementima ruralnog krajobraza, formiranim u uvjetima lokalnih tradicija korištenja prostora u različitim gospodarskim i povijesnim okolnostima (kao posljedica uravnoteženog korištenja poljoprivrednog zemljišta za biljnu proizvodnju i stočarstvo).

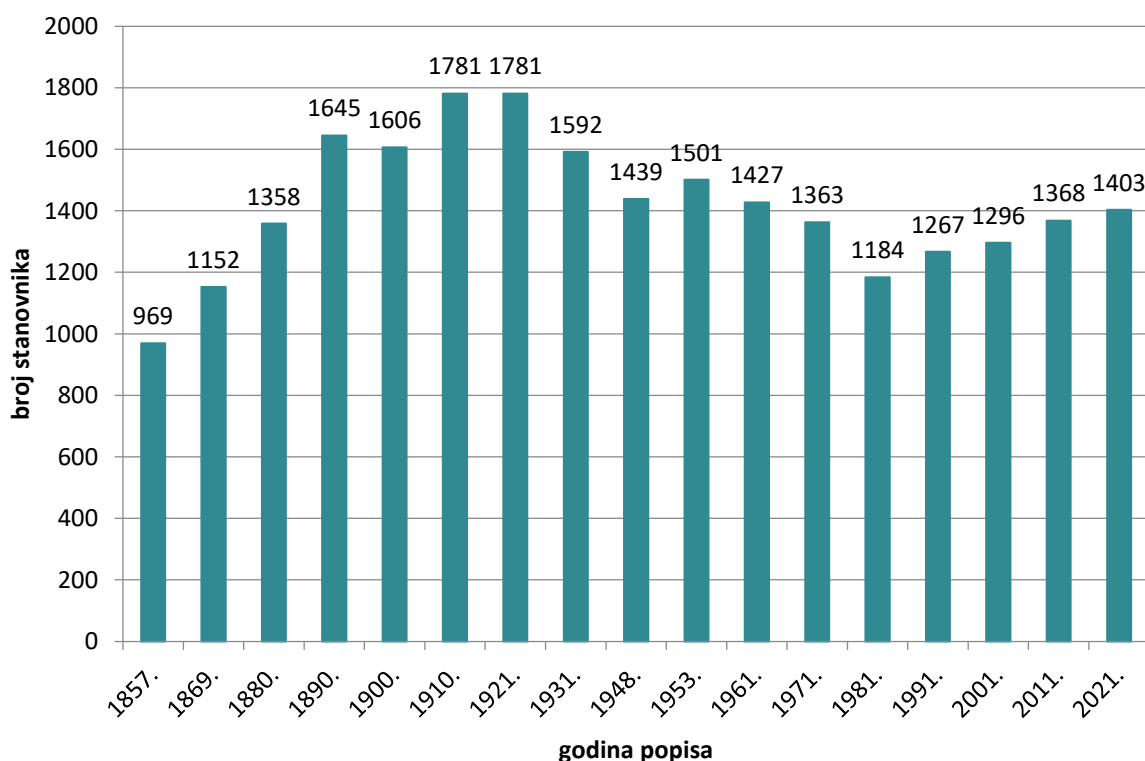
Posebno se zaštićuje specifičan oblik tradicijskog obrađivanja tla (suhozidi) te veće površine pod vinogradima i maslinicima koji također tvore specifičnu sliku južnodalmatinskog krajolika te se zaštićuju i kao djelatnosti i kao cjelovite pejzažne slike.

U planiranju je potrebno provoditi interdisciplinarna istraživanja temeljena na vrednovanju svih krajobraznih sastavnica, naročito prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti unutar granica obuhvata plana.

Prostoru povijesnog dijela sela Postrane je PPUG Korčula dodijeljen status **djelomične zaštite povijesne strukture – zona zaštite „B“**: Uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline koji sadrže vrijedne elemente povijesnih struktura različitog stupnja očuvanosti. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, odnosno zonama koje se nalaze na području kulturno-povijesne cjeline unutar prostornih međa, utvrđenih rješenjem o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, uvjetovat će se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih, za ukupnost određene kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetovat će se intervencije u smislu prilagodbe funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Prihvatljive su metode konzervacije, rekonstrukcije, rekonpozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.

1.2.4.7. Demografija

Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva 2021. godine, za razliku od velike većine otočnih naselja, Žrnovo ima pozitivan demografski prirast sa 1403 stanovnika u sklopu 503 domaćinstva, za razliku od 2011. kada je popisano 1368 stanovnika. Prosječan broj stanovnika po kućanstvu u 2021. iznosi 2,8 članova po kućanstvu.



Rezultati popisa stanovništva na području Žrnova od 1857. do 2021. godine

S ovim brojem stanovnika je drugo naselje po veličini odmah iza Grada Korčule koje ima 2661 stanovnika s laganim demografskim padom u odnosu na prethodni popis.

Najveći broj stanovnika Žrnovo je imalo početkom 20. stoljeća oko Prvog svjetskog rata, kada 1910. i 1921. godine broji 1781 stanovnik. Od tog perioda do popisa 1981. broj stanovnika postepeno opada kada pada na 1184 stanovnika. Nakon tog razdoblja je kontinuiranom porastu pa tako i danas.

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Žrnova bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj), tako i prostorna pokretljivost stanovništva (migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva.

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva gledajući cjelokupnu populaciju Općine, prema popisu 2011. godine, ženskog dijela populacije ima 1,8% više od muškog, pa možemo kazati da je u Žrnovu praktično jednak udio muškaraca i žena. Međutim, u dobnim skupinama do dobne skupine od 65-69 godina ipak konstantno lagano, ali jasno prevladava muški dio populacije osim u jednom "ekscenrom" razdoblju kada su u izrazitoj većini žene (45-49: 15,3%). Tek u starim dobnim skupinama postotni udio ženskog dijela populacije sustavno raste pa u dobnoj skupini 70-74 godine iznosi 25,8%, a u dobnoj skupini 75+ godina iznosio 16,6% više ženskog od muškog dijela populacije. Navedeno kretanje ženskog dijela populacije odraz je kako ekonomske situacije u periodu poslije drugog svjetskog rata, tako i samog rata što se danas odražava u dobnoj strukturi relevantnih starosnih skupina.

1.3. PROSTORNE KARAKTERISTIKE

1.3.1. LOKACIJA U ODNOSU NA OKOLIŠ, TOPOGRAFIJA, VEZE



Panorama, (www.zrnovo.com)

Postrana je južni zaseok sela Žrnovo koje se nalazi u unutrašnjosti istočnog dijela otoka Korčule. Žrnovo je drugo po broju stanovnika naselje u sklopu Grada Korčule. Do razvoja grada Korčule Žrnovo je bilo glavno mjesto na otoku. Žrnovo je danas u potpunosti oslonjeno

na Grad Korčulu, ne samo radi prodaje proizvoda, nego i dnevnih migracija zbog posla, obrazovanja, pružanja zdravstvenih usluga. Žrnovska visoravan obiluje humcima, glavicama, poljima, udubinama, vrtačama, slikovitim kamenim oblicima koje uokviruje zelenilo brojnih čempresa koji daju poseban ugođaj žrnovskoj panorami.

S brda Stražice i Žrnovci su, poput Pupnačana, imali zadaću osmatrati more u Korčulansko-pelješkom kanalu. Pod Žrnovom se nalazi dobra luka Banja, koja je u antičko doba mogla biti luka dolaska s Pelješca za Žrnovo i Lumbardu. Kroz Žrnovo su prolazili i antički putovi istok-zapad te je ono svojevrsno križanje gdje su putovi iz raznih pravaca isprepleteni. Ovakav status Žrnova je ostao do danas. Postrana je naslonjena na istočnu stranu puta te se svojom arhitekturom stepenasto penje uz brdo. Njezinom kvalitetnom strateškom položaju govore u prilog dvije prapovijesne gomile koje su imale zadaću promatranja okolnog prostora za zaštitu od potencijalnih napada.

Prostor Žrnova je građen od trošnog dolomita. Dominantni su oblici otoka dva niza kraških udolina, koje se od glavne vapnene mase polako spuštaju prema istoku i zapadu. Istočni niz tvore udoline Čarskog, Pupnatskog i Žrnovskog polja.

Klimatske prilike vrlo su povoljne. Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna. Srednje siječanjske temperature nisu nikad niže od 9,8° C, dok srpanjske ne prelaze 26,9° C. Relativno male godišnje amplitude povoljne su za poljoprivredu. Dnevne su amplitude male, a mrazova nema. Dominantni su vjetrovi bura, koja snižava temperaturu na sjevernoj obali i jugoistočnjak (jugo), koji otežava redovite brodske linije. Po klimatskim karakteristikama razlikuje se južna obala (više temperature, dominantno jugo i visoki valovi) od sjeverne obale (niže temperature, jaka bura i veća naoblaka). Grad Korčula spaja na neki način ova dva klimatski svojstvena prostora.

1.3.2. PRIRODNE I ANTROPOGENE GRANICE NASELJA

Korčula je naš najšumovitiji otok, ali se njegov biljni pokrov promijenio antropogenim utjecajem. Najbolje to potvrđuju toponimi na kojima danas više nema šume. Česmina i bor sjekli su se za građu brodova, dok je makija uništavana za ogrjev i prehranu stoke. Tako je i vidljivo u krajoliku Žrnova koji je danas uglavnom ispresijecan suhozidima i koji okružuju

maslinike i poljoprivredne površine (vrlo često napuštene). Žrnovsko polje je bilo uz Lumbarsko najveći snabdjevač Korčule poljoprivrednim proizvodima.

U krajobrazu žrnovskog kraja svojstveno je pružanje kraškog udubljenja koje čini žrnovsko polje. Polje je okruženo padinama brežuljaka, nižu se podzidani dolci vinograda i maslinika, grupe čempresa i makije, te najveća grupacije alepskog i crnog bora i hrasta crnike. Taj kultivirani krajolik, usprkos činjenici da možda i nije najtipičniji za otok, jedinstven je spomenik ljudskom radu. Tome osobito treba pridružiti doce žrnovskih vinograda na južnoj obali pa ih kao takve valorizirati unatoč procesu degradacije.

Fitocenološki kraj Žrnova pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara. Atraktivnost krajolika pojačana je prehistorijskim gomilama, zbijenim zaselcima (Prvo selo, Kampuš, Brdo i Postrana), kapelama i grobljem oivičenim čempresima, malim poljskim kućicama uklopljenim u suhozid dolaca ili pak kaštelima plemićkih obitelji u Prvom selu i Postrani.

Izduženi karakter Žrnova koji se proteže u smjeru sjever-jug odvaja prostor gradnje, polja i šume koji čine zaokruženu cjelinu. Konfiguracija terena je uvjetovala prirodne granice širenja povijesnog naselja. Međutim danas se te granice gube na račun širenja novih zona gradnje koje zauzimaju nekadašnje polje, tako da se granica između izgrađenog i agrarnog prostora polagano gubi.

1.3.3. SILUETE, POGLEDI, DOMINANTNE VIZURE





Pogled na Žrnovo iz zraka (<https://www.adriatic.hr/hr/vodic/dalmacija-otok-korcula-zrnovo/pl-534>)

Povijesni karakter Žrnova je osigurao pružanje kvalitetnih vizura kako na zaseoke, koji se penju padinama brda koje okružuju žrnovsko polje (pogotovo Postrana), tako i s vrhova brda na okolni krajolik. Zbog izduženosti doline, okružene brdima, naselja se zajedno s maslinicima i vinogradima terasasto spuštaju po padinama obronaka. Zaseoci sa stepenicama i uskim stazama kontinuirano otvaraju vidike prema kultiviranom krajoliku.

Zbog posebnih prirodnih obilježja prostora, vedutne ekspozicije Žrnova je najizraženija iznad naselja Postrana. Pogledi se pružaju sa postranskih terasa kuća, suhzida, pijace ispred crkve svetog Roka, stepenica i staza na suprotnu stranu, otvarajući pogled prema cijelom polju, Kampušu, Brdu, Prvom selu i crkvi svetog Martina.

Mikrovedute su karakteristične za svaku uzvisinu koja okružuje žrnovsko polje s razine ulice ili uzvisina brdašca. Crkve u Žrnovu su ujedno mjesta vrlo kvalitetnih veduta na okolni prostor. Njihovi zvonici su ujedno i markeri prostora. Crkva svetog Martina dominira južnim dijelom Prvog sela te je jedan od glavnih markera prostora.



1.3.4. ASOCIJATIVNE KARAKTERISTIKE

Glavne asocijativne karakteristike Postrane su gusta struktura kamenih seoskih kuća položenih na padinama brda, međusobno umrežena stepenicama i uskim stazama. Gustu strukturu naselja okružuje gusto visoko zelenilo s jedne strane i polje s druga.

Snažna vizualna izloženost Postrane iz doline ostavlja snažan dojam na promatrača na način da se prostor sagledava kao jedna homogena cjelina.

1.4. KONCEPT I OBLIKOVANJE

1.4.1. IDENTIFIKACIJA MORFOLOŠKE STRUKTURE NASELJA

Postrana se strukturirala duž dominantnih antičkih povijesnih komunikacija sukladno konfiguraciji terena, dok se od njih račvaju puteljci koji obrubljuju insule stambene izgradnje. Smještajem naselja na padini, postiže se stepenasto uzdizanje kuća unutar sklopova, u funkcionalnoj matrici izgradnje, s otvorenim vidikom svake na dolinu i pošumljene obronke.

Promatrajući iz daljine, stiče se dojam, da je Postrana isto kao i Pupnat, Čara ili Smokvica, položajem i vodom, osnovana kao po nekom stalnom pravilu, što se u različito doba i u raznorodnim prilikama javlja uvijek istom životnom snagom, poniklom iz tla i iz nepromjenljivih

prirodnih uvjeta. Korčulanska, isto kao i bračka, hvarska, lastovska ili mljetska sela su odličan primjer održivog planiranja prostora. Točno i uredno nižu se kamene kuće zbite jedna uz drugu, sve u jednoj ravnini, povezane ulicom na istoj oduženoj liniji. Pravilne četverostrane građevine svojim pročeljima sve gledaju u sunce i u svoje polje. Ima ih viših i nižih, masivnijih i vitkijega oblika, ali njihovi oštri bridovi, čiste plohe i tamni četverokuti pravilnih prozora čine ih monotono jednakim. Isti solidan materijal, jedan kanon gradnje, daju čitavomu naselju izrazit stil, čvrst i jednostavan.



Postrana na Hrvatskoj osnovnoj karti

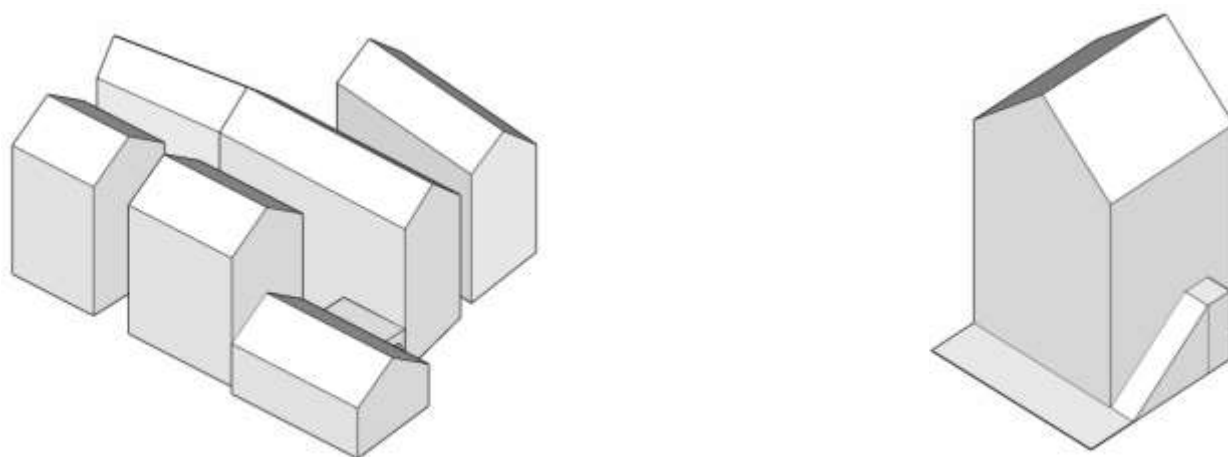
Zaseok Postrana se mora promatrati kroz nekoliko slojeva. Prvi najvrjedniji sloj je prostor povijesnog sela sa njegovim stepenicama, stazama, crkvom svetog Roka i trgom ispred crkve. Povijesni dio naselja je prošaran komunikacijama koje se pružaju paralelno sa slojnicama brda, a ispresijecano je stepenicama koje stvaraju vertikalne veze. Na povijesni dio sela se naslanja novija izgradnja periferije, koju lako razlikujemo od povijesnog sela, ne samo po oblikovanje, već i na račun znatno rahlije izgradnje i veličine parcela. Novija izgradnja se proteže s jedne i druge stare brda te se sve više proteže i progušćuje na polju zapadno od stare jezgre. Periferija brda još uvijek ima jasan okvir sa sjeverne strane gdje se gradnja završava sa gustom šumom, za razliku od južne strane koja raspršuje uz suhozide terasa polja i košara.

Donji dio Postrane koji zauzima polje, uključuje i prostor nogometnog igrališta, trgovine Studenac i uglavnom vila s bazenima. Ova intervencija u prostora je znatno utjecala na doživljaj prostora, no ipak postoji prednost što ovakav tip zahvata nije zahvatio povijesnu jezgru.

Glavna cesta je međa koja dijeli stariji i noviji dio Postrane, ujedno je i spona koja veže Postranu s ostalim zaseocima. Njezin profil je vrlo skroman u odnosu na njezinu važnost jer zbog blizine zgrada nije ostalo prostora za uređenje pješačkih, javnih ili zelenih poteza.

Parcelacija prostora je također jedan od kreatora identiteta prostora. Povijesnu jezgru naselja karakterizira vrlo gusta i usitnjena parcelacija, koja je u velikom broju slučajeva u potpunosti izgrađena. Veličine parcela se uglavnom kreću od 30m² do 100 m². U ovoj zoni ne postoji pravilna geometrija i naznake planiranja prostora. Jedino što se iz ove guste mreže izdvaja su parcele puteva i stepenica koja se probijaju kroz ovu gustu strukturu. Kako se odmičemo od povijesne jezgre parcele postaju sve veće i veće, međutim i ovim prostorima nije prisutna planirana organizacija. Urednija geometrija parcela se nazire u dijelovima polja.

1.4.2. IDENTIFIKACIJA GRAĐEVNIH STRUKTURA (MATERIJALI, NAČIN ZIDANJA, POKROV, KONSTRUKCIJE...)



Tipiska tradicionalna izgradnja Postrane

Tipično za arhitekturu sela otoka Korčule, koja je plodno tlo strogo čuvala za poljoprivredu, Žrnovo pa i Postrana je izgrađena na krajevima usjeka doline, odnosno na njezinim strmim obroncima. Tipologijom, riječ je o naselju raštrkanog tipa, u skladu s predominantno stočarskom gospodarskom kulturom; formirano je na padinama organskim rastom bez rastera, duž serpentina puteva. Prikladno izabrani položaj mjesta, na toplom prisoju iznad polja, na lokaciji nedaleko od mora, gdje je bilo zaštićeno od gusarskih napada, osiguralo mu je konstantan razvoj kroz stoljeća.

Zbijena arhitektura Postrane promatrana iz daljine ostavlja dojam ujednačene cjeline, međutim ulaskom u selo se dojam mijenja. Put koji se nazirao iz polja ulaskom u selo postaje teško pratiti, jer u gomili kuća jedva se nalazi prolaz, kontinuirano vijuga amo tamo, desno i lijevo odilaze strmi popločani putevi, a stepenice izlizane čestim koracima gube se pod dubokim svodovima. Čitavo naselje je jedna mreža bez središta i naoko bez ikakvoga reda; na primjer kuće ne gledaju jedna prema drugoj, nego sve na istu stranu u polje. Kuće, pravilne izdaleka, stapaju se izbliza u jednu kamenu hrpu, pocrnjelu od patine. Analizom prostora počinje se uviđati racionalnost prostora: uz nisku staru kuću, ugrađenu u živ kamen strmoga obronka podigla se nova troetažna kuća s prostranom konobom i svijetlim komorama. Masivan volat veže do dvije susjedne kuće, kroza njega vodi sjenovita uličica. Dvije kuće različite visine sastaju se u pravomu kutu, što ga ispunjavaju sitne stepenice, te ga čine arhitektonski zanimljivim, nad solarom se kao ptičje gnijezdo smjestila slaba odrina. Na jednom se mjestu siva gomila kuća naglo razmakla: u hladu guste odrine leži prostrana ravna terasa s gusternom, da je sunce suviše ne zagrije. Plosni krovovi starijih kuća počivaju na čvrstim kamenim zidovima, na novijim se kućama bijeli lastavica, sve nadvisuje starinska četverougla kula, nekada obrana čitavoga sela. Živa smiona konstrukcija izbija iz svakoga kamena. Elementi nastali u različita vremena stapaju se u skladan organizam: *zbijeno mediteransko naselje*. Ovakvu istu priču može se ispričati i svim dalmatinskim selima. Kvalitetan građevni materijal Korčule osiguravao je vrlo kvalitetnu gradnju u kamenu. Zanat po kojem su Žrnovci bili na daleko poznati.

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća Žrnovo doživljava svoj najveći procvat i razvoj te iz ovog perioda potječe većina stambenog fonda. Ovo je vrijeme najvećeg broja stanovnika koji postepeno počinje opadati nakon Prvog svjetskog rata. Nakon Prvog svjetskog rata otok Korčulu pa tako i Žrnovo je zbog teških gospodarskih prilika zahvatio snažan val migracija. Veliki broj stanovnika je napustio otok, a dio se preselio u Grad Korčulu kao gospodarski razvijenije mjesto.

Gusta parcelacija građevinske povijesne zone, gospodarski i društveni čimbenici značajno su utjecali na oblikovanje, funkcionalnost i prostornu podjelu naselja. Na parcelama kuća nije bilo popratnih sadržaja. Parcele kuća su u velikoj većini bile u potpunosti izgrađene, a u slučaju da postoji neizgrađeni dio parcele koristio se kao dvorište ili vrt. Postranska kuća, kao i ostale

kuće Korčule i dalmatinskih sela prilagođen je prirodnim utjecajima, kao što su konfiguracija terena (kuće su naslonjene na teren), klimatski uvjeti i raspoloživi građevni materijal, kamen. Ukorijenjenost u okoliš njegova je glavna i možda najveća kvaliteta. Materijal, tlocrt, proporcije, orijentacija objekata, nagib, krovšte i oblik krovšta, veličina i raspored fasadnih otvora doprinose ujednačenoj i urednoj slici zgrada, a time i naselja.

Slijedom vrlo dugog i intenzivnog prostornog razvoja Postrane, u njegovom graditeljskom tkivu rijedak je tipičan prvobitni izričaj stočarskih sela otočkog centralnog prostora – potleušice zidane 'u suho', namijenjene stanovanju ljudi zajedno s držanjem stoke. Danas postoji određen broj gospodarskih prizemnica, no one su gotovo bez iznimke građene od kvalitetnog kamena 'u živo', dakle fugiranog vapnenim mortom, za koje možemo pretpostaviti da dijelom potječu iz slijedeće razvojne faze u kojoj su potleušice prenamjenjivane u gospodarske svrhe.

1.4.2.1. PROČELJA

Vještina i tradicija klesanja u kamenu je dio žrnovske tradicije i ostavštine. Kako je Korčula bila poznata po kvalitetnom kamenu i kamenolomima, gotovo sva gradnja je bila od kamenih blokova, pa tako i arhitektura Postrane. Kroz Postranu možemo uočiti primjere kamenih kuća iz različitih faza povijesti. Postoje primjeri gradnje 'u suho', međutim rijetki, uglavnom se radi o gradnji 'u živo', bilo riječ o stambenim ili gospodarskim građevinama.

Gradnja 'u suho' kako je prethodno navedeno je bila gradnja bez vezivnih sredstava za povezivanje kamenih elemenata, takozvani suhozid. Ova gradnja je primarno ostala očuvane prizemnice, gospodarske građevine za čuvanje stoke. Unatoč tome što su se zidane kuće (*domus de muro*) gradile na ovom prostoru već od sredine 14. stoljeća u gradskim sredinama, seljačke pak kuće i kuće u suburbiju gradile su se još dugo vremena iz *mačijere*, kako bi se u slučaju opsade grada lako mogle porušiti, da ne bi služile kao zaklon neprijatelju. Ovi primjeri su očuvani u rubnim dijelovima Postrane.



Gradnja u suho (muro de petra)

Kuće Postrane su većim dijelom jednokatnice, ili dvokatnice, postoje još uvijek i prizemnice te gospodarske zgrade koje su u neposrednoj blizini stambenog dijela. Pročelje i dekoracija pročelja su bili glavni pokazatelj imućnosti stanovnika. Kuće su rađene od kamena, a kvaliteta

obrade kamena je također govorila mnogo. Veliki klesanci su uglavnom odlika bogatijih kuća, a djelomično obrađeni ili neobrađeni kamen, odlika je siromašnijih. Danas je većina starih kuća s vidljivim kamenom, na pojedinima postoje tragovi žbukanja bočnih pročelja.



Žbukano bočno pročelje



Stambena prizemnica i niz dvokatnica



Kamene jednokatnice



Kako vještina zidanja u kamenu s vremenom postaje izrazito skupa počinju ju zamjenjivati suvremeni materijali, kao što su opeka, betonski blokovi ili beton. Konstrukcija zidana ovim elementima se uglavnom prekriva ili kamenom ili se žbuka. U povijesnoj jezgri se na pojedinim mjestima pojavljuju ovakva rješenja, te u pojedinim slučajevima degradiraju kvalitetu ambijenta.

U novijem dijelu naselja suvremena gradnja je uglavnom prisutna te formira prostore potpuno drugačijeg karaktera. Pročelja su ili žbukana silikatnim žbukama te je riječ o suvremenim rješenjima stambene arhitekture ili je riječ o pročelju obloženom kamenim pločama, fugiranim sivim cementnim mortom, koji pokušava bezuspješno imitirati povijesno kameno pročelje. Ovakvi primjeri su u potpunosti neprimjereni za povijesnu jezgru sela. Također je to slučaj s balkonima, ogradama, bojama pročelja i sl.



Neprijmjerena gradnja i oblikovanje pročelja u povijesnoj jezgri

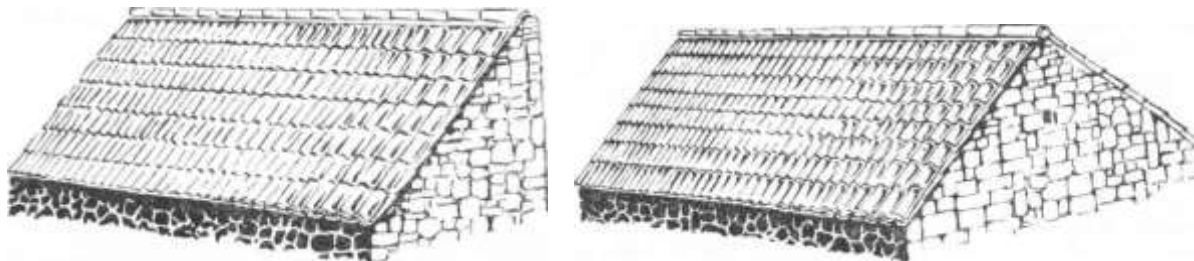


Suvremeni primjeri žbukanja pročelja u povijesnoj jezgri

1.4.2.2. KROVOVI

Konstrukcija krova slijedi usporedno razvitak kuće. Vidjeli smo, kako je stara kuća na jedan pod imala najprije krov nagnut samo na jednu stranu, na stranu kućnoga ulaza, pa je on tek kasnije dignut na sljeme; nastao je krov nagnut na dvije strane, prema pročelju i zabatu kuće.

Tako je iz krova na jednu vodu nastao krov na dvije vode. Jednostavan krov na jednu vodu, ostao je sačuvan samo na pokojoj zgradi za čuvanje blaga, dok je dvostrešni krov bio je vrlo rasprostranjen. Samo je konstrukcija krova bila drvena.



Jednostrešni (krov na jednu vodu) i dvostrešni krov (krov na dvije vode)

Krovovi su se pokrivali kamenom ili crijepom. Kamene ploče, iako i danas prisutne, su ipak rijetke. Najveći broj izvornih primjera je pokriven crijepom, tradicionalno kupama i kamenom, međutim danas se ovaj stil pokrivanja zbog visoke cijene često napušta. Krovovi kuća su uglavnom dvostrešni nagiba između 20 i 30°.

Postoje i primjeri kuća koji su pokriveni vlaknocementnim pločama ili je riječ o ravnim krovovima, no u ovom slučaju je riječ o intervencijama na postojećim kućama nastalim nakon druge polovice 20. stoljeća.



Kuće pokriveno kamenim pločama



Silueta mjesta



Krovovi pokriveni crijepom



Tradicionalna rješenja pokrova, crijepom i kamenom



Primjeri ravnih krovova



Noviji dio naselja uglavnom ima dvostrešne krovove pokriveni crijepom. U pojedinim primjerima je riječ o ponavljanju povijesnih motiva kamenih greda i uređenja vijenca koji uopće nije dio stare postranske kuće. Vrlo često je direktno na ulicu orijentirana garaža koja je u prvom planu parcele, te ima ravni betonski krov.



Novija izgradnja od druge polovice 20. stoljeća do danas

1.4.2.3. TIPSKE ELEMENTI POVIJESNE KUĆE

Kako se selo s vremenom razvijalo tako se razvijala i gradnja zgrada. Ovaj razvoj se najbolje može uočiti na stambenim građevinama koje su s vremenom dobile karakteristične tipske elemente. Ovakav razvoj je tipičan za većinu kuća dalmatinskih obalnih i otočnih sela. Trenutak koji je uvjetovao razvoj tipskih elemenata je onaj kada je kuća iz prizemnice postala jednokatnica, a potom i dvokatnica. Za razliku od gradova gdje su kuće na kat rezultat racionalnog korištenja prostora i potrebe da se što više stanovnika smjesti na zidinama ograđenom prostoru te nastaju već u 14. stoljeću, seoske kuće na kat nastaju puno kasnije te se prvi primjeri bilježe u 17. stoljeću. Možemo uočiti po kućama u Postrani njihovu genezu, u kojima prizemnica postaje katnica, a potom i dvokatnica.

Kada su seoske kuće postale jednokatnice kuhinja se iz prizemlja seli na prvi kat, a donji, u padinu usječen dio zauzima konoba (spremište za hranu i ručni alat). Kuhinja se morala nalaziti na katu ili u posebnoj zgradi jer nije još bio riješen problem dimnjaka i odimljavanje. Kako nema direktne veze između konobe i gornjih prostorija, a glavna se vrata nalaze na prvome katu, razvijaju se dva načina ulaza. U slučaju da je kuća građena uz strmi obronak, glavna su vrata postrance u razini ulice ili odignuta za par stepenica. U slučaju da je kuća na ravnijem

terenu, gdje takav pristup nije moguć, tada glavni ulaz ostaje iznad ulaznih vrata u konobu i odignut je stepenicama. Stepenece ispred kuće su bitna oznaka jednokatne mediteranske kuće. Na početku su bile različitih dimenzija i oblikovanja, ovisno od različitom ukusu, kasnije postaju uniformirana građevnim odredbama, koje su im uvjetovale veličinu i oblik. Prvotno su građene iz drveta (ne postoje sačuvani ovakvi primjeri), a potom su građene posve iz kamena. Stepenece završavaju ispred kuće s malenom terasom, zvanom *solar* (izraz *solar* je poslije zamijenjen izrazom *balatura*). *Solar* je obično ograđen s dvije strane niskom ogradom. Ovo je bio prostor na kojemu su boravile obitelji, a povremeno su bili natkriveni.

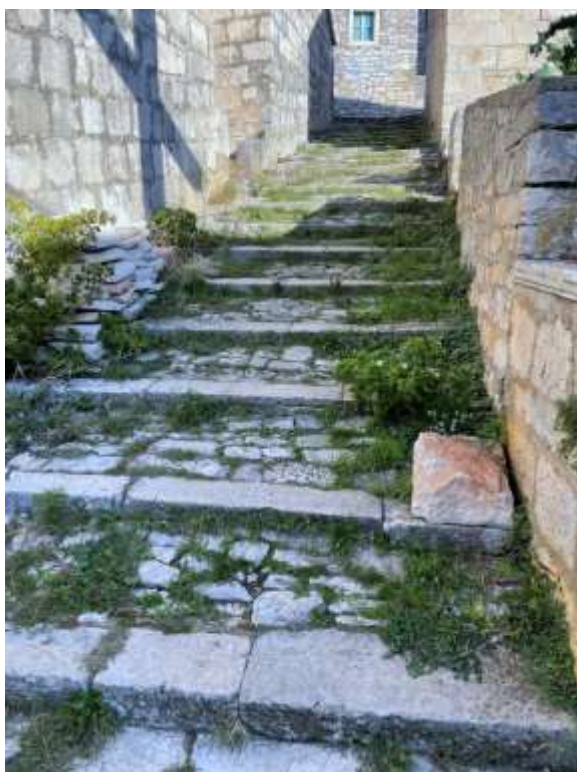
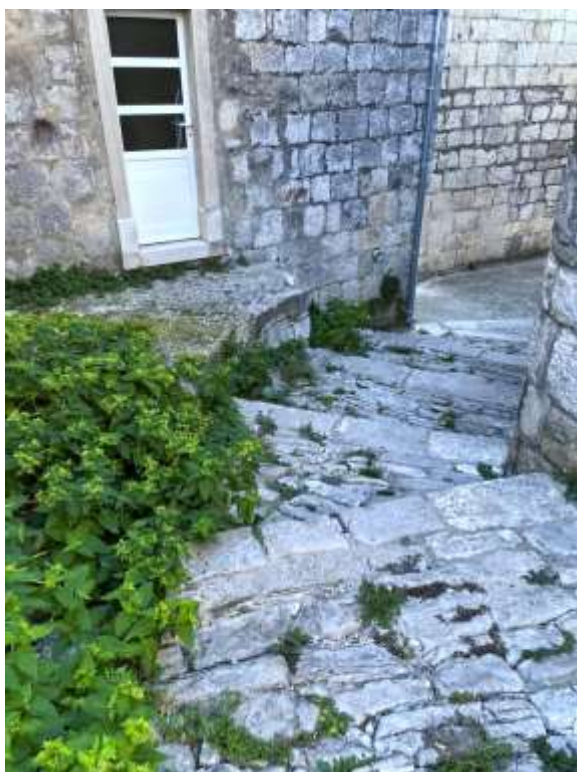
Kako je želja za boravkom na ovom prostoru postajala sve veća i *solar* je postajao sve veći, rezultiralo je time da je *solar* dobio svod, što zajedno sa sjenicom štiti ulaz u konobu od direktnog sunca. Kasnije se počeo podizati i ispred postranih kućnih vratiju, jer je prepoznata izvrsna zaštita koji je takav nadsvođen hodnik pružao i od sunca i od kiše. Tako je nastao *volat*, do 10 metara dugačak, nadsvođen hodnik.

Karakteristika kuća toga vremena je što su se kuće vrlo jednostavno prilagođavale novim potrebama, tako da ćemo često uočiti zazidana vrata od konobe ili prozora, otvorena nova vrata i kasnije nadograđen kat. Fleksibilnost se također očitovala u dijeljenu ostavštine nakon smrti roditelja, u kojoj braća dijele kuću po visini. U ovakvim situacijama je jedna strana dobila ognjišta, a druga je ponovno trebala sagraditi ognjište na posljednjem katu kuće ili ponekad u zasebnoj građevini.

Razvojem i podizanjem kvalitete života nastaje i terasa (*taraca*) u zasjenjenom dijelu kuće. *Taraca* je nastala tako da se zaravnao dio brijega, popločao ga kamenom (*saliž*) i prekrivene pergolom (sjenica ili odrina). Na njoj su se obavljali kućni poslovi te su postala glavno mjesto odmora i druženja.

Još jedan od prepoznatljivih tipskih elemenata je spremnik za kišnicu (*gustirna*), rastom kuće na kat *gustirna* je znala biti zidana iznad zemlje kao zasebna prostorija, njezin krov je postao terasa, te se na tu terasu pristupalo stepenicama. Najzanimljiviji dio *gustirne* je znala biti dekorativna kruna i poklopac spremnika koji su povremeno imale i kovani kolotur kako bi se voda direktno mogla vaditi iz *gustirne* kantom.

Terase dvorište su bile uređene sa kamenim stolom i klupama te lončanicama za cvijeće, pojedine su imale klupe usječene u ogradu ili zid kuće, koje su tada služile kao naslon.







1.4.2.4. PROZORI I VRATA

Kako su u povijesnoj cjelini kuće građene od kamena, probijanje otvora u zidanoj građi je iziskivao ugradnju kamenih grada. Izvorno su kuće imale samo vrata i bile su bez prozora. S vremenom su ne počeli ugrađivati maleni prozori te su postajali sve veći. Ukrašavanje kamenih okvira prozora i vrata je ujedno bio i odraz društvenog statusa, te kroz njih možemo pratiti stilske odrednice i vrijeme nastajanja kuće jer su profilacije i dekoracije profila odraz stilske razdoblja.

U Postrani možemo uočiti raznoliki presjek obrade i oblikovanja okvira prozora, od vrlo jednostavnog i skromnog do renesansnih i baroknih profilacija prozora i vrata.

Prozori i vrata su bilo na početku zatvoreni drvenim škurama, a kasnije su se unutarnje strane ugrađivani drveni prozori, a vrata su također dobila staklene elemente u gornjem dijelu vrata, jedino su vrata od konobe uvijek bila u potpunosti drvena.

Velika prijetnja identitetu povijesnih kuća su zamjena drvenih prozora i škura suvremenim plastičnim i aluminijskim inačicama, koje u potpunosti narušavaju identitet i izvornost prostora. Korištenje ovih elemenata ne da su problem u smislu očuvanja povijesne cjeline, već imaju i

vrlo negativan utjecaj na mikroklimu kuće u kojoj se sprječava prirodno provjetranje koje se odvija sa starim drvenim prozorima.



1.4.2.5. OGRADE

Ograde su se pojavljivale u dva slučaja, jedan je ograda okućnice, a drugi je ograda terase i volta.

Ograda okućnice se uređuje ili u suhozidu ili povezani kameni elementi vapnom. Suhozid je bio vrlo čest za ograđivanje stoke i vrta, a zid zidan u mokro je karakterističan za reprezentativne predvrtove i terase, najpoznatiji u Postrani je ograda kuće Baničević, koja u duhu dubrovačkih i korčulanskih ljetnikovaca ima ulazna vrata sa grbom.

Na zbijenim parcelama ograda je često ograđivala kamenu terasu te je s vanjske strane bila od zidanih klesanaca ili poluklesanaca, a sa strane terase je bila klupa, kojoj je sjedna ploha bila ravna kamena ploča, nerijetko na svojem rubu dekorirana profilacijom.

Ograde terasa na katu su bile zaštićene kamenim balustrima koji su bili ravni ili profilirani, ovisno o stilskoj epohi i novčanom stanju vlasnika. Ista ograda se spuštala niz stepenice dekorativnim rukohvatom. U 20. stoljeću se počinju pojavljivati metalne ograde, koje nisu bile tipične i česte na ovom prostoru.



1.4.3. STAMBENE ZGRADE

Tipična stambena kuća ima gospodarsko prizemlje, koje se proteže cijelom etažom. Zbog pada terena, prizemlje je obično ugrađeno u teren, tako da je konoba zaštićena od velikih temperaturnih promjena. Gotovo svaka stambena građevina ima u svojoj blizini čitav niz pratećih gospodarskih objekata, od kojih obavezno krušnu peć, zatim gustirnu i staje. Tipološki, stambene građevine u Postrani možemo razlikovati kao samostojeće, u nizu te sklopove organizirane oko zajedničkog dvorišta. Opis razvoja kuće je dijelom opisan kroz poglavlje 4.2. Identifikacija građevnih struktura.

Gradnja druge polovice 20. stoljeća se oblikovanjem odmiče od tradicionalne izgradnje, primarno u smislu organizacije kuće i korištenja materijala. Međutim, tipološki je i dalje riječ o obiteljskim kućama te se ne uvode nove tipologije tipa višestambene građevine.

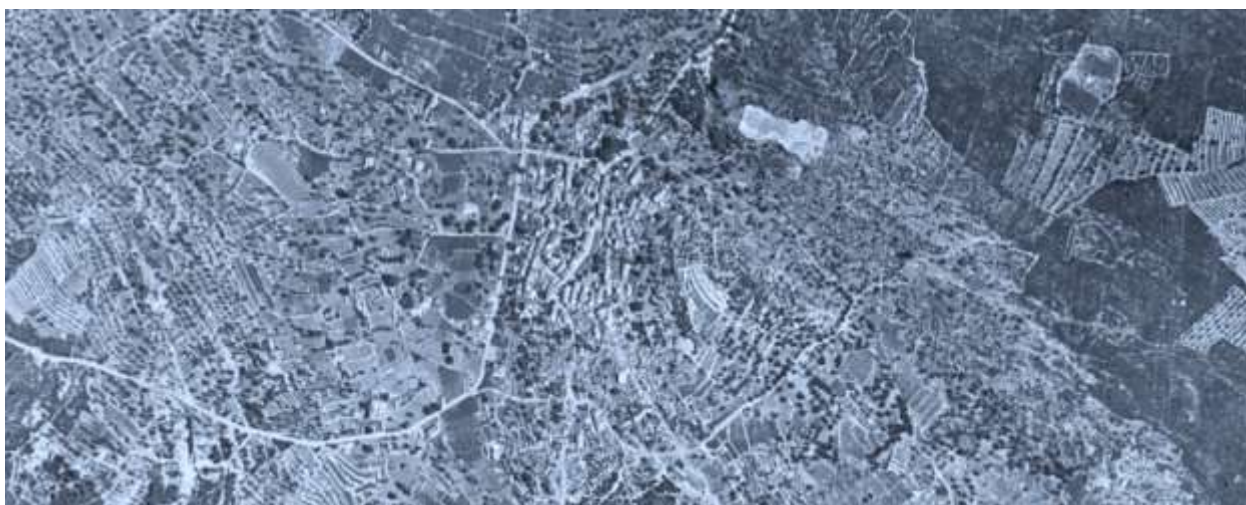




1.4.4. ZELENE POVRŠINE

Postrana je izgrađena na obroncima brda te ima snažno zeleno zaleđe šumskih površina, koje su do prije 50. godina sve vile poljoprivredne površine sa vinogradima i maslinicima, u naselju je i dalje prisutno zelenilo, bilo kao javne otvorene zelene površine, privatni vrtovi (povrtnjaci i cvjetnjaci), vrtovi, sportske površine, maslinici privatnih vrtova, vinogradi, nisko grmlje i zarasle površine.

Rubni dio naselja na obroncima padine brda, je usječen u šumoliki ili dijelom grmoliki krajolik koji je nastao zapuštanjem poljoprivrednih površina.



Postrana i poljoprivredne površine na digitalnoj ortofoto snimci iz 1968. godine, gdje si vidi razina obrade poljoprivrednih površina (<https://geoportal.dgu.hr/>)



Postrana i poljoprivredne površine na digitalnoj ortofoto snimci iz 2019. godine (<https://geoportal.dgu.hr/>)

Zelenilo prema funkciji možemo pratiti kao javno i privatno. Javno zelenilo se nalazi uz dvije javne površine naselja. Prva je stoljetno stablo na pijaci ispred crkve svetog Roka i drvored i

hortikulturno uređenje ispred trgovina i bočališta. Ispred Studenca se nalaze dvije palme u žardinjerama koje se sezonski održavaju i uređuju, a uz bočalište i klupe je posađen drvored.

Privatno zelenilo je u sklopu parcele kuće, bilo riječ da se radi o povrtnjaku, voćnjaku ili kamenim i keramičkim lončanicama terase, ovo zelenilo je jako važno za očitavanje identiteta prostora i govori o stoljetnom održivom razvoju koje karakterizira ovaj prostor.

U novom dijelu naselja gdje su parcele veće, kuće samostojeće i obavezno s uređenom okućnicom, također je uobičajeno hortikulturno uređenje sa autohtonim, te često alohtonim biljnim vrstama (različite vrste palmi, bambus itd.). Ova zona Postrane je dio žrnovskog polja te su ove parcele i dalje prošarane izvornom parcelacijom koja se i dalje dobrim dijelom obrađuje.

1.4.5. JAVNE PROMETNE I PJEŠAČKE POVRŠINE

Javne i prometne površine u Postrani možemo podijeliti u dvije cjeline, jedna se odnosi na suvremene prometnice, koje velikim dijelom prolaze kroz stare puteve, no opremljene su suvremenim završnim obradama i infrastrukturnim elementima, te na povijesne prometnice koje čine povijesno naselje.



Betoniranje puteva u krajoliku <https://www.facebook.com/MO-%C5%BDrnovo-Postrana>

Glavna prometna poveznica koja s jedne strane dijeli Postranu na dva dijela je ulica Žrnovo. Ona je veza koja povezuje cijelo Žrnovo u jedinstvenu cjelinu. Cesta je asfaltirana, uglavnom bez nogostupa i javnog zelenima, substandardnog profila između 4 i 5 metara, tipičnog za seoske ceste. Prema razvrstavanju prometnica razine je lokalne ceste, L-69073. Cesta na pojedinim mjestima ima proširenja koja su pretvorena u parkiralište, autobusno stajalište, trg ispred trgovine ili proširenje prema stepenicama koje se penju u selo. Na ulicu Žrnovo se nadovezuju sve ostale ceste, stepenice i puteljci koji se spuštaju prema polju i građevinama u polju ili ceste koje se penju po slojnicama brda. Ostale ceste su dijelom asfaltirane ili betonirane.

Povijesne ceste koje se povezuju povijesni dio sela su betonirane, popločane kamenom, bijeli put ili kombinacija svega navedenog. Njihov profil se kreće između 2 i 2,5 metara.

Postrana ima dvije javne pješačke površine. U povijesnom smislu glavna je pijaca ispred crkve svetog Roka koja je glavno mjesto okupljana mještana i održavanja kulturnih manifestacija. Sugestivan ambijent malog trga zasjenjenog starim *koštilom*, s pogledom prema Pelješcu, danas je živo okupljalište i ljetna pozornica na kojemu se izvodi lančani ples s mačevima Moštra. U prošlosti je završavao obrednim odsijecanjem volovske glave, a i danas su na trgu sačuvana udubljenja za žbare – drvenu konstrukciju u koju se pri siječenju umetala glava vola. Moštra potječe još od 1620. godine kada je nastao statut Žrnova. Trg ispred crkve posjeduje brojne slojeve, među starijima je klupa sa zapadne strane, dok je recentno obnovljeno popločenje *piaze* i realizirano je betonsko gledalište koje je obloženo kamenim pločama, usječeno u padinu brda. Crkva sv. Roka sagrađena je 1874. na prostoru trga uz stariju crkvu iz 16. st. Osmišljenim premještanjem crkve poboljšala se komunikacija, kao i prostorna iskoristivost trga. Uzidana ploča s natpisom govori o volji stanovnika Postrane za poboljšanjem vlastita položaja i određenoj samosvijesti.

Druga javna površina je ispred trgovine Studenac direktno uz ulicu Žrnovo koja ima uređene pretprostor s palmama i zonama grmolikog zelenila, južno je prostor za okupljanje stanovnika s klupama i prostorom okupljanja. Nasuprot nje se nalazi autobusno stajalište natkriveno betonskom nadstrešnicom, u čijem nastavku se nadovezuje fontana s kamenom skulpturom. Fontana je umetnuta uz glavne stepenice koje se penju u selo.



Jedan od prepoznatljivih elemenata povijesnog dijela naselja su stepenice koje su bile i jesu okomite veze kroz naselje. Izvorno su bile kamene, te su na pojedinim mjestima očuvanje u tom oblikovanju, no na mjestima gdje su obnavljanje, kamene ploče su zamijenjene betonom,

a na pojedinim mjestima postoji kombinacija ova dva materijala. Uz stepenice se na više mjesta u selu nalaze raspela, križevi i jedan poklonac usječen kameni zid.



1.4.6. SPORTSKO-REKREACIJSKE POVRŠINE

Na zapadnom dijelu Postrane uz državnu cestu D-119 uređeno je nogometno igralište nogometnog kluba Žrnovo. Godine 1919. osniva se u Postrani "Sportski klub Bratska Sloga" (koji se obnavlja 1955. godine), dok se u naselju Prvo Selo 1931. osniva "Sportski klub Žrnovo", koji se potom gasi.



1.4.7. KARAKTERISTIČNI ELEMENTI IDENTITETA

Dugi niz stoljeća hrvatski su otoci, podjednako veliki i mali, oni blizu kopna i daleko od njega, funkcionirali kao nezavisni i samodostatni entiteti, s ekonomijom zasnovanom na iskorištavanju lokalnih resursa, prije svega na poljoprivredi – vinogradarstvu, maslinarstvu i voćarstvu, manje stočarstvu i ribarstvu, donekle pomorstvu, a ovisno o otoku i na određenim specifičnim djelatnostima (koraljarstvu, spužvarstvu i sl.). Jednaka je situacija u Žrnovo. Po svojim općim karakteristikama Postrane ne odskaje ni po čemu u graditeljskom, urbanističkom ili gospodarskom smislu od ostalih dalmatinskih otočnih sela. U tom kontekstu je vrijedno govoriti o identitetu dalmatinskog sela općenito i prepoznati njegovu specifičnost u smislu

održivosti. Ovo su naselja koja su gotovo funkcionirala kao *perpetuum mobile*. Jedino što je stvaralo probleme u samoodrživom mehanizmu su bile vremenske nepogode, provale neprijatelja ili bolesti. To je jedan od glavnih nositelja njihovog identiteta. Zbog velikog napora koji je bilo potrebno uložiti u obradu zemlje, gradnju ili opskrbu vodom, svaki taj segment je bio duboko promišljen i realiziran na najracionalniji mogući način. Postrana se oblikovno, graditeljski ne razlikuje od većine dalmatinskih sela, njezin identitet proizlazi iz upornosti, stabilnosti i rada, koji se vidi u suhozidima žrnovskog polja i vješto obrađenom pročelju kamenih kuća.

S druge strane identitet prostora je protkan sa stoljetnom tradicijom koja tvori kulturni identitet koji vrednujemo i danas u vidu nematerijalne kulturne baštine.

Kao što je već spomenuto spoj prostora i tradicije je viteški ples Moštra. Središnje je događanje ples od boja, lančani ples s mačevima uz repetitivnu melodiju na diplama – *mišnjicama* i pratnju bubnja – *tamburla*, kojemu je u prošlosti najekspresivniji dio bilo obredno odsijecanje glave volu jednim udarcem mača. Danas, uz napuštanje većega dijela izvedbenih praksi, te zbog prilagođavanja suvremenom načinu života, nazivi *kumpanija*, *kumpanjija* i *moštra* najčešće se vezuju uz sam lančani ples s mačevima. Za sada nije potvrđeno porijeklo plesa. Danas ga izvodi Kulturno-prosvjetno društvo „Bratska sloga“, a izvod se na pijaci ispred crkve svetog Roka.

Pokušaj za što boljom promocijom autohtonog jela otoka Korčule, žrnovski makaruni, ručno rađene tjestenine u umaku, šugu od govedeg mesa i začina, nastala je seoska fešta pod nazivom „Makarunada“ koja se već nekoliko godina, održava ljeti između 16. kolovoza, sv. Roka, zaštitnika zaseoka Postrane i 8. rujna, Male Gospe, zaštitnice zaseoka Prvo selo.

Etnografska zbirka Pavle Šaina je privatna etnografska zbirka koja je rezultat cjeloživotnog traganja gospodina Pavla Šaine, strastvenog kolekcionara. Zbirka se nalazi u njegovoj kući u staroj kamenoj kuće s kamenim krovom, a otvorena je samo uz prethodni dogovor. Ovdje se mogu vidjeti brojni eksponata iz minulih vremena, koji nam dočaravaju točno kako je život izgledao na otoku Korčuli. Posebno je zanimljiv kameni ručni mlin koji je korišten u kuhinji svaki dan za mljevenje pšenice i kukuruza. Može se vidjeti i posuđe, pribor za jelo, odjeću i alate koji su se koristili u svakodnevnom životu, uključujući i stari "torkul", kameni mlin za masline i teške kamene prese pod kojima se ulje cijedilo. Područje Žrnova je poznato na otoku Korčuli zbog

visoke kvalitete kamena i brojnih meštara zidara u kamenu - etnološka zbirka Pavla Šaina ima u posjedu veliki broj različitih alata koji su korišteni za vađenje i obradu kamena.

U Postrani od 1921. godine postoji kazalište, 'Pauletov' teatar, koji je prizemlje svoje kuće prenamijenio u kazalište. Taman na kraju talijanske okupacije, 'Pauletov' teatar izveo je prvu predstavu "Propast Zrinskih i Frankopana", a kazalište je uskoro postalo središnje mjesto okupljanja cijelog Žrnova. Kazalište u to vrijeme nije imalo stolice, već je svatko od mještana kad je dolazio na predstavu, morao donijeti svoju stolicu. Teatar je postao mjesto kulturnih događanja cijelog Žrnova, u njemu se organizirale predstave, koncerti, kino projekcije. Kazališna skupina, ili diletantska grupa kako su ih tada nazivali, imala je oko 50 članova. Osim predstave "Propast Zrinskih i Frankopana", izvodili su i predstavu "Danak u krvi", ali i mnoge druge, imali su i pjevačku sekciju koja je izvodila narodne napjeve. Partiture su nabavljali ne samo iz Hrvatske, već i iz Italije i Beča, a kazalište je gostovalo u svim otočnim mjestima te sve do Stona. Nakon izgradnje Doma kulture u zaselku Kampuš, interes za dvoranu je počeo blijediti, nakon toga staro je kazalište ostalo zapušteno. Prošle godine je doživjelo stotu obljetnicu kada je i obnovljeno, nakon dvadeset godina rada na obnovi od strane unuka Pavla Pavlovića Paulete. Ovo je mjesto koje ima potencijal postati jedno od glavnih kulturnih točaka Žrnova.

Petar Šegedin (1909.–1998.) je bio hrvatski književnik, akademik, intelektualac i kulturni djelatnik.⁴ Tijekom rujna 2005. godine (16.-18. rujna) u Žrnovu, Korčuli i Orebiću održani su prvi Dani Petra Šegedina, kulturno književna manifestacija. Osnivač manifestacije je Grad Korčula. Zamišljeno je da se manifestacija održava bijenalno. U Gradskom muzeju Korčula 2006. godine, potaknuti aktivnostima bijenalne manifestacije Dani Petra Šegedina, osnovana je zbirka Petra Šegedina.

Još jedna važna osoba za povijest Postrane je Banićević Jakov (Banisius, Banissius, de Bannisiis, Banićević, Banić), humanist i diplomat (1466. —1532.). Njegova rodna u kuća u

⁴ Rođen u Žrnovu na otoku Korčuli gdje je i završio Građansku školu. Bavio se književnošću, te plodonosno djelovao pišući novele, romane, eseje i putopise. Također je obavljao mnoge dužnosti u kulturnom i prosvjetnom sektoru. Bio je tajnik Matice hrvatske, središnje kulturne ustanove hrvatskog naroda, od 1945 do 1947. godine za vrijeme predsjedanja Mihovila Nikolića. Matica objavljuje njegovu prvu i najpoznatiju knjigu Djeca božja, zatim Crni smiješak i zbirku njegovih poznatih eseja Svi smo mi odgovorni. Šegedin je stajao i na čelu Društva hrvatskih književnika 1953. godine i još jedanput od 1968. do 1970., a 1989. godine izabran je za predsjednika Matice hrvatske. Uz sve to neko je vrijeme radio kao savjetnik za kulturna pitanja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u pariškom veleposlanstvu. Od 1963. godine bio je izvanredni član Razreda za književnost, a od 1963. redoviti član HAZU. Godine 1961. bio je među utemeljiteljima Foruma, časopisa Razreda za književnost HAZU.

Postrani je jedna od najvrjednijih arhitektonskih građevina u selu. Godine 1646. u povodu 180. obljetnice rođenja, na njegovoj rodnoj kući u Žrnovu (Postrana) bila je postavljena spomen-ploča.

1.5. UGROŽENOST I RANJIVOST

Ugrozu prostora Postrane čini više različitih čimbenika: napuštanje i neodržavanje građevina proizašlih iz neriješenih imovinskih odnosa, starenja stanovnika koji se ne mogu više brinuti o građevinama, nedostatak financijske moći koja osigurava adekvatnu brigu o građevinama. S druge strane, prekomjernim urbanim širenjem i novom gradnjom dolazi do degradacije vrijednosti i devastacije ambijenta. Glavni čimbenici nedovoljne brige o selu su nedostatak svijesti o njegovim vrijednostima, slaba i nedostatna ulaganja, nedostatak dokumentiranosti i istraživanja, nedovoljno poticajne mjere za održavanje građevina i infrastrukture, nedovoljna povezanost i usklađenost djelovanja sektora koji izravno utječu na prostor kao što su prostorno uređenje, turizam, gospodarstva te nedostatna institucionalna skrb o prostoru.

Ostali čimbenici nezadovoljavajućeg stanja Postrane su nedovoljno stručnih resursa za provođenje zaštite te nezadovoljavajući i nedovoljno koordiniran institucionalni okvir zaštite prostora kojeg provodi Uprava za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture s Konzervatorskim odjelom u Dubrovniku. Tome primarno u prilog govori, unatoč prijedlogu kroz PPUG Korčula usvojenom 2003. godine, stavljanje povijesne jezgre zaseoka Postrane i pijace s crkvom svetog Roka u zonu zaštite i prijedlog njihovog upisa u Registar kulturnih dobara RH, do danas nije ovaj zahtjev realiziran, unatoč neprikosnovenoj vrijednosti prostora. Ujedno su među čimbenicima prisutni:

- nedostatnost strateških i planski utvrđenih aktivnosti na provođenju programa zaštite
- nedovoljno financijskih sredstava i poticajnih mjera za provođenje programa zaštite,
- nedostatak i neusuglašenost legislative zaštite kulturne baštine i prostornog planiranja osobito u odnosu na prostornu baštinu, povijesne cjeline (urbane i ruralne) i krajolike,
- nepostojanje konzervatorskih planova zaštite i Planova upravljanja kulturnim dobrima,
- nedovoljno uključivanje lokalne zajednice, vlasnika i korisnika u planiranje i upravljanje baštinom,

- nedostatna suradnja i koordinacija sektora koja uključuju pitanja zaštite i korištenja baštine, kao što je graditeljstvo, prostorno uređenje, turizam, poljoprivreda, a koji u velikoj mjeri utječu na provođenje zaštite i naposljetku
- nepostojanje stručne i znanstvene ustanove, Instituta ili zavoda za kulturnu baštinu koji bi se bavio pitanjima istraživanja, dokumentiranja, ujednačavanja kriterija, valorizacije kao osnove zaštite kulturne baštine.

U središtu koncepta baštine jest društvo, njegovi kulturni stavovi, potrebe i razlozi zbog kojih prepoznaje vrijednosti baštine. Baština je stoga ne samo odraz kulturnih vrijednosti i značenja prošlosti, već uključuje i njihovu prilagodbu sadašnjim kulturnim, društvenim, javnim i političkim potrebama. U tom smislu je s jedne strane lokalno stanovništvu potencijalno glavni zaštitnik, a ujedno i najveći devastator Postrane te svakog mjesta s bogatom kulturnom baštinom. Samostalni zahvati stanovnika mogu biti i uspješni, ali češće mogu i degradirati građevine. Najčešći primjeri loše prakse se odnose na neprimjerenu obnovu povijesnih građevina u selu, riječ je zahvatima kao što su:

- ugradnja plastičnih prozora i grilja (čak su na kući Jakova Baničića postavljeni plastični prozori, grilje i vrata,
- žbukanje pročelja suvremenih žbukama, u neprimjereni kolorit,
- zamjena krovova neprimjerenim vrstama crijepa,
- fugiranje kamena cementnim mortom,
- nadogradnja postojećih kuća,
- ugradnja suvremenih instalacija, tipa vanjske jedinice za grijanje i hlađenje na neprimjereno mjesto, satelitskih i tv antena itd.,
- nelegalne dogradnje i gradnja u sklopu povijesne jezgre,⁵
- neprimjerene intervencije na javnim prostorima s nereverzibilnim metodama, kao što je betoniranje,
- korištenje javnih površina za parkiranje automobila te brojni drugi primjeri.

Ugroza za prostor Postrane također dolazi iz potencijalne preizgrađenosti prostora žrnovskog polja koji je omogućen prostorno-planskom dokumentacijom. U posljednjih trideset godina

⁵ Prema informacijskom sustavu prostornog uređenja (<https://ispu.mgipu.hr/>), vidljivo je kako su u povijesnoj jezgri Postrane izdana rješenja o izvedenom stanju za građevine koje svojim oblikovanjem značajno degradiraju prostor. Izdana su radi nepostojanja obveze izdavanja suglasnosti Ministarstva kulture, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

ova zona doživljava značajnu transformaciju te se na postojećoj poljoprivrednoj parcelaciji grada obiteljske kuće i turistički apartmani s bazenima. Unatoč svijesti da u svakom slučaju treba osigurati zone za daljnji razvoj naselja, potrebno je jako dobro promisliti gdje bi se taj razvoj i na koji način trebao dogoditi.

Postrana je najranjivija u svojem vizualno najizloženijem dijelu, a to je zona povijesnog sela. Ovo je prostor koji traži najvišu razinu zaštite, i konzervatorsko-urbanističkim smjernicama osmisliti uvjete kojima bi se osigurao održiv razvoj, ali i očuvanje ambijenta, identiteta i vrijednosti prostora. Pojedine građevine su neprimjereno adaptirane, pojedine su napuštene, te im prijete opasnost od urušavanja, dok su na rubnim dijelovima zone počinju graditi nove kuće koje su u neposrednom kontaktu s povijesnom jezgrom te svojim oblikovanjem nisu primjerene ovom prostoru.

Osnovna namjena ovog plana je da se utvrde i evidentiraju zone ugroženosti i ranjivosti te se prema uvjetima zaštite Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara upišu u Registar kulturnih dobara RH, na temelju čega bi se svaki građevni zahvat u prostoru ovjeravao od strane Konzervatorskog odjela u Dubrovniku. Ovim načinom je osigurana zaštita povijesne jezgre naselja.

Ranjivost prostora također proizlazi iz velikog broja napuštenih starih kuća koje nemaju riješene imovinsko-pravne odnose što stvara opasnost za naselje i stanovnike radi mogućeg urušavanja, a ujedno i narušava sliku naselja.

1.6. VALORIZACIJA

1.6.1. IDENTITETSKE VRIJEDNOSTI – SLIKA SELA (GENIUS LOCI)

Identitet mjesta pokazuje da je mjesto, koje uključuje i krajolik, suštinsko za oblikovanje i stvaranje prepoznatljivosti. Prema pojašnjenju pojma identiteta mjesta (*identity of place*) ljudi, kroz međudjelovanje s fizičkim okruženjem razvijaju kognitivne strukture koje predstavljaju sjećanja, ideje, osjećaje, stavove, vrijednosti, sklonosti, značenja, koncepcije ponašanja i iskustva vezana uz njihovo fizičko okruženje. Povijesni dio zaseoka Postrana je vrlo dobro očuvan primjer tradicijskog otočnog mjesta s visokom ambijentalnom vrijednosti. Sastoji se od nekoliko čimbenika mjesta koji su bez obzira na promjene postojani, a uključuju izgled –

pojavnost, ekonomske i socijalne strukture te kulturno značenje regije, ali ne samo kao njihov jednostavan zbroj. Za *genius loci* naselja važni elementi su oblik, funkcija i uzorak, promatrani u krajoliku. Prepoznate su četiri razine koje čine *genius loci*: topografija Zemljine površine, kozmološki svjetlosni uvjeti i nebo kao prirodni uvjet, građevine, simbolička i egzistencijalna značenja u kulturnom krajoliku.

Tradicijska arhitektura Postrane u odnosu na mnoga devastirana i velikim dijelom napuštena ruralna tradicijska naselja u Dalmaciji iznimno je dobro sačuvana. Odlikuju je blisko povezane kuće na padini, koje svojom strukturom, zbijenosti, oblikovanjem pročelja odaju dojam jedne skladne cjeline koja kao da je viđena već nebrojena puta u dalmatinskim selima. Selo obilježava isti solidan materijal, jedan kanon gradnje, dominiraju krupne jake linije i potezi. Selo pokroviteljski gleda na svoje polje koje promatra s uzvisine.

Postojeća parcelacija Postrane i okolnih poljoprivrednih površina nepromijenjena je već stotinama godina te iscrtana trodimenzionalnom mrežom kamenih *meja* ima povijesnu i ambijentalnu vrijednost, te ju je potrebno u potpunosti respektirati. U povijesnom krajoliku izražen je jedinstveni osjećaj i duh mjesta koji određuje njegov identitet. Danas se taj identitet polako gubi napuštanjem poljoprivrede i zarastanjem polja te postoji prijetnja da će se s vremenom transformirati u generički turistički prostor apartmana i kuća s bazenima, bez adekvatne komunalne i prometne infrastrukture.

1.6.2. VREDNOVANJE GRADITELJSKIH CJELINA

Cilj inventarizacije kulturno-povijesnih i prostornih vrijednosti Postrane je prije svega njihova identifikacija, te izrada smjernica i uvjeta koji će omogućiti kvalitetno korištenja prostora istovremeno zaštićujući njegove temeljne vrijednosti. Zaštita i ocjena vrijednosti područja zajedničkih graditeljskih karaktera ovdje se temelji na načelu integralne zaštite prostora, te na očuvanju autentičnosti putem predviđenog očuvanja izvornih obilježja prostora.

Modaliteti zaštite određuju se prema kriteriju zoniranja te prema propisanim mjerama zaštite.

Zaštita i istraživanje graditeljske baštine Postrane provode se s ciljevima temeljenim na Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara RH, a to su:

- očuvanje povijesne slike Postrane i okolnog prostora kao nedjeljive cjeline;

- vrednovanje i zaštita mjesne graditeljske baštine, te njezino prenošenje slijedećim generacijama;
- očuvanje i obnova svih građevina i sklopova s kulturno-povijesnim ili ambijentalnim obilježjima, te povijesnih javnih prostora i puteva i njihove opreme;
- sprječavanje radnji koje bi ugrozile integritet i kulturni identitet mjesta i njegove materijalne baštine;
- zaštita i očuvanje prirodnog i kultiviranog krajolika kao osnovne prostorne vrijednosti te toponima koji ga opisuju;
- očuvanje povijesnih trasa i oblikovanja puteva, te povijesne parcelacije i krajolika;
- očuvanje izvornih, tradicijskih sadržaja mjesta, zajedno s njegovom nematerijalnom baštinom - autohtonih poljoprivrednih kultura, tradicionalnog načina obrade zemlje, vještina i obrta, običaja, leksika i toponima, itd.;
- reguliranje svih oblika izgradnje i općenito svih intervencija u prostoru, kako bi se očuvao izvorni izgled prostora.

Konzervatorsko-urbanistički plan Postrane u svojem je pristupu istraživanju, vrednovanju i zaštiti lokalne graditeljske baštine temeljen na slijedećim postavkama:

- kulturna i prirodna baština temelj su materijalnog identiteta i kulturnog nasljeđa Postrane, te ih kao takve treba zaštititi;
- kulturnu baštinu punopravno čine i reprezentativne povijesne građevine i jednostavna ostvarenja tradicijske gradnje, koja su nositelji prostornog identiteta manjih mjesta te bi trebalo čuvati u izvornom obliku i namjeni;
- prirodni krajolik i kulturni krajolik prilagođen potrebama čovjeka iznimno su značajni čimbenici prostornog identiteta, pa svako širenje građenih zona u kvalitetne krajobrazne prostore proizvodi nepopravljivu štetu;
- zaštita i obnova tradicijskih i krajobraznih vrijednosti temelj su na kojem Postrana treba graditi svoju budućnost i identitet.

1.6.3. VREDNOVANJE KRAJOLIČNIH STRUKTURA

U širi kulturni krajolik Postrane ulazi prostor oko mjesta, u koji katastarski pripada i Žrnovsko polje.



Kulturni krajolik obuhvaća očuvana prirodna područja koja su formirana kroz povijest, te svjedoče o povijesnoj prisutnosti čovjeka u prostoru. Kulturni krajolik Postrane tako je nastao višestoljetnim djelovanjem čovjeka na prirodni okoliš od kojeg je živio, jer Postrana je prije svega ruralno naselje u potpunosti sraslo s okolnim kultiviranim pejzažom.

Iseljavanjem iz mjesta većina je okolnih polja napuštena, tako da danas tek ostaci meja i gospodarskih građevina ukazuju na nekadašnji ogroman trud koji su Postranjani uložili u pripitomljavanje prirode.



Nemoguće je sagledati prostorni razvoj i karakteristike Postrane bez sagledavanja čitavog pripadnog kultiviranog krajolika. Zaštita prostorne baštine odnosno kulturnog krajolika temelji se na shvaćanju arhitektonskih spomenika kao nedjeljivo povezanih s okolinom u kojoj se nalaze, pa se zaštita prirodnih krajolika vezanih uz naselja pojavljuje kao ravnopravan dio zaštite kulturnih dobara.

Pojam kulturnog krajolika podrazumijeva *"područja u kojima je osobito izražen kvalitetan suživot kulturne baštine i prirodnih osobitosti sredine, odnosno kao cjelina je iznimnih povijesnih, arheoloških, umjetničkih, kulturnih, znanstvenih, socijalnih ili tehničkih vrijednosti"*. Europska konvencija o krajoliku definira ga kao područje čiji je izgled određen međudjelovanjem prirodnih i ljudskih činitelja, te ga se treba sagledavati kao prostornu, ekološku, gospodarsku i kulturnu cjelinu, poštujući načela raznolikosti i posebnosti krajolika.

Krajolik koji okružuje Postranu i čini njegov prirodni okvir, a koji je većim dijelom i kultiviran ljudskom rukom predstavlja jednu od temeljnih vrijednosti žrnovskog kraja, te bez njega naselje ne može funkcionirati kao smisljena cjelina. Izuzetno lijep lokalni pejzaž obronaka preko

kojih je razgranata mreža suhozidnih terasa raznolike geometrije na žalost je dijelom oštećen u recentnim graditeljskim zahvatima ili zarastao u šumu i makiju.

Svrha zaštite krajolika Postrane jest osigurati njegovu kvalitetu te zaštititi identitet područja u kojem se nalazi. Stoga se preporuča spriječiti izgradnju u pejzažu, očuvati okolni krajolik u zatečenom stanju te revitalizirati tradicijske metode poljodjelstva, koje su svojim potrebama i metodama uvjetovale nastanak krajolika kakav je danas. Kako bi se očuvala slika naselja i kultiviranog krajolika, preporuča se očuvati postojeće nasade i revitalizirati one povijesne, te unutar samog mjesta sačuvati sve pojedinačne elemente zelenila, dvorišta, putove i vrtove s elementima povijesnog uređenja.

1.6.4. VREDNOVANJE OTVORENIH JAVNIH PROSTORA (ULICA, TRGOVA, STEPENICA)

Nedavna pažnja posvećena javnom prostoru utemeljena je na strukturnim promjenama među društvima diljem svijeta posljednjih 30 godina, pri čemu su javna dobra, poput javnog prostora, podvrgnuta pritisku zbog jačanja tržišno-orijentirane paradigme. Ključ svakog javnog prostora njegova je pristupačnost, odnosno mjesto koje nije stalno pristupačno ne može biti javno.

Kako bi javni prostor bio kvalitetan, postoje različiti kriteriji koje on mora zadovoljiti. Mora osigurati pristupačnost pješacima, pogotovo invalidima, obiteljima i starijima, mora osigurati ugodan život stanovnicima.

U tom smislu u Postrani treba posebnu pozornost posvetiti poboljšanju kvalitete javnog prostora, pogotovo u zoni zaštite A. Ona obuhvaća povijesne stepenice, pijacu ispred crkve svetog Roka i horizontalne komunikacije kroz selo. Većina navedenih elemenata javnog prostora je vrlo lošem stanju te zahtjeva sanaciju i obnovu. Ključno je da se u tim radovima koriste primjereni, autohtoni materijali te da se poštuje povijesna matrica.

Sve intervencije uređenja putova i javnih površina u zoni A i B konzervatorske zaštite podliježu upravnom postupku tj. potrebno je ishoditi posebne uvjete, potvrdu glavnog projekta ili prethodno odobrenje od nadležnog konzervatorskog ureda, ovisno o zahvatu.

1.6.5. VALORIZACIJA GRADITELJSKIH STRUKTURA

Značajnu komponentu slike naselja čini vizura na povijesnu cjelinu naselja. Njezina prisutnost u krajoliku dominira prostorom stvarajući jasni prostorni orijentir i stvarajući element identiteta. Prikladno odabran položaj na padini brda, na lokaciji nedaleko od poljoprivrednih površina koje su ga opskrbljivale i blizina prometnih puteva su osigurale funkcionalnost i razvoj naselja do danas.

Valorizacija se provodi prema kategorizaciji vrijednosti, koja je opisana od najvrjednije, prema manje vrijednoj:

1. Istaknuta graditeljska vrijednost - spomenička vrijednost

predstavljena je građevinama ili sklopovima građevina izuzetne spomeničke vrijednosti šireg regionalnog i državnog značaja, koje se moraju apsolutno očuvati i obnoviti metodama znanstvene obrade i konzervatorskih načela, a na kojima je dozvoljeno rušenje samo neadekvatnih suvremenih dodataka građevini.

2. Visoka graditeljska vrijednost - visoka ambijentalna vrijednost

predstavljena je građevinama ili sklopovima građevina visoke spomeničke vrijednosti šireg lokalnog i regionalnog značaja, koje se mora očuvati i obnoviti metodama znanstvene obrade, vraćanjem građevina u izvorno stanje, a na kojima je dozvoljeno rušenje samo neadekvatnih suvremenih dodataka građevini.

3. Srednja graditeljska vrijednost - ambijentalna vrijednost

predstavljena je građevinama ili sklopovima građevina ambijentalne vrijednosti užeg lokalnog i regionalnog značaja, koje se saniraju i tipološki obnavljaju metodama znanstvene obrade s mogućnostima vraćanja građevina ili dijelova građevina u izvorno stanje, a što znači očuvanje izvornih arhitektonskih elemenata pročelja s mogućnostima adaptacije i preoblikovanja onih arhitektonskih elemenata i dijelova, koji ne predstavljaju bitne determinante njihovog oblikovanja u odnosu na vrijeme nastanka.

4. Skromna graditeljska vrijednost - uklopljeno u ambijent

uključuje građevine ili sklopove građevine skromne ambijentalne vrijednosti lokalnog značaja, na kojima je dozvoljena djelomična izmjena arhitekture, konstrukcije i volumena uz očuvanje

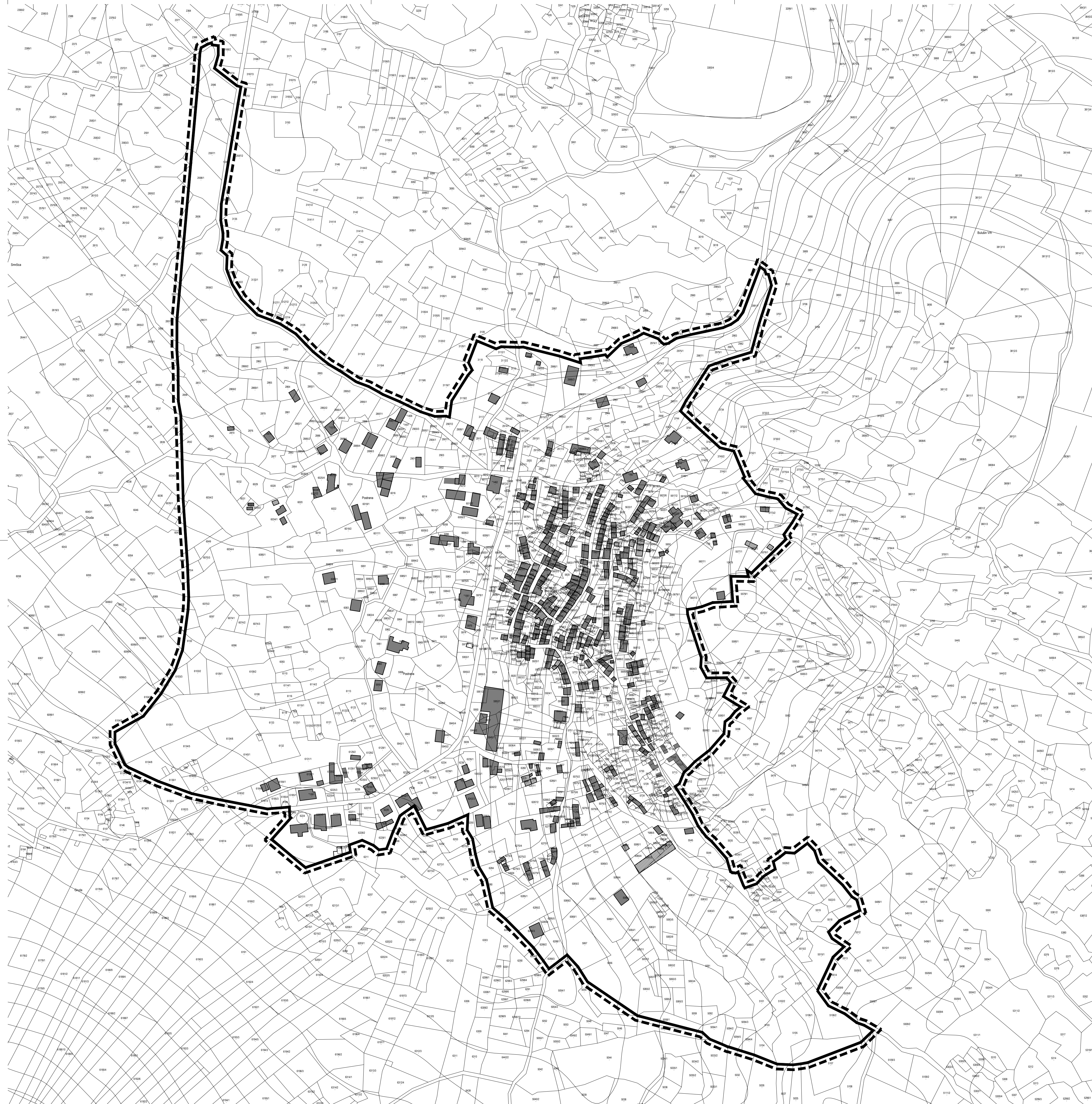
izvornih elemenata pročelja, odnosno samo onih koji predstavljaju bitne determinante njihovog oblikovanja u odnosu na samo onih koji predstavljaju bitne determinante njihovog oblikovanja u odnosu na vrijeme nastanka.

5. Bez graditeljskih vrijednosti





uključuje građevine ili sklopove građevina vrlo skromnih arhitektonskih vrijednosti na kojima je dozvoljena potpuna izmjena konstrukcije i pročelja, a koje se smiju i rušiti. Ova valorizacija ne podrazumijeva ekonomsku vrijednost zgrade, već povijesno-umjetničku i urbanističku vrijednost.

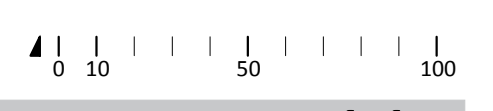
1.7. GRAFIČKI PRIKAZI ANALITIČKOG DIJELA

- 1.1. Morfološka struktura naselja
- 1.2. Postojeća parcelacija
- 1.3. Naselje na katastarsko – topografskoj karti
- 1.4. Način korištenja zemljišta
- 1.5. Namjena građevina
- 1.6. Promet
- 1.7. Komunalna infrastruktura
- 1.8. Zelene površine
- 1.9. Popločane površine
- 1.10. Tipologija građevina
- 1.11. Katnost
- 1.12. Krovovi - tipologija
- 1.13. Krovovi – tip pokrova
- 1.14. Pravna zaštita
- 1.15. Ocjena dominantnih veduta, vizualna izloženost i stanje rubnih površina
- 1.16. Ocjena građevinskog stanja
- 1.17. Ocjena usklađenosti izgrađenog prostora s utvrđenim povijesnim uzorkom
- 1.18. Valorizacija građevne strukture
- 1.19. Ocjena primjerenosti namjene građevina i načina korištenja površina
- 1.20. Ocjena ugroženosti graditeljske i urbanističke baštine
- 1.21. Ocjena stanja u krajoliku



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -
KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

-  OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATASTRARSKA ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA

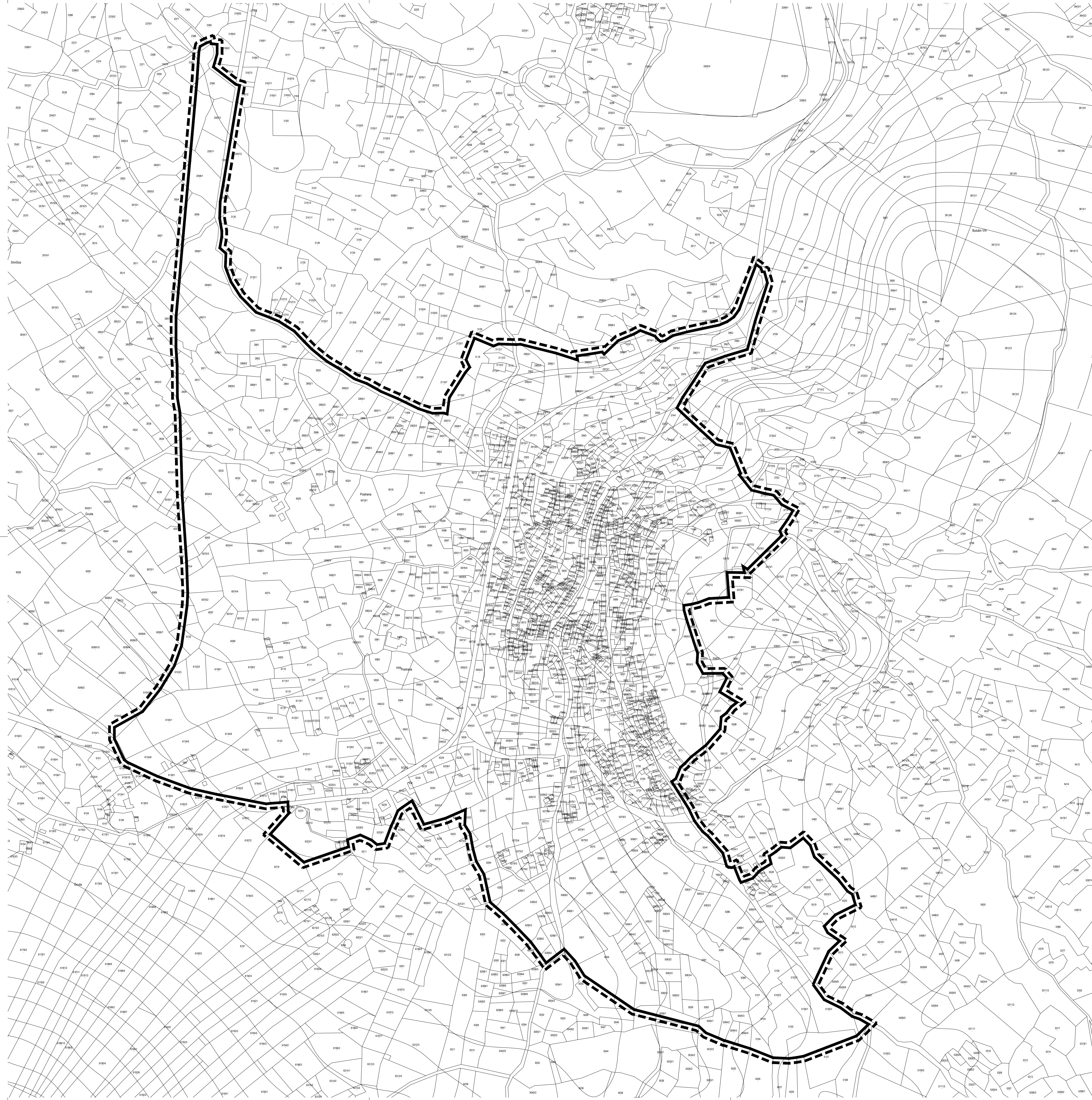


1.1.



SADRŽAJ:
Morfološka struktura naselja

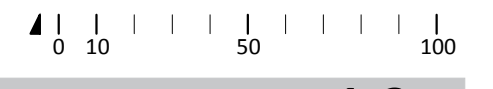
MJERILO: 1:2000

DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -
KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

 OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 KATASTRARSKA ČESTICA

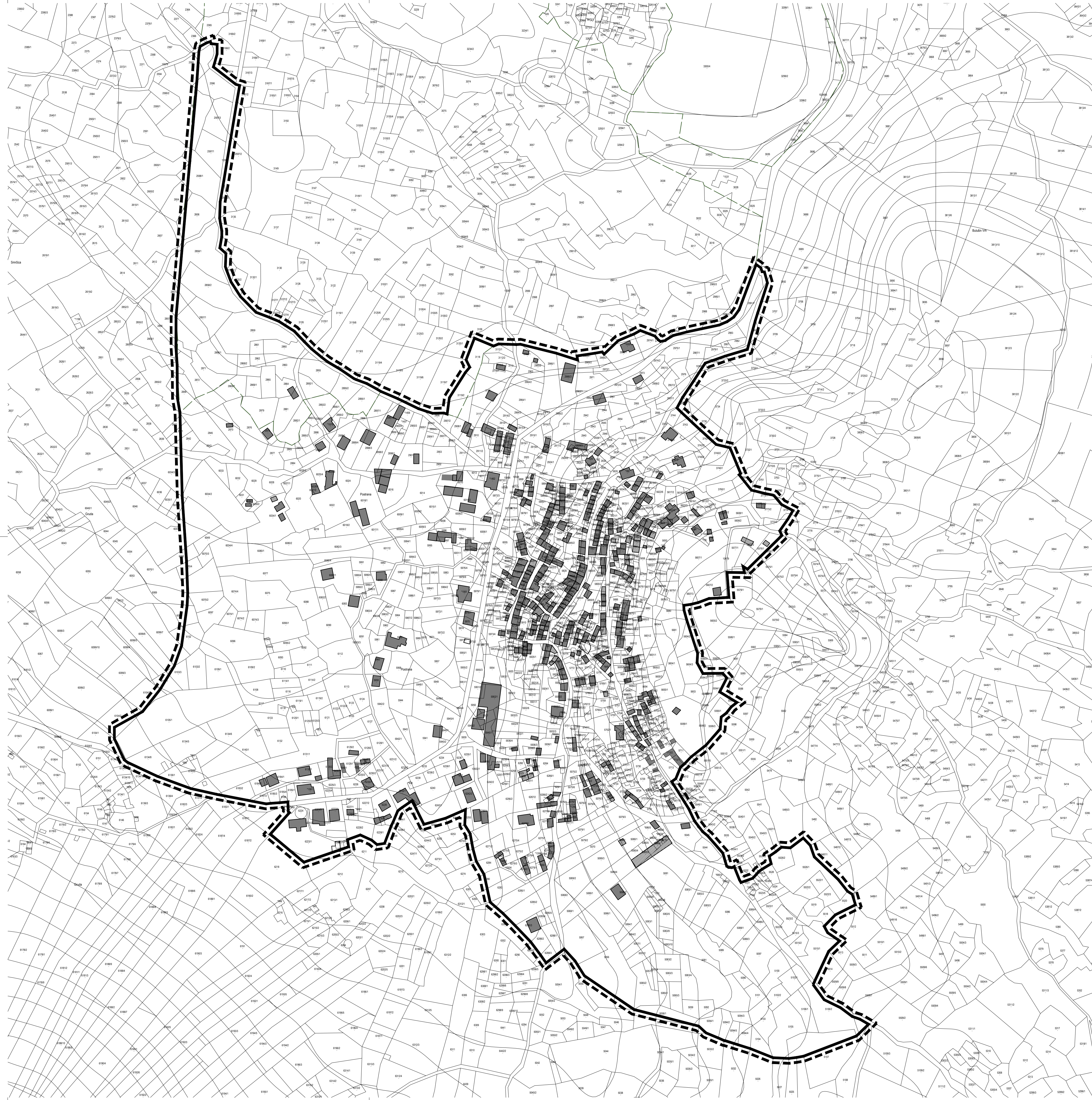


1.2.





SADRŽAJ:
Postojeća parcelacija

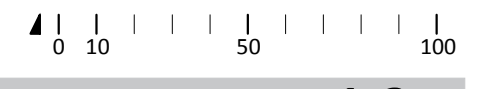
MJERILO: 1:2000

DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -
KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

-  OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATAstarska ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA

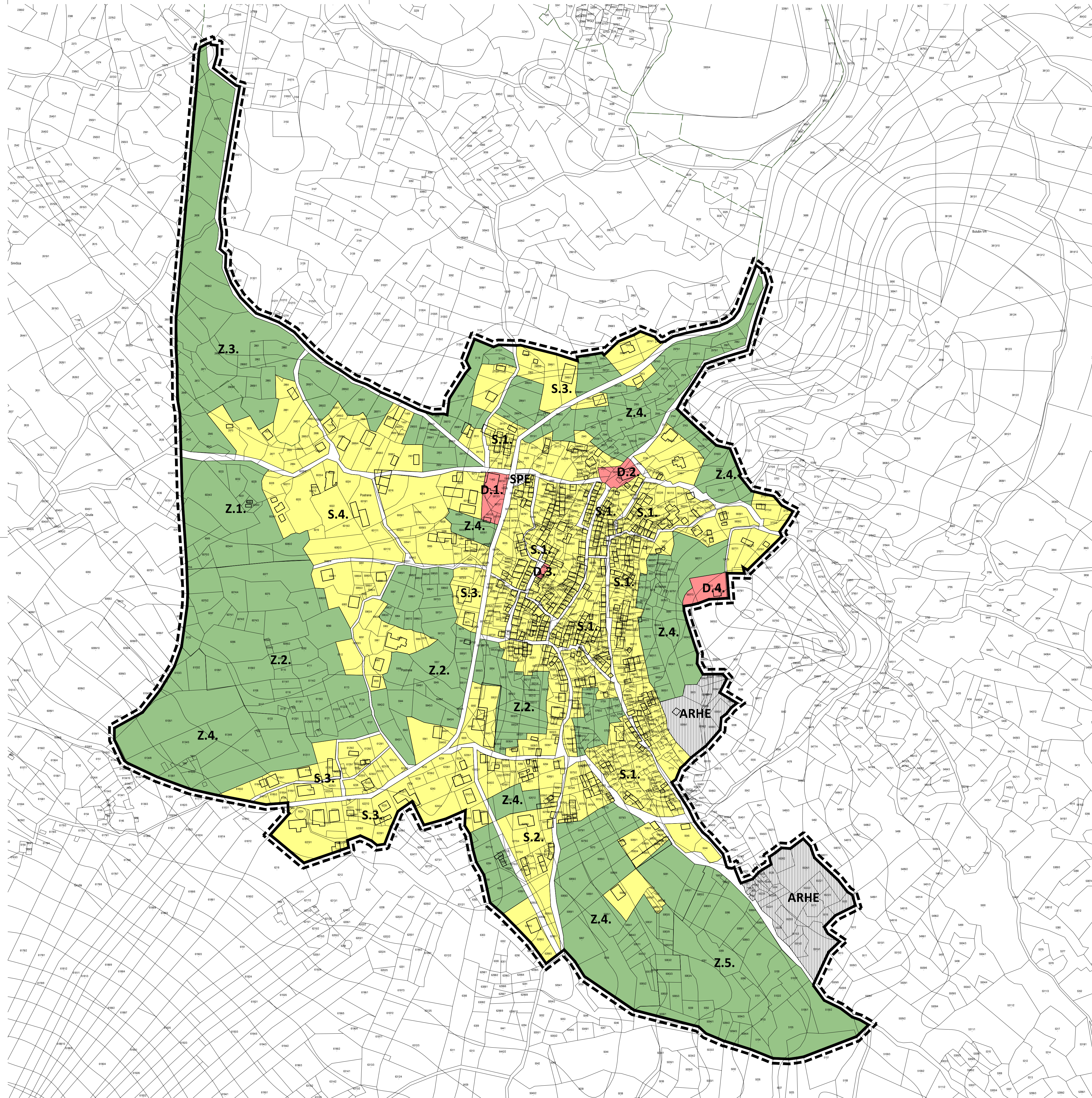


1.3.

SADRŽAJ:
Nasele na katastarsko topografskoj karti

MJERILO: 1:2000

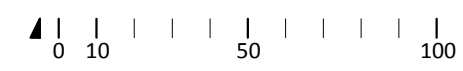
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATAstarska ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- STAMBENA NAMJENA
- S.1. STAMBENA NAMJENA UNUTAR POV. JEZGRE NASELJA
- S.2. STAMBENA NAMJENA U KONTAKTNOJ ZONI POV. JEZGRE
- S.3. STAMBENA NAMJENA UZ LOKALNU CESTU
- S.4. NOVA STAMBENA NAMJENA U POLJU
- DRUŠTVENA NAMJENA
- D.1. ZADRUŽNI DOM
- D.2. CRKVA SV. ROKA
- D.3. TEATAR U PAVULETA
- D.4. VODOSPREMA
- ZELENE POVRŠINE
- Z.1. SPORTSKO - REKREACIJSKE POVRŠINE
- Z.2. MOZAIČI KULTIVIRANIH POVRŠINA
- Z.3. MASLINICI (NEOBRADENO)
- Z.4. ZONE KVALITETNOG VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA (ČEMPRESI)
- Z.5. TERASE U SUHOZIDU
- ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE - DVJE PRAPOVJESNE GOMILE
- SPELEOLOŠKO NALAZIŠTE

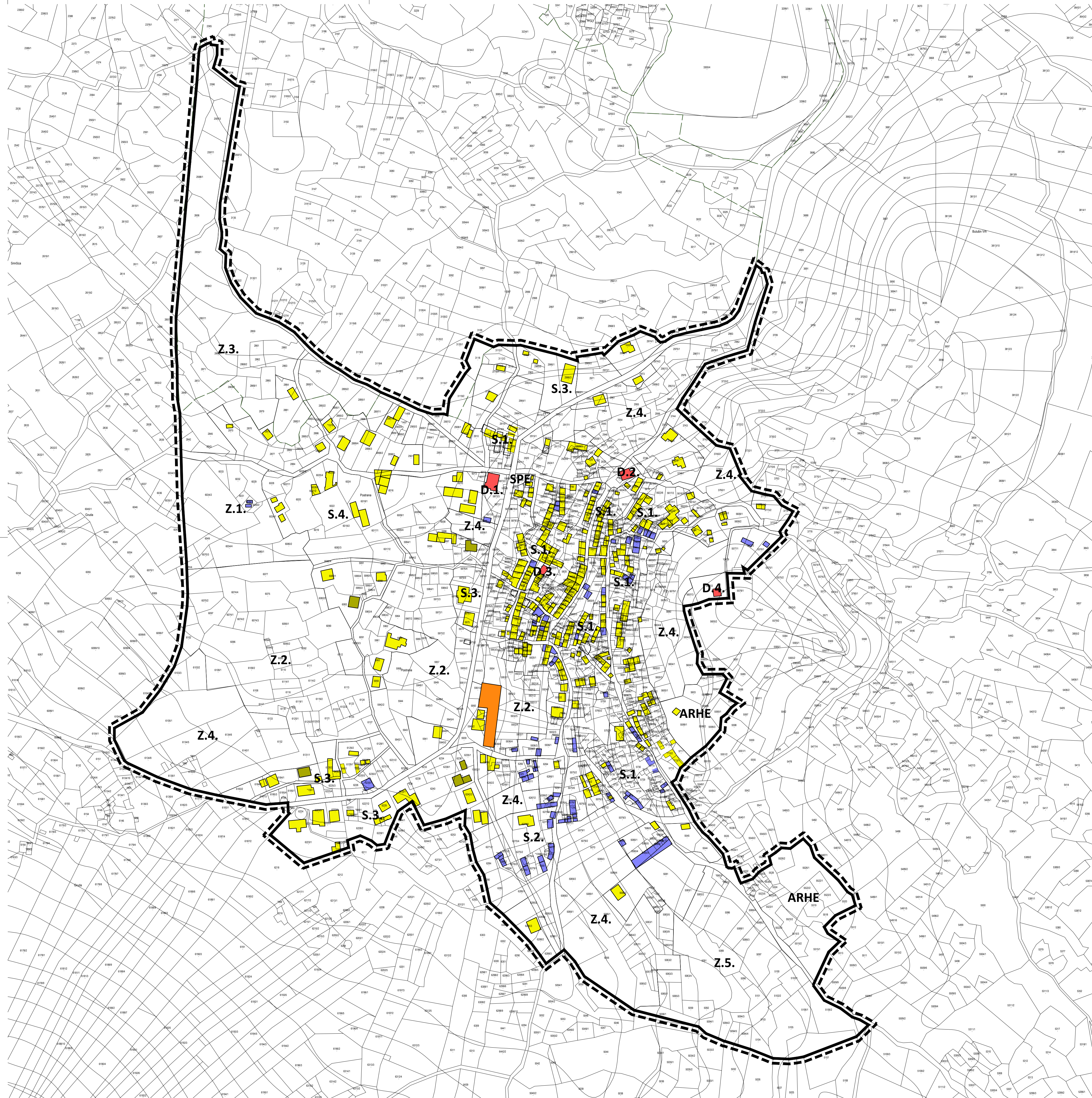


1.4.

SADRŽAJ:
Način korištenja zemljišta

MJERILO: 1:2000

DATUM: 02/2022



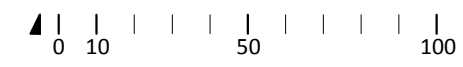
- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO**

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- STAMBENA
- STAMBENO - POSLOVNA (TURISTIČKI SMJEŠTAJ*)
* Izvor: google, booking, airbnb
- GOSPODARSKA
- DRUŠTVENA
- NIJE POZNATA NAMJENA

- NAMJENA POVRŠINA:
- STAMBENA NAMJENA
- S.1. STAMBENA NAMJENA U UNUTAR POV. JEZGRE NASELJA
- S.2. STAMBENA NAMJENA U KONTAKTNOJ ZONI POV. JEZGRE
- S.3. STAMBENA NAMJENA UZ LOKALNU CESTU
- S.4. NOVA STAMBENA NAMJENA U POLJU
- DRUŠTVENA NAMJENA
- D.1. ZADRUŽNI DOM
- D.2. CRKVA SV. ROKA
- D.3. TEATAR U PAVULETA
- D.4. VODOSPREMA
- ZELENE POVRŠINE
- Z.1. ŠPORTSKO - REKREACIJSKE POVRŠINE
- Z.2. MOZAIKI KULTIVIRANIH POVRŠINA
- Z.3. MASLINICI (NEOBRADENO)
- Z.4. ZONE KVALITETNOG VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA (ČEMPRESI)
- Z.5. TERASE U SUHOZIDU

- ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE - DVIJE PRAPOVJESNE GOMILE
- SPELEOLOŠKO NALAZIŠTE

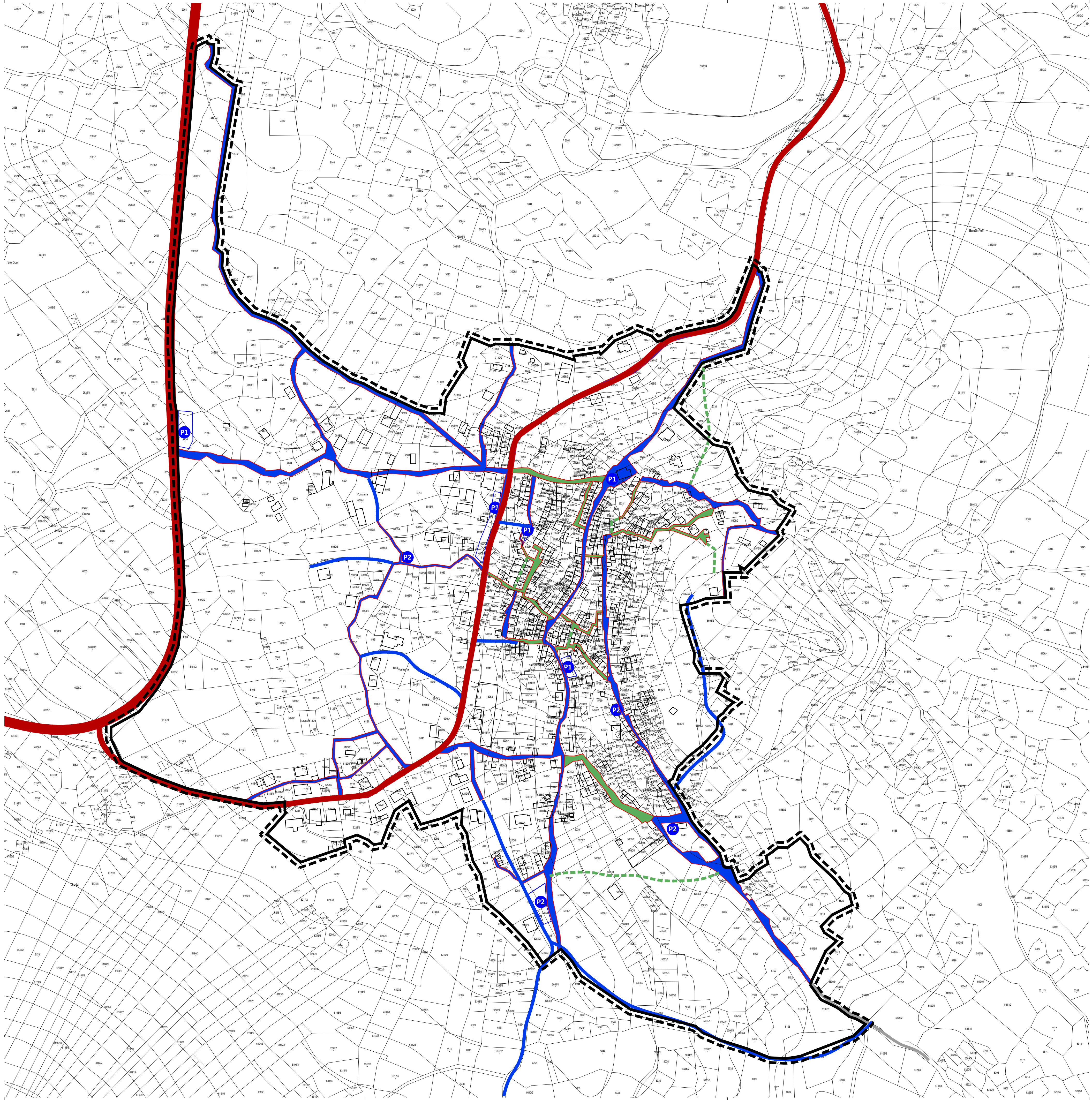


1.5.

SADRŽAJ:
Namjena građevina

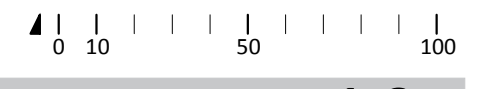
MJERILO: 1:2000

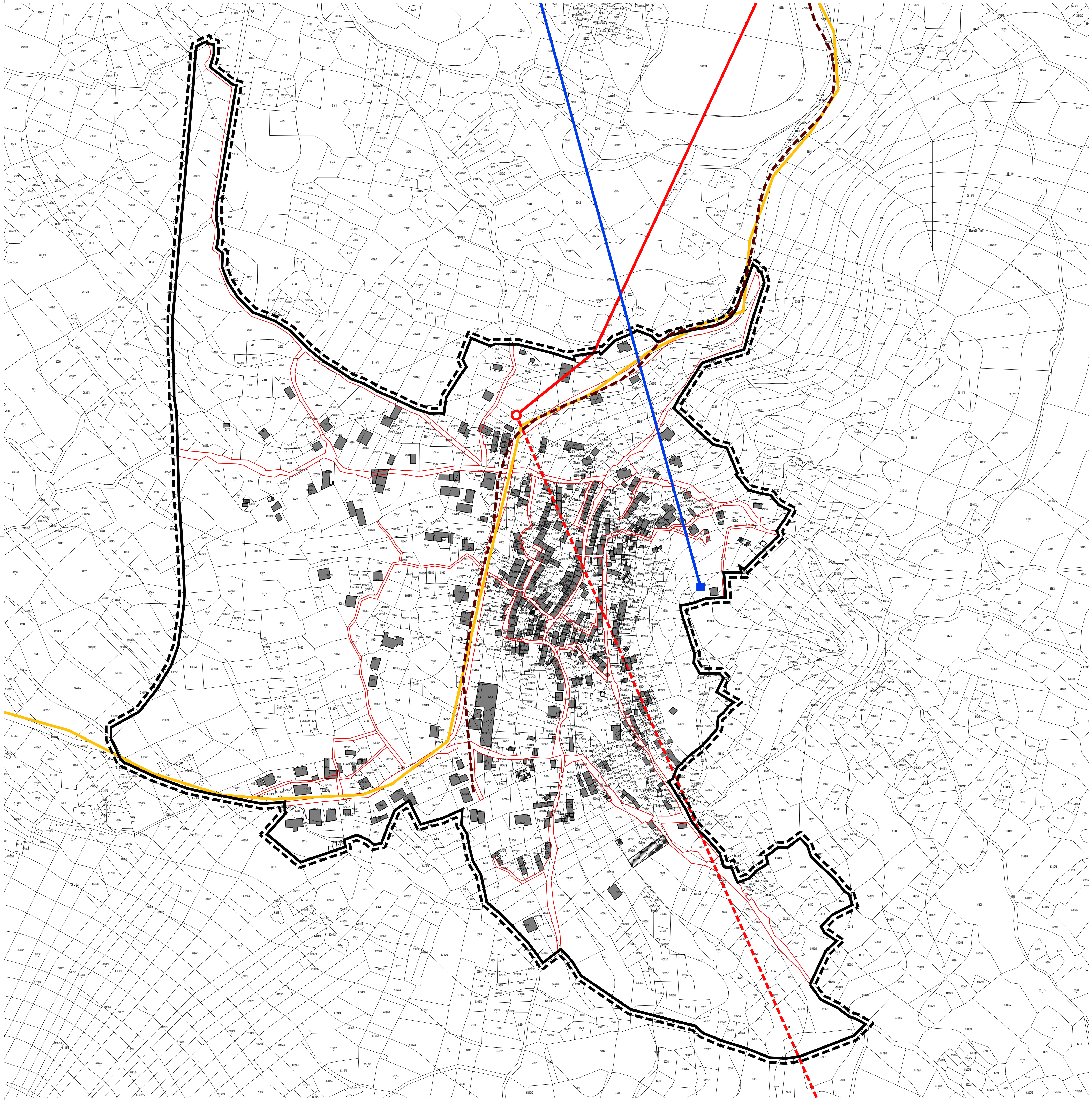
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -
KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO













- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- K.Č. "JAVNO DOBRO - PUT"
- DRŽAVNA CESTA D118
- LOKALNA CESTA
- GLAVNE KOLNO-PIJEŠAČKE POVRŠINE UNUTAR OBUHVATA
- POSEBNO TRASIRANI KOLNO - PIJEŠAČKI PRISTUPI
- PIJEŠAČKE POVRŠINE (PUTEVI, STUBE, RAMPE ITD.)
- POSEBNO TRASIRANI PIJEŠAČKI PRISTUPI
- P1 POVRŠINE NA KOJIMA SE PARKIRAJU VOZILA
- JAVNE POVRŠINE ILI NEPLANIRANA PROŠIRENJA UZ JAVNE POVRŠINE
- P2

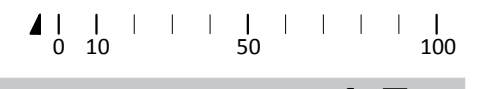




- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO**

-  OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATAstarska ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
-  K.Č. "JAVNO DOBRO - PUT"
- IZVOD IZ PROSTORNO - PLANSKE DOKUMENTACIJE:
 - > INFRASTRUKTURA - POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE:
 -  KORISNIČKI I SPOJNI VODOVI I KANALI (postojeće)
 - > INFRASTRUKTURA - ENERGETIKA:
 -  DALEKOVODI 35(20) I 10 kv (postojeće)
 -  DALEKOVODI 35(20) I 10 kv (planirano)
 -  TS 10kv
 - > INFRASTRUKTURA - VODNOGOSPODARSKI SUSTAV - VODOOPSKRBA:
 -  MAGISTRALNI OPSKRBNI CIEVOD (postojeće)
 -  VODOSPREMA "ŽRNOVO"
 - > INFRASTRUKTURA - VODNOGOSPODARSKI SUSTAV - ODVODNJA OTPADNIH VODA:
 -  GLAVNI DOVODNI KANAL (planirano)

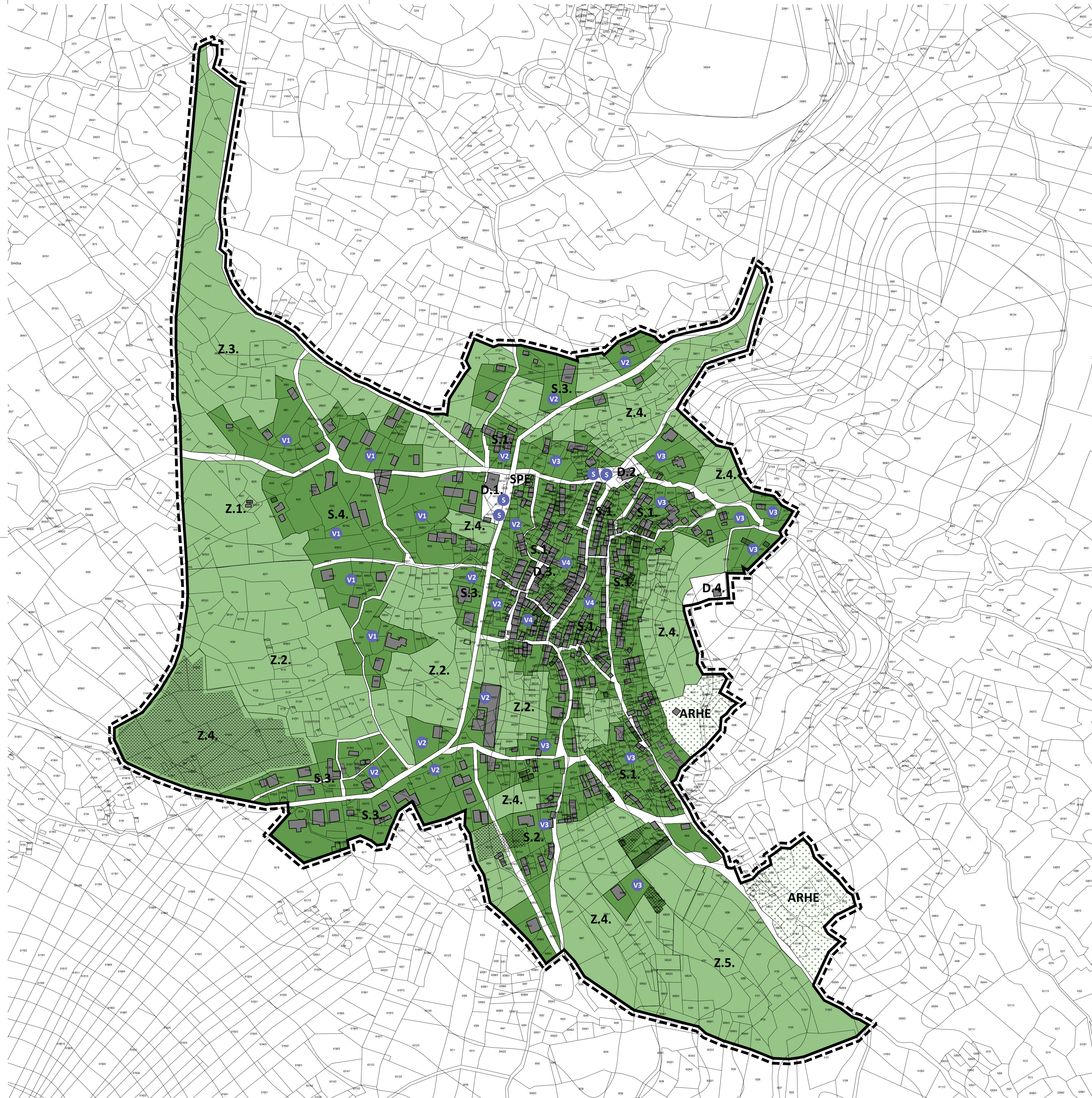


1.7.

SADRŽAJ:
Komunalna infrastruktura

MJERILO: 1:2000

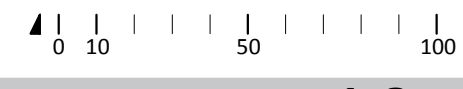
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO**

- | | | | |
|--|--|--|---|
| | OBUHVAAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA | | STAMBENA NAMJENA |
| | KATASTARSKA ČESTICA | | S.1. STAMBENA NAMJENA UNUTAR POV. JEZGRE NASELJA |
| | POSTOJEĆA IZGRADNJA | | S.2. STAMBENA NAMJENA U KONTAKTNOJ ZONI POV. JEZGRE |
| | POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA | | S.3. STAMBENA NAMJENA UZ LOKALNU CESTU |
| | VRTOVI PRIVATNIH POSJEDA: | | S.4. NOVA STAMBENA NAMJENA U POLJU |
| | V1. VRTOVI I OKUĆICE SLOBODNOSTOJEĆIH STAMBENIH GRAĐEVINA U POLJU | | DRUŠTVENA NAMJENA |
| | V2. VRTOVI I OKUĆICE SLOBODNOSTOJEĆIH STAMBENIH GRAĐEVINA UZ LOKALNU CESTU | | D.1. ZADRUŽNI DOM |
| | V3. TERASASTI VRTOVI GRAĐEVINA STAMBENE NAMJENE U KONTAKTNOJ ZONI POVIJESNE JEZGRE | | D.2. CRKVA SV. ROKA |
| | V4. TERASASTI VRTOVI UNUTAR BLOKA GRAĐEVINA STAMBENE NAMJENE U ZONI POVIJESNE JEZGRE | | D.3. TEATAR U PAVULETA |
| | ČEMPRESADE | | D.4. VODSPREMA |
| | ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA - TERASE U SUHOZIDU | | ZELENE POVRŠINE |
| | UREĐENE POVRŠINE GRAĐEVINA JAVNE DRUŠTVENE I POSEBNE NAMJENE | | Z.1. SPORTSKO - REKREACIJSKE POVRŠINE |
| | POJEDINAČNO VRJEDNO STABLO | | Z.2. MOZAIČI KULTIVIRANIH POVRŠINA |
| | | | Z.3. MASLINICI (NEOBRAĐENO) |
| | | | Z.4. ZONE KVALITETNOG VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA (ČEMPRA) |
| | | | Z.5. TERASE U SUHOZIDU |
| | | | ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE - DVIJE PRAPOVJESNE GOMILE |
| | | | SPELEOLOŠKO NALAZIŠTE |

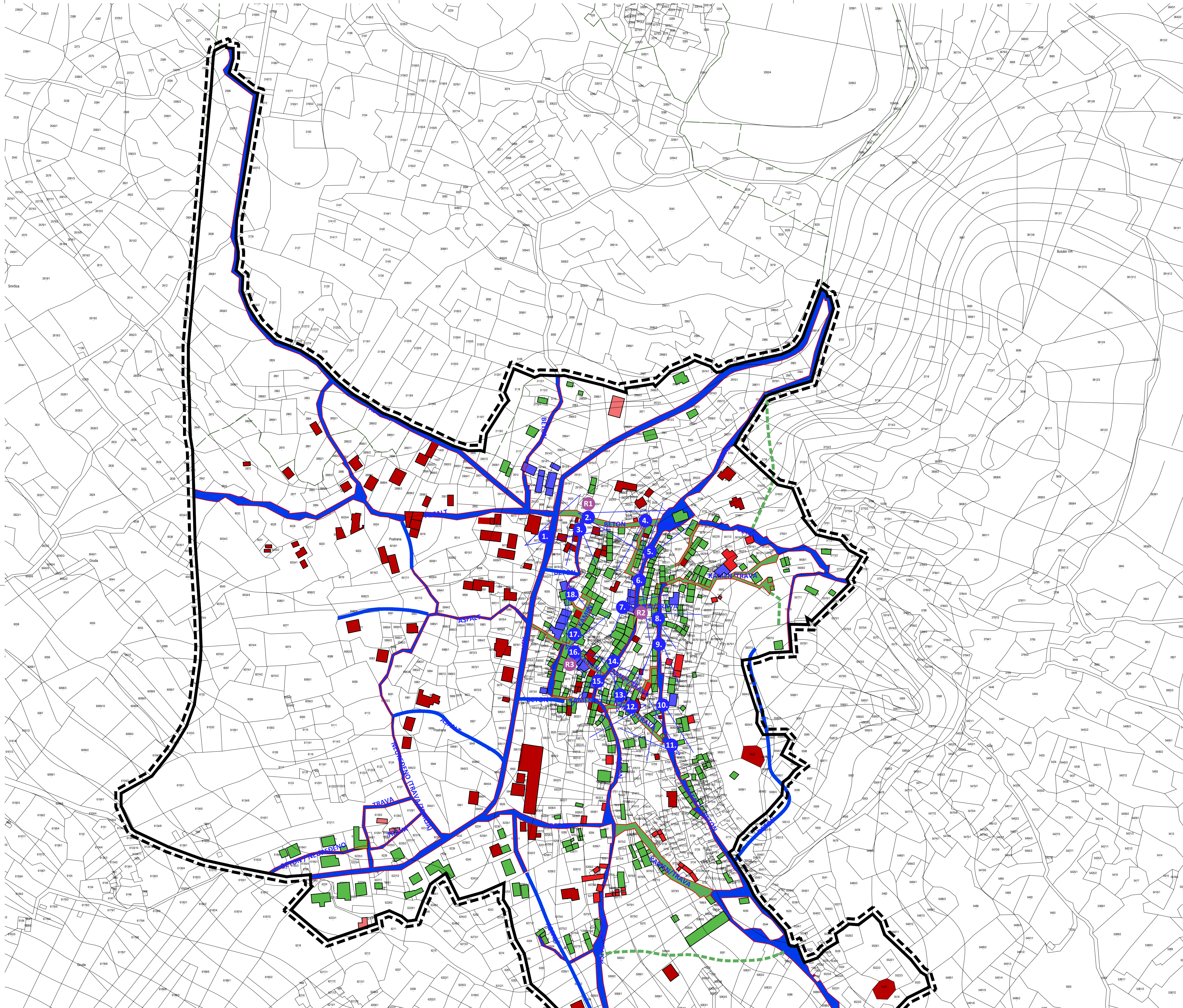


1.8.













SADRŽAJ:
Zelene površine

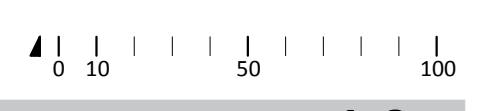
MJERILLO: 1:2000

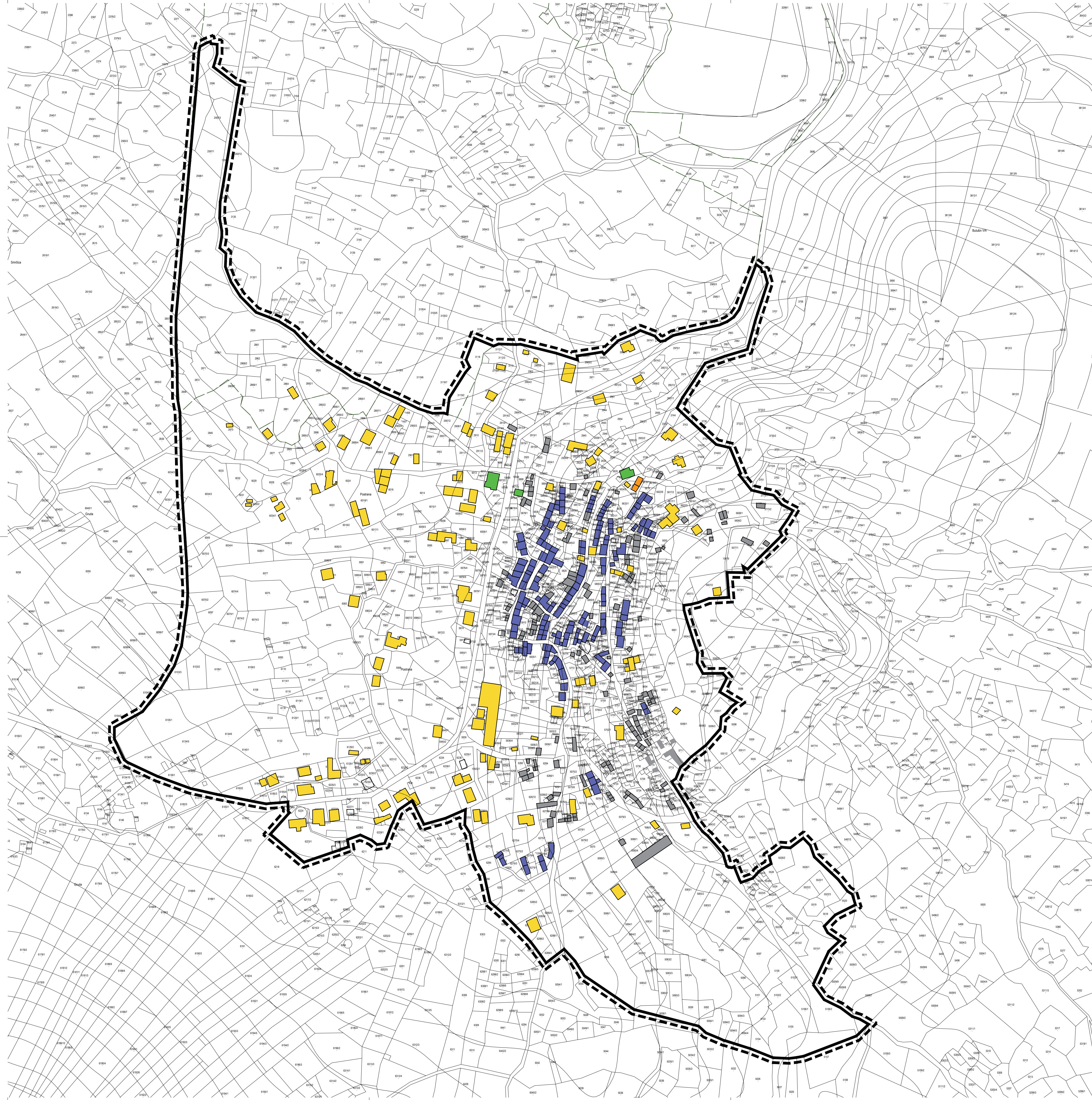
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -
KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

-  OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATAstarska ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
-  K.Č. "JAVNO DOBRRO - PUT"
-  DRŽAVNA CESTA D118
-  LOKALNA CESTA
-  GLAVNE KOLNO - PIJEŠAČKE POVRŠINE UNUTAR OBUHVATA
-  POSEBNO TRASIRANI KOLNO - PIJEŠAČKI PRISTUPI
-  PIJEŠAČKE POVRŠINE (PUTEVI, STUBE, RAMPE ITD.)
-  POSEBNO TRASIRANI PIJEŠAČKI PRISTUPI
-  RASPELA I POKLONCI

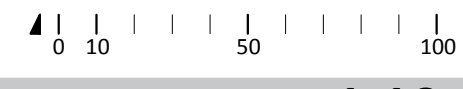


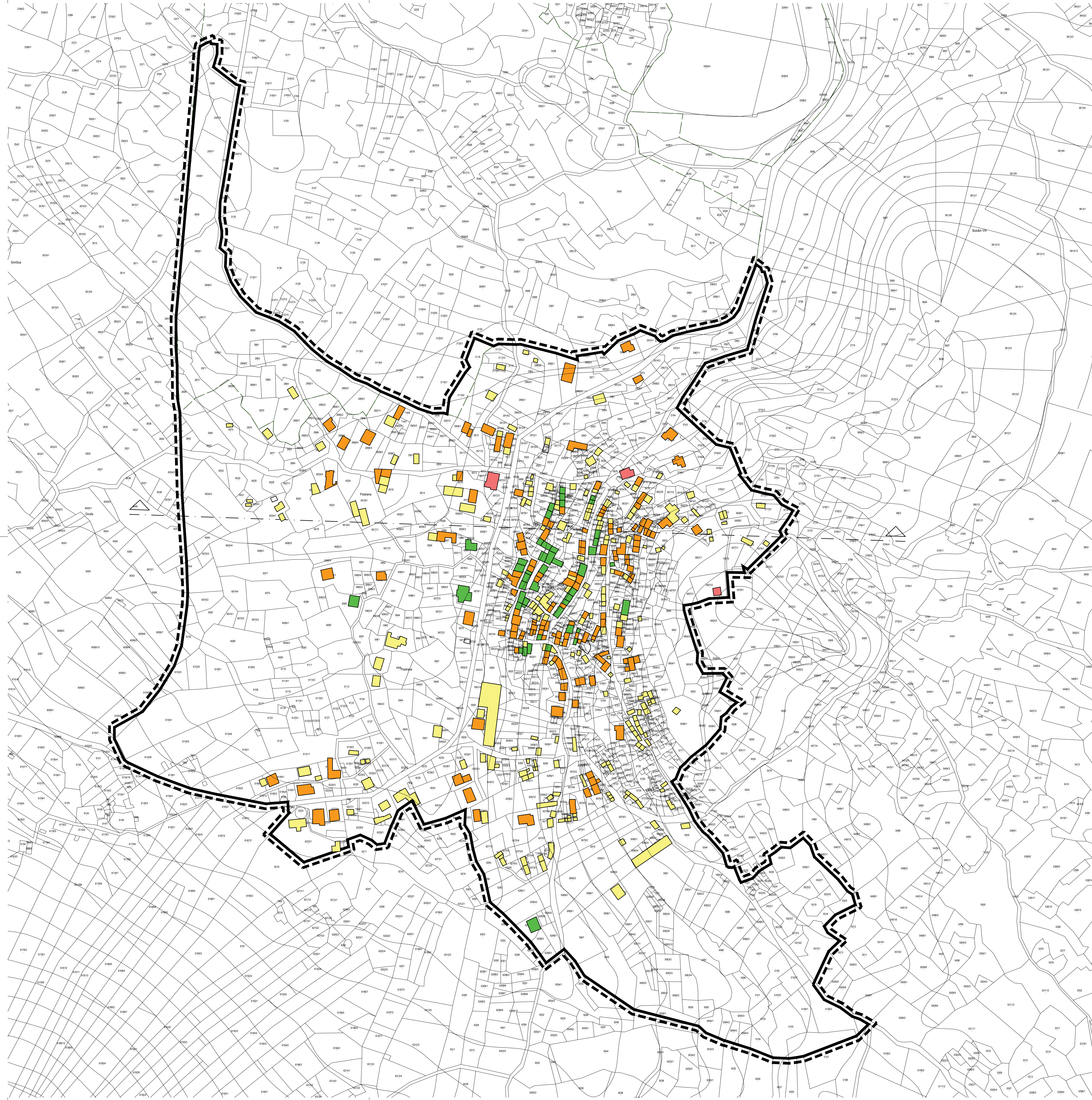


- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- SLOBODNOSTOJEĆA GRADEVINA
- SLOBODNOSTOJEĆA GRADEVINA POSEBNE NAMJENE
- POLUUGRAĐENA GRADEVINA
- GRAĐEVNI NIZ
- POMOĆNA GRADEVINA

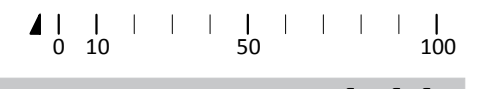


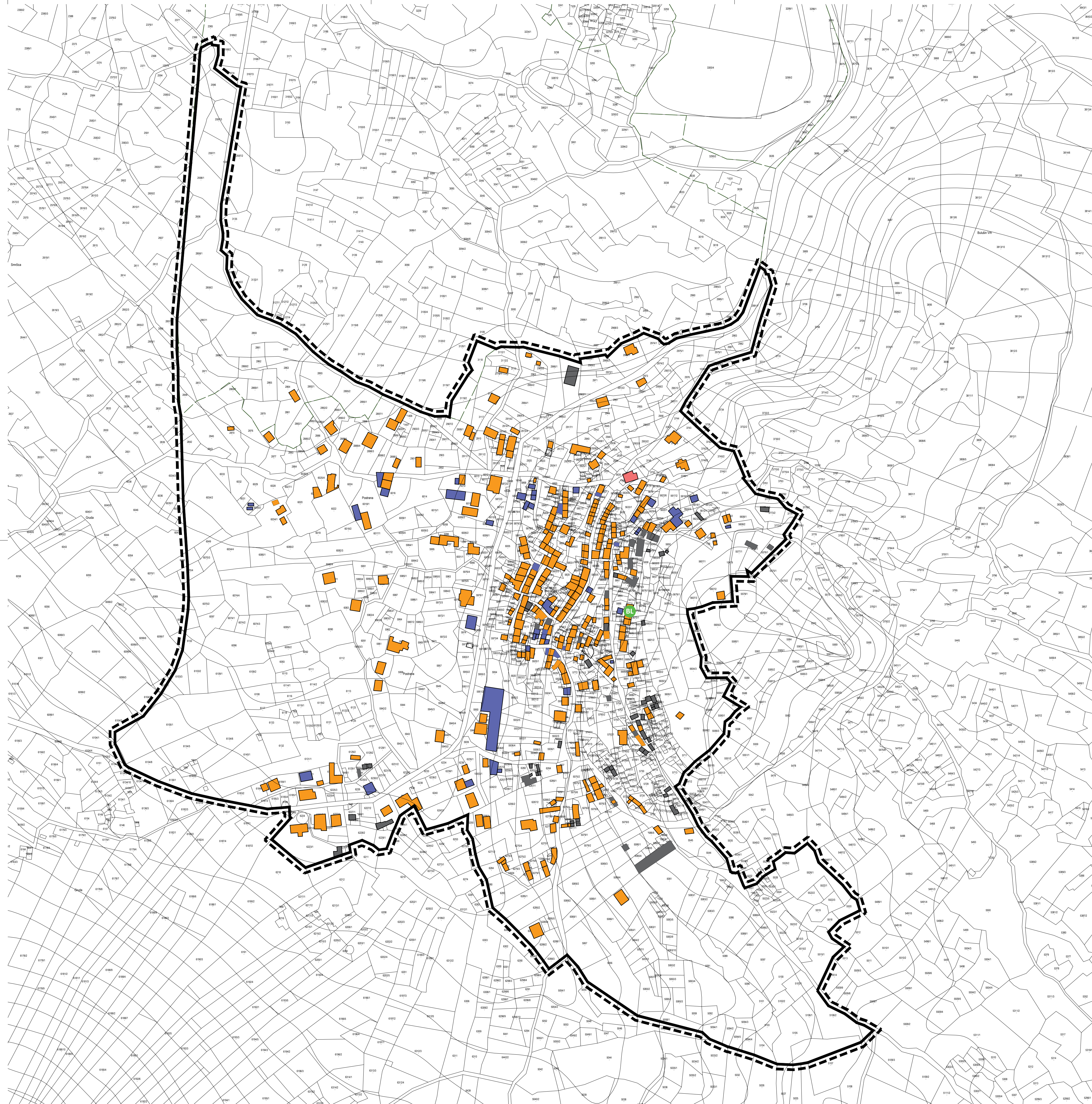


- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- 1 ETAŽA
- 2 ETAŽE
- 3 ETAŽE
- 4 ETAŽE
- POSEBNA NAMIENA
- NIJE POZNATO
- oznaka presjeka

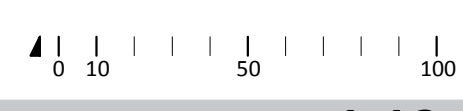


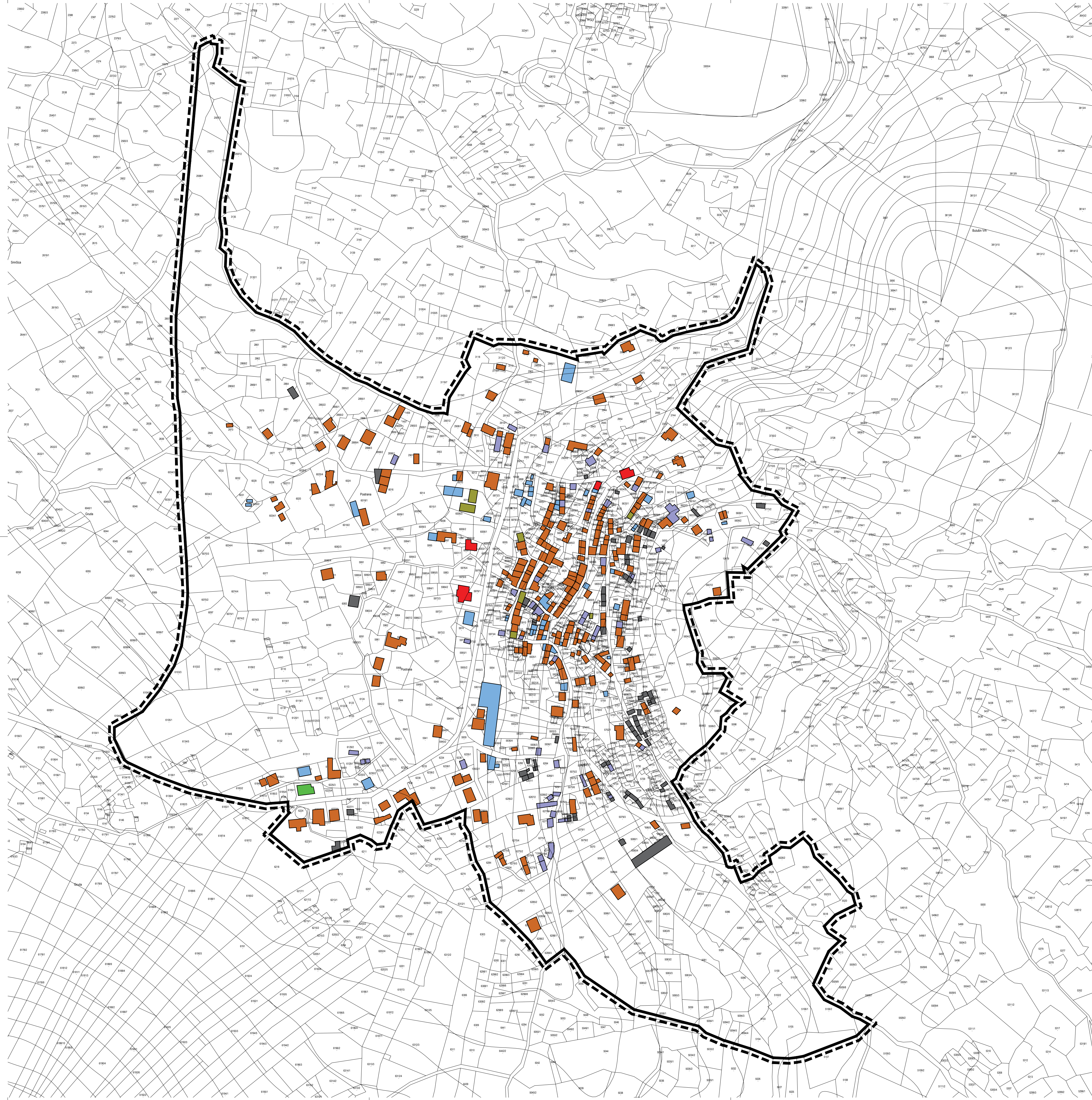


- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- TIP KROVA:**
- KOSI KROV (2-STREŠNI, 3-STREŠNI I 4-STREŠNI)
- RAVNI KROV
- GRADEVINA POSEBNE NAMJENE
- NIJE POZNATO
- OSTALO:**
- BELVEDER

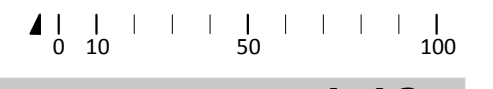




- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - KATASTARSKA ČESTICA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- TIP KROVNOG POKROVA:
- KUPA KANALICA
 - CRUJEP (UTORENI)
 - CRUJEP (OBIČNI)
 - CRUJEP (GREBENASTI)
 - KAMEN
 - BETON
 - NIJE POZNATO

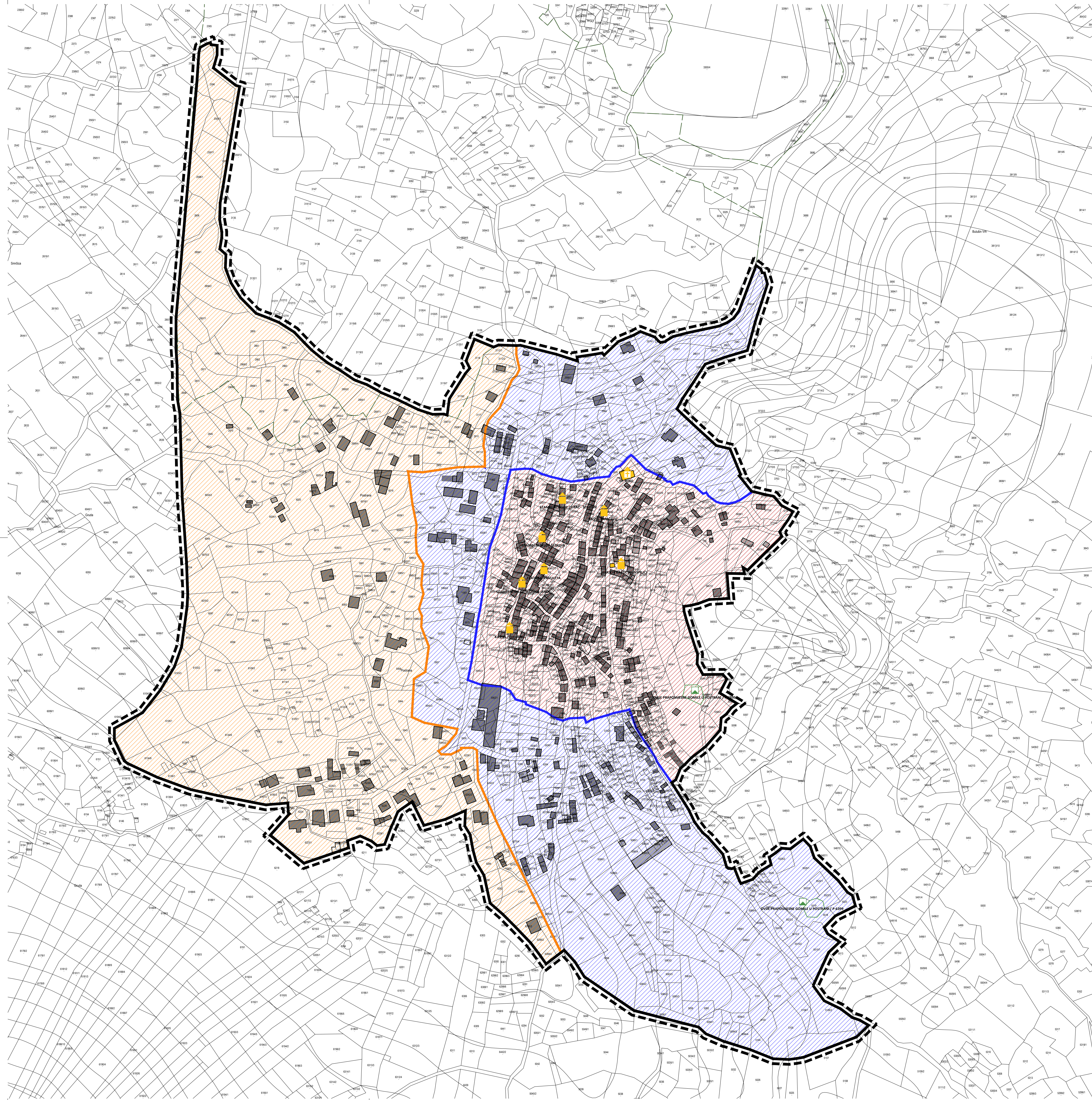


1.13.

SADRŽAJ:
Krovovi - tip pokriva

MJERILO: 1:2000

DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLIJETA -

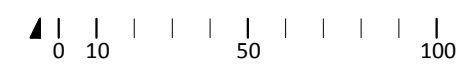
**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO**

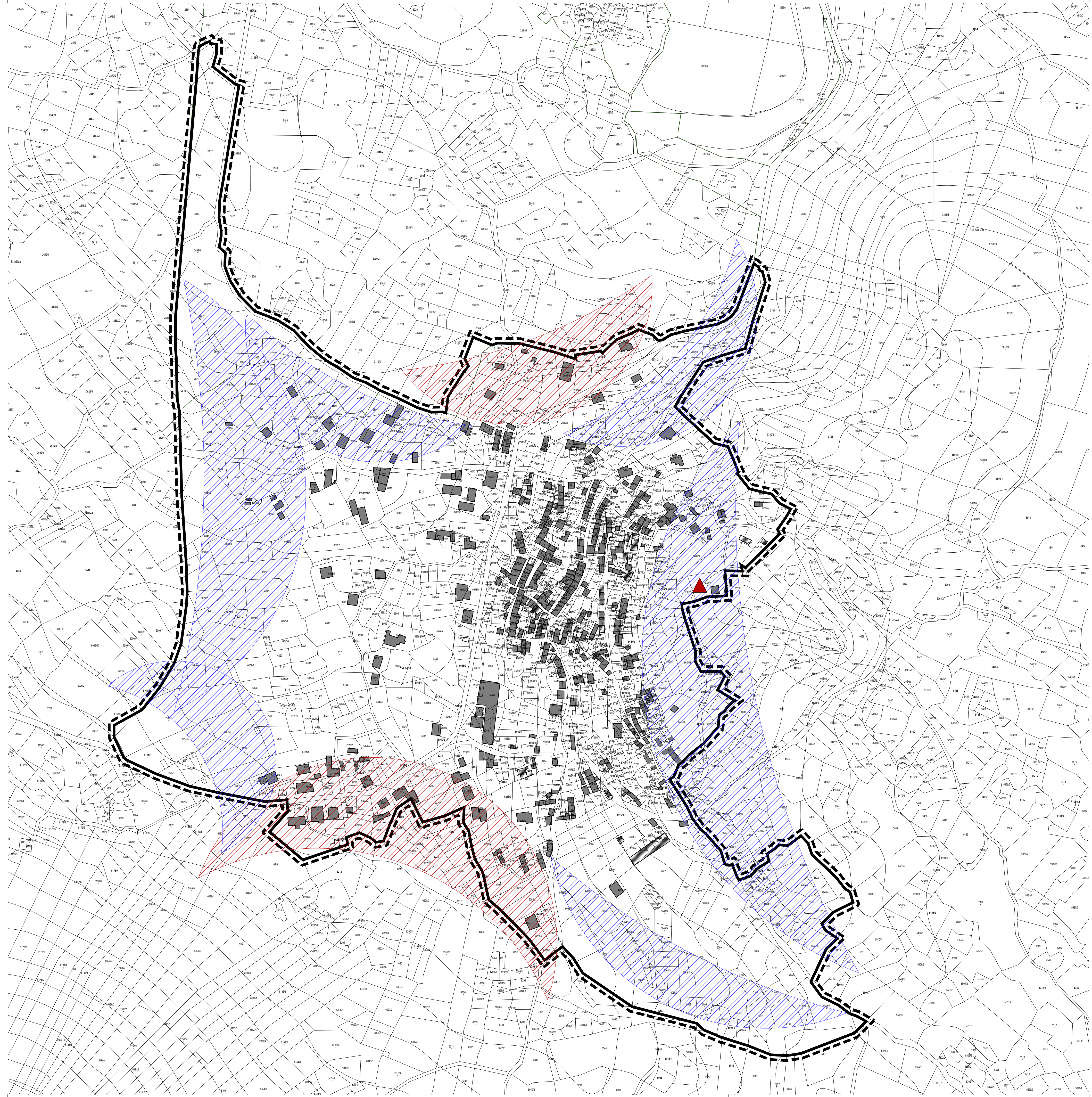
- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- ▬ KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- ▨ POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA

- > NASELJE KORITA:
- ▨ ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
 - ▨ ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTU
 - ▨ ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA

- > KULTURNA DOBRA:
- ZAŠTIĆENO KULTURNO DOBRO
 - PREVENTIVNO ZAŠTIĆENO KULTURNO DOBRO
 - ZAŠTITA PROSTORNIM PLANOM
 - EVIDENTIRANO










- > SIMBOLI:
- ▣ ARHEOLOGIJA - KOPNENI
 - ▣ ARHEOLOGIJA - MORSKI
 - ▣ POVIJESNA GRADITELJSKA CIJELINA - GRADSKA
 - ▣ POVIJESNA GRADITELJSKA CIJELINA - GRADSKO-SEOSKA
 - ▣ POVIJESNA GRADITELJSKA CIJELINA - SEOSKA
 - ▣ POVIJESNI SKLOP ILI GRADEVINA - CIVILNA
 - ▣ POVIJESNI SKLOP ILI GRADEVINA - SAKRALNA
 - ▣ GROBLJE
 - ▣ POVIJESNI SKLOP ILI GRADEVINA - GRADEVINSKI SKLOP
 - ▣ SPOMENIK
 - ▣ SPOMEN PODRUČJE

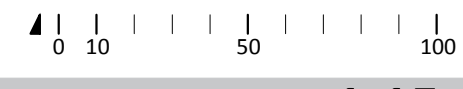




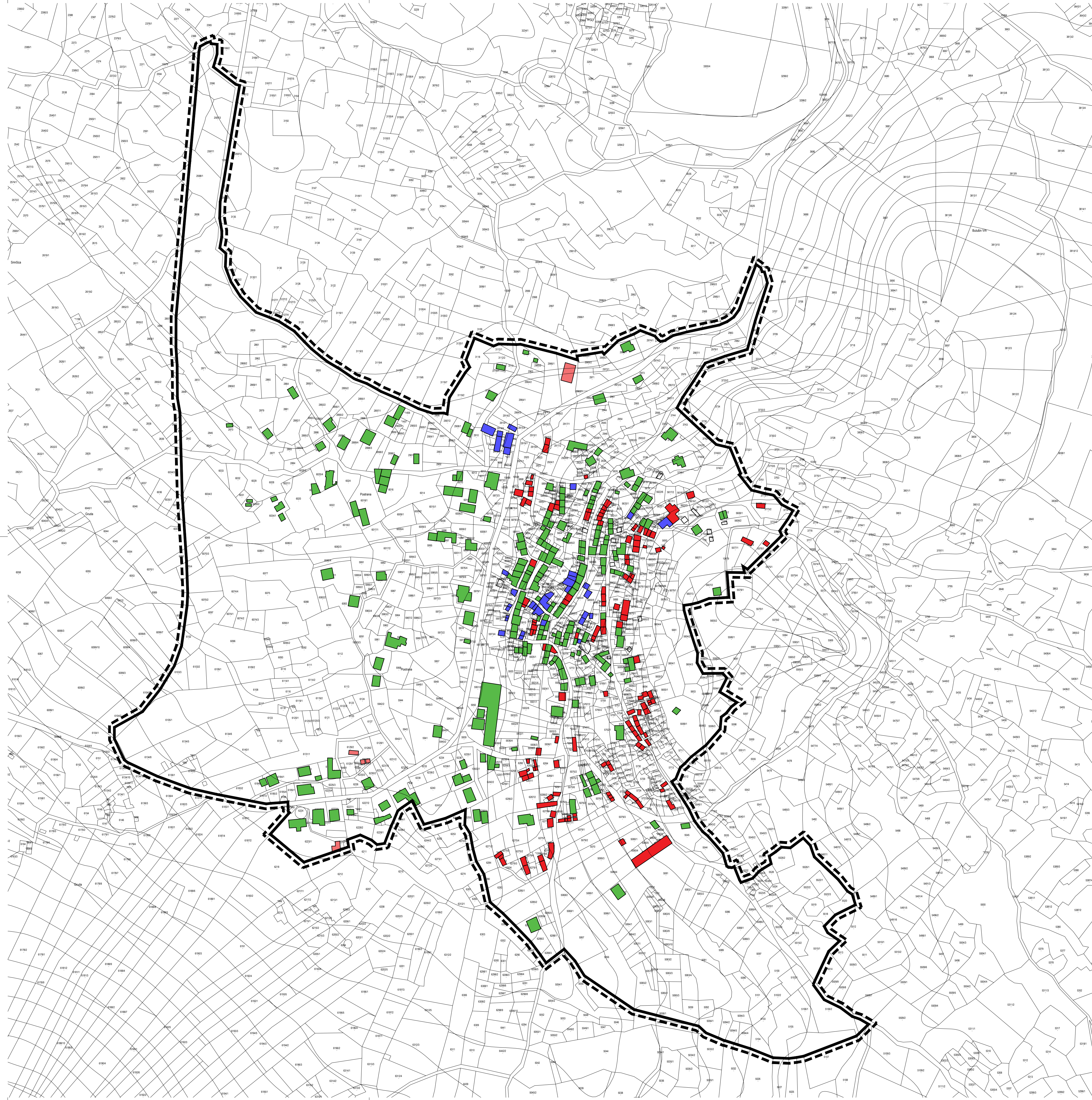
- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

-  OBUHVAJ KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATAstarska ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
-  SKLADNO
-  NESKLADNO
-  VEDUTA
-  RUBNA PVRŠINA
-  TOČKE I POTEZI VAŽNI ZA VIZURU NASELJA



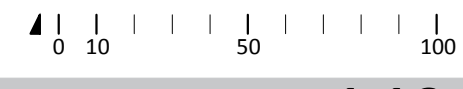
SADRŽAJ:
Ocjena dominantnih veduta, vizualna izloženost i stanje rubnih površina

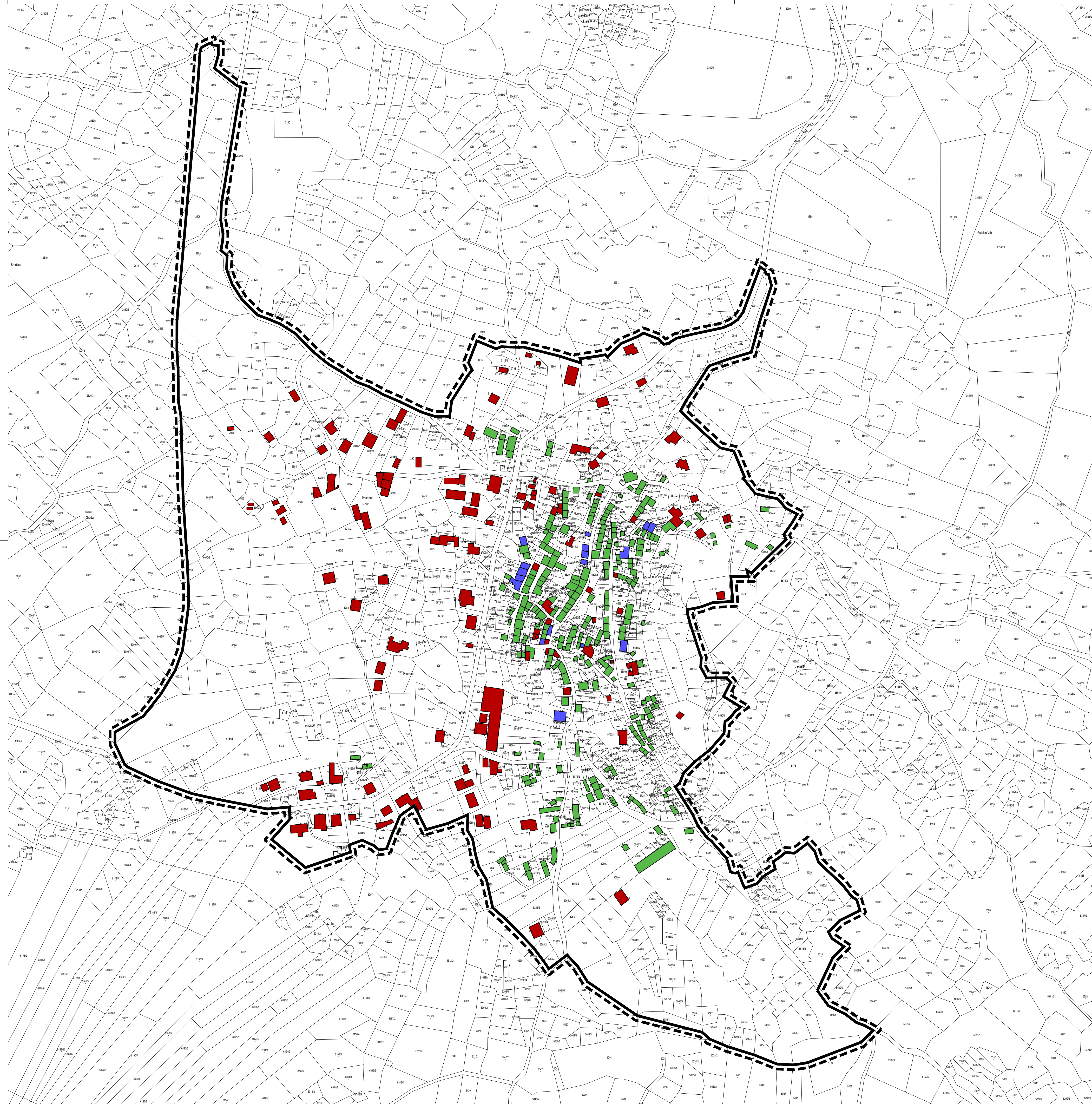


- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - KATASTRARSKA ČESTICA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- GRADEVINSKO STANJE:
- DOBRO
 - SREDNJE (ODRŽAVANO)
 - LOŠE (NEDOVRŠENO, ZAPUŠTENO, RUŠEVNO)

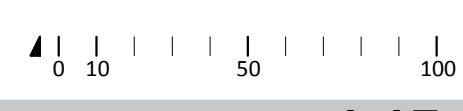




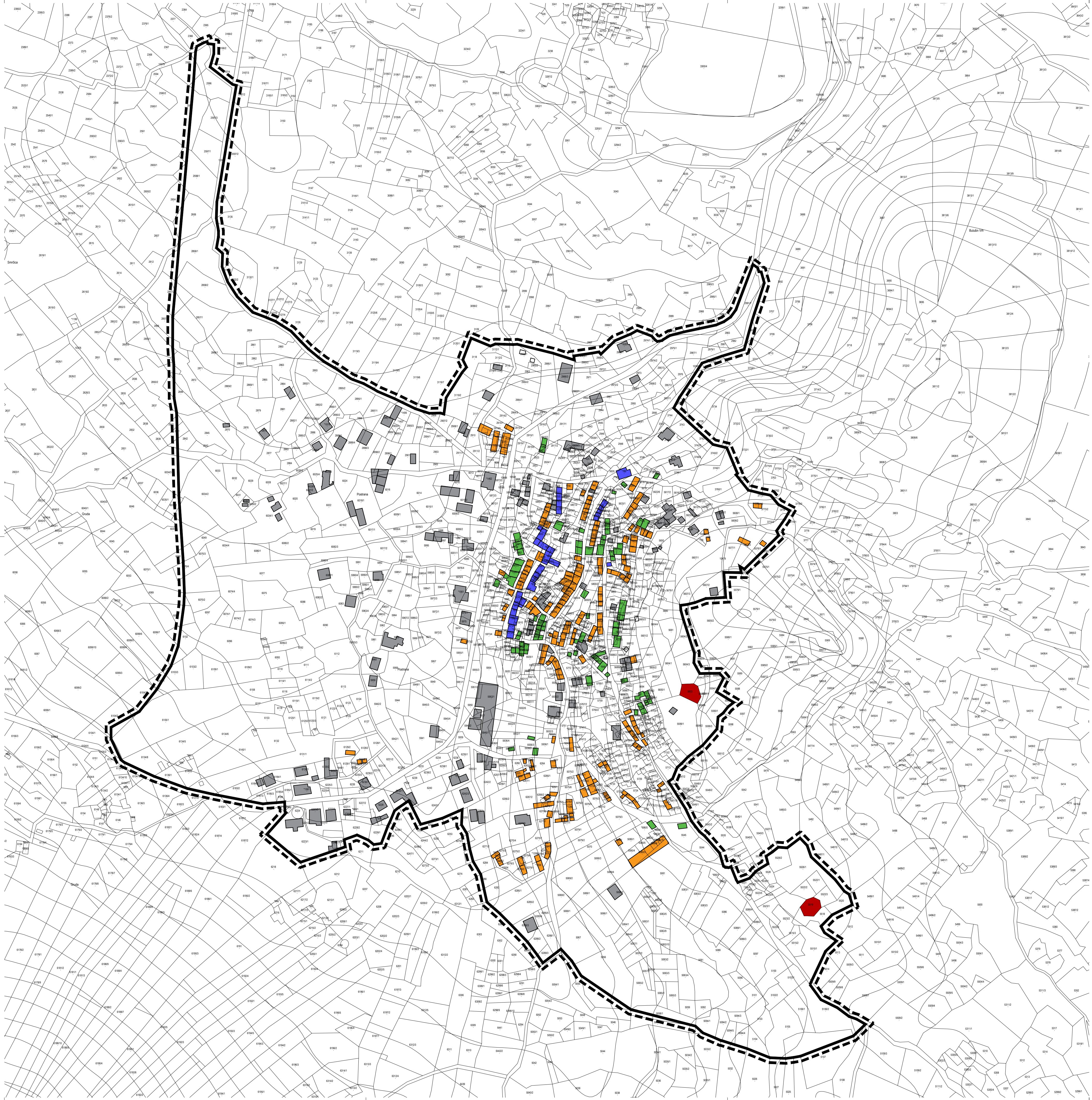
- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE PUVIJSNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO**

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - KATAstarska ČESTICA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- USKLADENOST IZGRADNJE S OBLIKOVANJEM I MORFOLOGIJOM UTVRĐENOG PUVIJSNOG UZORKA:
- USKLADENA IZGRADNJA
 - DJELOMIČNO USKLADENA IZGRADNJA
 - NEUSKLADENA IZGRADNJA



SDRŽAJ:
Ocjena uskladenosti izgrađenog prostora s utvrđenim povijesnim uzorkom

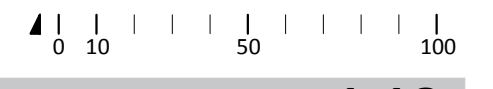


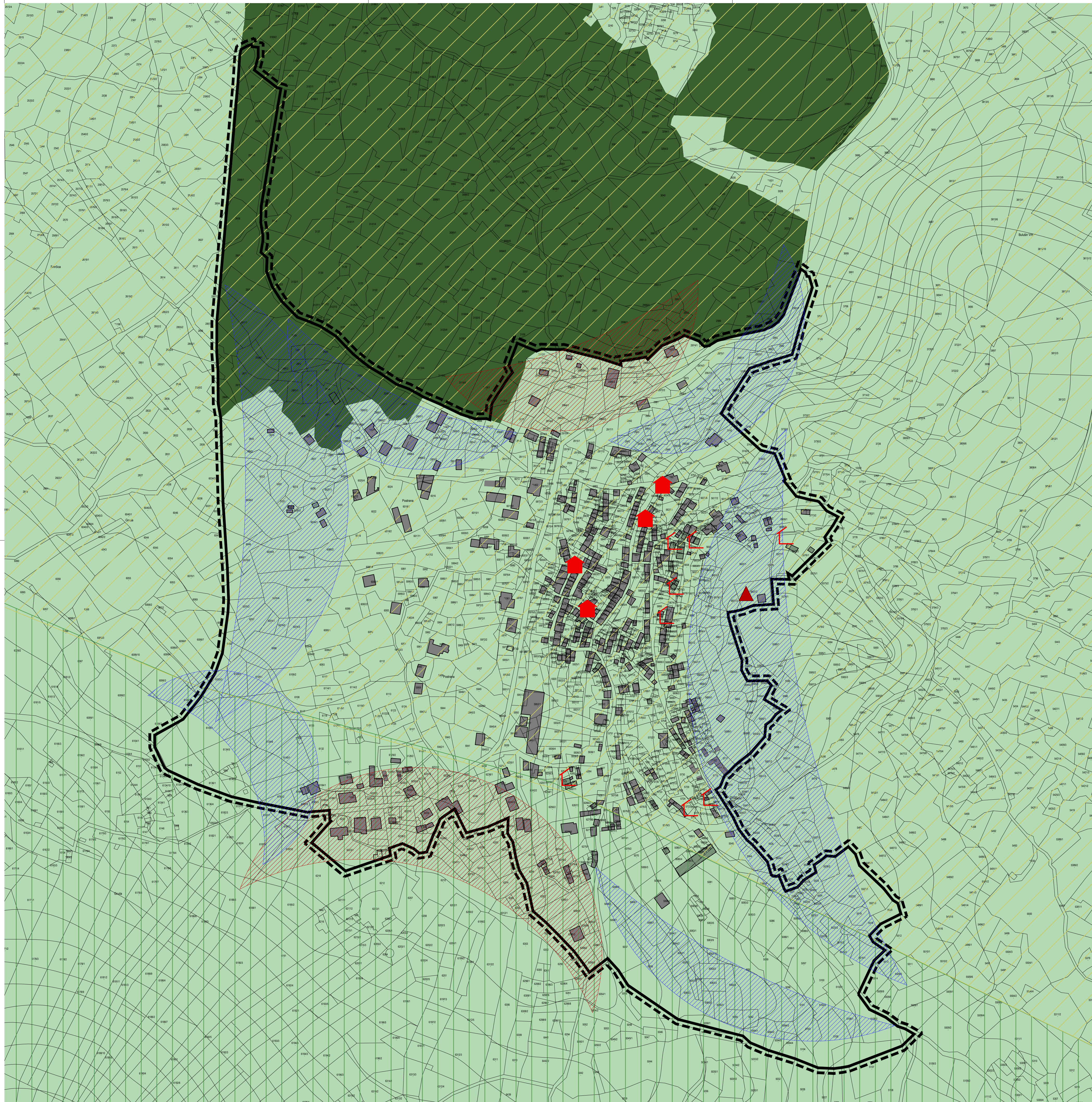
- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA





- VALORIZACIJA GRAĐEVNE STRUKTURE:
- ISTAKNUTA ARHITEKTONSKA VRJEDNOST / SPOMENIČKA VRJEDNOST
- VISOKA GRADITELJSKA VRJEDNOST, VISOKA AMBIJENTALNA VRJEDNOST
- SREDNJA GRADITELJSKA VRJEDNOST, AMBIJENTALNA VRJEDNOST
- SKROMNA GRADITELJSKA VRJEDNOST, UKLOPLJENO U AMBIJENT
- BEZ GRADITELJSKE VRJEDNOSTI





- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 1. ANALITIČKI DIO








-  OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
-  KATASTARSKA ČESTICA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA
-  POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA

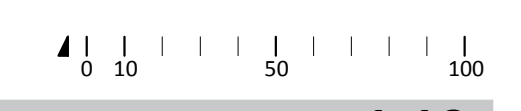
**OSOBITO VRIJEDAN PREDJEL - KULTIVIRANI
KRAJOBRAZ**

**MJEŠOVITI BRDSKO-BREŽULIKASTI KRAJOBRAZ prema
"KRAJOBRAZNA STUDIJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE
ŽUPANIJE - TIPOLOŠKA KLASIFIKACIJA KRAJOBRAZA"**

**RURALNI KRAJOLIK ŽRNOVA prema "PREPOZNAVANJE I
VREDNOVANJE KULturnih KRAJOLIKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE"**

**AGRARNI TRASIRANI KRAJOLIK OBLANUŠA, BERKOVICA
prema "PREPOZNAVANJE I VREDNOVANJE KULturnih
KRAJOLIKA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE"**

-  NEPRIMJERENA IZGRADNJA U KRAJOLIKU
(NEPLANSKO ŠIRENJE IZGRADNJE IZVAN
GRADJEVINSKOG PODRUČJA NASELJA)
-  NEPRIMJERENA REKONSTRUKCIJA POSTOJEĆE
IZGRADNJE (ODSTUPANJIMA OD POVIJESNOG
UZORKA)
-  NEPRIMJERENO GRADJEVINSKO STANJE
GRADITELJSKOG NASLJEBA (LOŠE GRADJEVINSKO
STANJE)
-  USKLADENE RUBNE POVRŠINE
-  NEUSKLADENE RUBNE POVRŠINE
-  KVALITETNE VEDUTE UNUTAR OBUHVATA
-  NEKVALITETNE VEDUTE UNUTAR OBUHVATA



2. PLANERSKI DIO

2.1. KONCEPT PROSTORNOG PLANIRANJA

Planerski dio konzervatorsko-urbanističkog plana (u danjem tekstu: Plan) je proizašao iz nalaza analitičkog dijela plana, višestrukog obilaska terena, komunikacije za stanovnicima i radionica sa stanovnicima otoka Korčule.

Konzervatorsko-urbanistički plan je prvi korak prema uređenom i održivom razvoju povijesne jezgre i njezinih graditeljskih kontaktnih zona sa vrijednim kulturnim krajolikom. Njime bi trebala biti zadovoljene potrebe većine stanovnika, ali i njihove raznovrsne aktivnost. Zbog toga je bitno da se ovaj plan radi sa velikom pažnjom i stručnošću, poštujući sva pravila struke i zakonske okvire. Tek tada je moguće osigurati prostor koji formira uređenu sredinu po mjeri ljudi koji u njoj žive.

Koncept prostornog planiranja izrađuje se na temelju utvrđenih zona zaštite, detaljnim smjernicama zaštite, ciljevima obnove i zaštite Postrane te sadrži:

- projekt prostornog uređenja kojim se, uzimajući u obzir ocjenu stanja povijesne cjeline u odnosu na kontaktne zone i krajolik, ocjenu stanja kulturne baštine i ocjenu pojedinih sastavnica u kulturnom krajoliku, utvrđuje očuvanost prostora u obuhvatu plana, te osmišljava sanacija degradiranih područja;
- sadržajno oblikovanje, kojim se, uzimajući u obzir ocjenu sadržajnog statusa i ocjenu stanja iskorištenosti zgrada i površina, utvrđuje očuvanje prepoznatih sadržajnih karakteristika prostora i pokazuje mogućnosti planiranja komplementarnih ili novih sadržaja.

2.1.1. KONCEPT OBLIKOVANJA PROSTORA POVIJESNOG NASELJA

Planerski dio konzervatorsko-urbanističkog plana (u danjem tekstu: Plan) je proizašao iz nalaza analitičkog dijela plana, višestrukog obilaska terena, komunikacije za stanovnicima i radionica sa stanovnicima otoka Korčule.

Konzervatorsko-urbanistički plan je prvi korak prema uređenom i održivom razvoju povijesne jezgre i njezinih graditeljskih kontaktnih zona sa vrijednim kulturnim krajolikom. Njime bi trebala biti zadovoljene potrebe većine stanovnika, ali i njihove raznovrsne aktivnost. Zbog toga je bitno da se ovaj plan radi sa velikom pažnjom i stručnošću, poštujući sva pravila struke i zakonske okvire. Tek tada je moguće osigurati prostor koji formira uređenu sredinu po mjeri ljudi koji u njoj žive.

Koncept prostornog planiranja izrađuje se na temelju utvrđenih zona zaštite, detaljnim smjernicama zaštite, ciljevima obnove i zaštite Postrane te sadrži:

- projekt prostornog uređenja kojim se, uzimajući u obzir ocjenu stanja povijesne cjeline u odnosu na kontaktne zone i krajolik, ocjenu stanja kulturne baštine i ocjenu pojedinih sastavnica u kulturnom krajoliku, utvrđuje očuvanost prostora u obuhvatu plana, te osmišljava sanacija degradiranih područja;
- sadržajno oblikovanje, kojim se, uzimajući u obzir ocjenu sadržajnog statusa i ocjenu stanja iskorištenosti zgrada i površina, utvrđuje očuvanje prepoznatih sadržajnih karakteristika prostora i pokazuje mogućnosti planiranja komplementarnih ili novih sadržaja. Dizajn povijesne jezgre i njezine neposredne okolice temelji se na održavanju prepoznatljive cjelokupne slike, integraciji kulturnog krajolika u urbano tkivo i kvalitetnim ambijentima.

Planerska vizija temelji se na uvažavanju i čuvanju prepoznatljivog prostornog položaja, tipične ruralne forme i arhitekture, društvenih i kulturnih raznolikosti te čuvanju kvalitete života. Planira se očuvanje povijesnih izgrađenih objekata, pripadajućih otvorenih prostora, javnih prometnih površina i zelenila te kulturnog krajolika područje.

Građevine povijesne cjeline su velikim dijelom očuvane, međutim pojedine su napuštene i u ruševnom stanju (uglavnom bez krova), a na pojedinima su napravljene neprimjerene intervencije. Unatoč tome očuvani su kvalitetni ambijenti i pojedinačni kvalitetni elementi na pročeljima i zgradama, povijesna matrica, geometrija i parcelacija. Predviđena je sanacija degradiranih područja. Predviđeno je uređenje pojedinih dijelova i propisivanje smjernica za oblikovanje i zaštitu.

Jedan od glavnih izazova plana je ukidanje kolnog prometa u povijesnoj jezgri, pogotovo ispred crkve svetog Roka, te njezino izmiještanje u kontaktnu zonu na vizualno i prostorno primjerene lokacije.

Sve zelene površine od vrtova uz kuće, zelenila na terasama, visokog zelenila na pijaci do poljoprivredno uređenih površina u polju Planom se štite te se sprječava njihovo zarastanje. Planom se revitaliziraju napušteni nasadi. Prostor polja koje se polako popunjava s novom izgradnjom se kontrolira, na način da se štite cjelovite poljoprivredne zone.

2.1.2. KONCEPT OBLIKOVANJA CJELINA

Prostor Postrane je jedan od četiri zaseoka naselja Žrnovo. U sklopu naselja Žrnovo postoje sadržaji, kao što su škola, vrtić, trgovine, ugostiteljski sadržaji, sakralne građevine, groblje itd. koji su izvan obuhvata plana. S obzirom na njihovo postojanje, neke od njih nije potrebno planirati u sklopu obuhvata Plana. Međutim koncept plana se temelji na oplemenjivanju prostora kvalitetnim javnim sadržajima i povezivanju postojećih javnih sadržaja u komunikacijama povezanu cjelinu.

Prostor u obuhvatu konzervatorsko-urbanističkog plana Postrane planom se dijeli u tri cjeline:

- Zona potpune zaštite graditeljskih struktura obuhvaća najstariji dio naselja Postrana (A),
- Zona djelomične zaštite povijesnih struktura odnosno zaštite povijesnog ambijenta, ovo je prostor koji je direktno naslonjen na povijesnu jezgru (B),
- Zona zaštite kultiviranog krajolika, kontaktna zona ©.

Unutar svake od navedenih zona se propisuje koncept oblikovanja cjeline i planiraju pojedini sadržaji.

U zoni potpune zaštite graditeljskih struktura najstarijeg dijela naselja Postrana koncept se temelji na cjelovitoj zaštiti graditeljskih oblika i tipologija. Integriranje novih građevnih struktura ili novih sadržaja u graditeljsku cjelinu se ne preporuča. Definicijom navedene zone kao prihvatljive su navedene minimalne intervencije radi prilagođavanja povijesnih struktura i sadržaja suvremenim potrebama, odnosno sanacija, konzervacija, restauracija te konzervatorska rekonstrukcija. U ovoj zoni se ne planira proširenje stambenih kapaciteta. Obnova napuštenih kuća i njihovo naseljavanje je temelj razvoja zone.

U zoni djelomične zaštite povijesnih struktura odnosno zaštite povijesnog ambijenta koncept se temelji na propisivanju uvjeta gradnje, utvrđivanju lokacija za moguću gradnju, planiranju parkirališta. Mjere zaštite u ovoj zoni osiguravaju potpuno uklapanje u tradicijsku graditeljsku cjelinu, te propisuju očuvanje prostorne i planske matrice, oblika, gabarita i povijesnih sadržaja te bitnih obilježja građevina. U ovoj su zoni prihvatljive manje intervencije prilagođavanja suvremenim potrebama bez bitnih izmjena sačuvanih povijesnih struktura i elemenata. To podrazumijeva metode konzervacije, rekonstrukcije, rekompozicije, te ograničene interpolacije i integracije u cilju povezivanja povijesnih i novijih struktura koje su neophodne iz funkcionalnih razloga, a sve uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika cjeline te korištenje isključivo tradicijskih elemenata gradnje.

Zona zaštite kultiviranog krajolika je krajolik koji neposredno graniči s prethodno navedenim zonama zaštite Postrane te ima posebnu ulogu u isticanju vrijednosti slike naselja u izloženim vizurama, tretira se kao nedjeljiv i iznimno značajan dio cjeline. To znači da se isključuje mogućnost gradnje te zaštićuju autohtoni izgrađeni elementi poput *meja*, *trima* itd. U zoni zaštite kultiviranog krajolika preporuča se ozelenjavanjem vizualno odvojiti stari dio naselja od eventualnih novijih struktura, koje se oblikovanjem i prostornom organizacijom trebaju uklopiti u postojeći krajolik. Ovo je zona od iznimne važnosti i kao prostor iz kojeg se, i uz kojeg se, mjesto sagledava u potpunosti, te sadrži posebno vrijedne elemente krajobraznog uređenja proizašle iz višestoljetne gospodarske aktivnosti stanovnika Postrane.

2.2. PLAN OBNOVE I REVITALIZACIJE

2.2.1. PODRUČJE NASELJA ŽRNOVO

Žrnovo se sastoji od četiri zaseoka Prvo selo, Kampuš, Brdo i Postrana koji su objedinjeni Žrnovskim poljem. Svaki od zaseoka je zasebna cjelina s vlastitim obilježjima. Konzervatorsko-urbanističkim planom se planira obnova, očuvanje i revitalizacija jednog od zaseoka, međutim ovaj plan bi bilo vrijedno provesti i za sva ostala naselja koja su sa svojom poviješću i zanimljivošću na istoj razini kao i Postrana. Osnovna poveznica zaseoka je kultivirani krajolik Žrnovskog polja te je za održivi razvoj prostora ključna njegova zaštita i revitalizacija. Planom će se propisati detaljne smjernice i plan obnove za ovaj prostor. U polju je sačuvana izvorna

parcelacija, velikim dijelom i međe između parcela u suhozidu. Prestankom poljoprivredne aktivnosti na velikom dijelu obradivih površina dogodila se degradacija i obrastanje obrađenih površina šumom i makijom. Kako bi se očuvao izvorni identitet prostora, potrebno je ove površine obnoviti i vratiti u izvornu funkciju te spriječiti daljnje obrastanje obradivih površina

2.2.2. VRSTA I SVRHA OBNOVE NASELJA

Konzervatorsko-urbanistički plan namijenjen je cjelovitoj obnovi, kojom se poboljšavaju funkcionalni, tehnički, prostorno-oblikovni, životni, gospodarski, društveni, kulturni i ekološki uvjeti na prostoru zaseoka Postrana. Uz pomoć sveobuhvatne obnove ponovno se osigurava očuvanje izgrađenih objekata te se revitalizira ruralna i druga područja na način kojim se postižu zacrtani ciljevi, a to su:

- arhitektonska, krajobrazna i projektantska rješenja za konzervatorsko uređenje prostora Postrane (uklanjanje ili obnova narušenih dijelova, dopuštanje nove ili dogradnja i uređenja postojeće, uređenje graničnih površina područja, uređenje javnih površina, krajobrazno i parkovno uređenje);
- povezivanje sadržaja proizvodnog područja s povijesnom jezgrom i njezinim kontaktnim područjima;
- novi način korištenja postojećeg građevnog tkiva u svrhu poboljšanja životnih uvjeta, te uvođenje uravnoteženih proporcija i jednostavnog dizajna;
- održivo korištenje prostora i obnova novijih građevina te njihovo prilagođavanje tradicijskim lokalnim karakteristikama prostora;
- smanjenje i smirivanje motornog prometa zbijenim dijelom naselja, regulacija prostora za mirni promet stanovnika, posjetitelja i zaposlenika,
- uredne i pristupačne javne površine (trgovi, ulice, parkovi, rekreacijske površine i površine za mirni promet...).
- popularizacija baštine u svrhu očuvanja, obnove i prezentacije
- revitalizacija naselja kao prilika za prenošenje vrijednosti i stanovnicima i posjetitelja.

2.2.3. NAČIN OBNOVE NASELJA

Konzervatorsko-urbanistički plan Postrane usmjeren je prema otvaranju novih radnih mjesta u području turizma, obrtništva i poljoprivrede. Oživljavaju se kulturni krajolici, revitaliziraju napuštene kuće, stvaraju preduvjeti za oživljavanje kamenoklesarskih zanata.

Prazne zgrade nakon renoviranja dobivaju nove značajke. U praznim stambenim zgradama uređeni su turistički i ugostiteljski sadržaji, pojedini objekti u povijesnoj jezgri oživljavaju se dodjeljivanjem društvene i kulturne namjene.

Prostor pijace ispred crkve svetog Roka oslobađa se od prometa u mirovanju, te parkiralište izvlači iz povijesne jezgre naselja. Povijesne stepenice i putovi se trebaju obnoviti te oblikovno ujednačiti oblaganjem u istom materijalu. U sklopu ovih zahvata potrebno je sanirati i kablirati svu komunalnu infrastrukturu koja se nalazi nadzemno, te prostor opremiti vodovodom i kanalizacijom.

U naselju se gradi kanalizacija s pročištačem, a ujedno će se preuređivati popločavanje ulica i trgova. Otvoreni prostori naselja bit će očišćeni od osobnih vozila, a planirano je i veće parkiralište u sjevernom dijelu naselja uz državnu cestu.

2.2.4. Djelatnosti, dopušteni zahvati i arhitektonsko oblikovanje građevina

2.2.4.1. ZONA A - PODRUČJE POVIJESNIH ZGRADA JEZGRE

Vrste prihvatljivih aktivnosti u zoni A:

- stanovanje, jedna ili više stambenih jedinica,
- samostalne obrtničke djelatnosti,
- mirne gospodarske djelatnosti,
- trgovina,
- ugostiteljstvo, turizam, rekreacija,
- društvene i kulturne djelatnosti,
- spomenici kulture,
- djelatnosti zdravstvene i socijalne skrbi,
- poljoprivreda za vlastite potrebe.

Vrste dopuštenih zahvata na zoni A:

- na području povijesne jezgre predviđeni su konzervatorsko-restauratorski zahvati koji imaju prednost u odnosu na novogradnju. Dopuštene vrste intervencija su:
- radovi na održavanju postojećih objekata,
- uklanjanje neodgovarajućih objekata,

- nova gradnja nije dopuštena,
- sanacija negativnih zahvata u prostoru,
- promjena namjene postojećih objekata,
- rekonstrukcija statički ugroženih postojećih objekata,
- uređenje kolnih, pješačkih i zelenih površina,
- izgradnja i uređenje jednostavnih i pomoćnih objekata u skladu sa smjericama plana (garaža, šupa, nadstrešnica, drvarnica, štandovi, urbana oprema),
- potporni zidovi i ograde,
- obnova i izgradnja prometne, komunalne, energetske i druge gospodarske infrastrukture na način da se ne ugrožavaju sanitarni zahvati na zgradama.

Urbanističke karakteristike, tipologija i dizajn objekata u zoni A:

Urbanističke karakteristike, tipologija i oblikovanje građevina određuju se postojećim stanjem građevina. Također se moraju uzeti u obzir rezultati istraživanja utvrđeni analitičkim dijelom plana. Prilikom zahvata za poboljšanje životnih uvjeta dopštene su manje promjene u izvornom izgledu zgrade. Prikladnost promjene potvrđuje se posebnim uvjetima Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

U slučaju projektantskih obnova i građenja na mjestu uklonjenih građevina, uzimaju se u obzir karakteristike opće slike naselja i karakteristike mikrolokacije, uključujući: položaj, volumen građevine, oblik i boju krova, orijentacija, dizajn te oblikovanje fasada.

Krovovi se uređuju crijepom ili kamenim pločama. U slučaju crijepa prednost ima kupa-kanalica kao tradicionalna obloga. Postojeći kamene krovne ploče dozvoljeno je zamijeniti crijepom. Nagib krova mora ostati jednak postojećem, uz mogućnost uređenja tavanskih luminara. Boja crijepa mora biti u zemljanim tonovima, odnosno u tonovima izvornih krovova. Krovovi su za obiteljske kuće dvostrešni, pri čemu je sljeme krova okrenuto prema bočnom zidu kuće, koje su najčešće pravokutnog oblika, svojom dužom stranom okrenuti paralelno sa slojnicama. Jednostrešni krovovi su se pojavljivali na štalama i manjim gospodarskim građevinama.

Zbog visoke kvalitete zidanja i samog kamena kojim su kuće građene, unatoč porušanim krovovima na obiteljskim kućama su odlično očuvani nosivi zidovi. Ove zidove je potrebno očuvati uz mogućnost statičkog ojačanja s unutarne strane zida. U povijesnim kućama su

nosivi zidovi bili fasadni, vanjski zidovi, te su se pregrade u interijeru izvodile u drvetu ili ih nije bilo uopće. Njihova debljina se u prosjeku kretala oko 50-100cm. Vrlo često su u prizemlju zidovi znatno deblji nego na gornjim etažama. S unutarnje strane nosivih zidova su često bili uzidani komin ili ormari. Sve oblikovne elemente je potrebno zadržati i prezentirati.

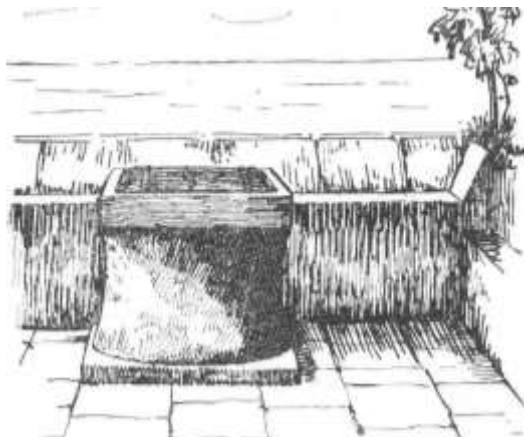


Kuće Postrane posjeduju svoje tipske elemente, kao što su vanjske stepenice za ulaz u kuću, koje su napravljene od kamena. Malo je očuvanih izvornih stepenica, uglavnom su na račun dotrajalosti doživjele brojne izmjene. Postojeće stepenice je potrebno rekonstruirati uz mogućnost korištenja suvremenih materijala, no nužna je suglasnost nadležnog Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

Kamene stepenice su s vremenom evoluirale u volat, koji formira specifične javne površine visoke ambijentalne vrijednost. Volat je često povezivao i građevine na suprotnim stranama ulice i nadsvođavao ih. Ovakve prostore je nužno zaštititi i obavezno zadržati.



U analitičkom dijelu su kao tipski element sela prepoznate i terase sa kamenim klupama, stolovima i gustirnama. Kod rekonstrukcije kuća ovakve ambijente je potrebno sačuvati i obnoviti.



Ograde, podzidi i terase zidova su svi građeni u kamenu. Ove strukture je potrebno očuvati iznimno je dozvoljena upotreba betona kada je to potrebno radi sigurnosti konstrukcije. U tim slučajevima beton mora biti s vidljive strane obložen kamenom.

Rekonstrukciju i revitalizaciju graditeljske baštine unutar povijesne cjeline naselja potrebno je provoditi uz uvažavanje prepoznatih tipologija stambene izgradnje i primjenu suvremenih metoda u zaštiti kulturne baštine. U postupku konstruktivnog zahvata ističe se važnost 'meke metode' rekonstrukcije, primjenom tradicionalnih materijala i tehnika gradnje, kojom će se osigurati prezentacija sukladna povijesnoj vrijednosti.

U smislu kultiviranog krajolika naselja Postrana potrebno je štiti nasade i u izgrađenom dijelu naselja. Geneza naselja se razvijala na način da su se ovi dijelovi naselja postepeno nadograđivali i struktura se progušćivala tako da je poljoprivredna površina vezana za kuću smanjivana na račun izgrađenog prostora, do trenutka dok neki dijelovi nisu bili u potpunosti izgrađeni. Unatoč ovakvom razvoju i izgradnji naselja neki dijelovi su i dalje sačuvani te ih je nužno zadržati u istoj funkciji. Ovaj dio naselja posebno obilježavaju terasasto položeni vrtovi sa podzidima i suhozidima, koji ujedno jedno od ambijentalnih vrijednosti i dio nematerijalne kulturne baštine prostora.

2.2.4.2. ZONA B – DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA

Vrste prihvatljivih aktivnosti u zoni B:

- individualno stanovanje, jedna ili više stambenih jedinica,
- samostalne obrtničke djelatnosti,
- mirne gospodarske djelatnosti,
- trgovina,

- ugostiteljstvo, turizam, rekreacija,
- društvene i kulturne djelatnosti,
- spomenici kulture,
- djelatnosti zdravstvene i socijalne skrbi,
- poljoprivreda,
- stočarstvo.

Vrste dopuštenih zahvata na zoni B:

Na području djelomične zaštite povijesnih struktura uključuje pretežno rubne dijelove Postrane koji sadrže i neke recentnije graditeljske strukture ili u kojima su povijesne strukture većim dijelom izmijenjene te izgubile dominantna izvorna obilježja. Dopuštene vrste intervencija su:

- sanacija negativnih intervencija,
- promjena namjene postojećih objekata,
- rekonstrukcije postojećih objekata u postojećim ili manjim gabaritima,
- građenje na mjestu postojeće građevine u smislu održivog, projektantskog, morfološkog i konstrukcijskog poboljšanja postojeće građevine,
- uklanjanje objekata,
- uređenje asfaltiranih i zelenih površina,
- izgradnja jednostavnih objekata u skladu s odredbama smjernica Plana,
- obnova i izgradnja prometne, komunalne, energetske i druge gospodarske infrastrukture,
- gradnja zgrada kao zamjena postojećih građevina u smislu održivog, projektantskog, morfološkog i strukturalnog poboljšanja postojećeg objekta,
- rekonstrukcija statički ugroženih postojećih objekata,
- potporni zidovi i ograde.

Urbanističke karakteristike, tipologija i dizajn objekata u zoni B:

Južni dio brdovitog dijela Postrane sastoji se od mješavine nove gradnje i povijesnih štala, *kućica* i *prašćarica*. Povijesne građevine su bile dio sela u kojemu su se čuvale životinje (koze, ovce, svinje i magarci). Međutim danas se ove zgrade ne koriste za svoju izvornu namjenu. Uglavnom je riječ o pravokutnim građevinama dimenzija 3x4 metra građenih često u suhozidu.

Danas su napuštene, dijelom bez krovova u ruševnom stanju. Pojedine su obnovljene i prenamijenjene u stambene i gospodarske građevine. Uglavnom je riječ o građevinama pokrivenih kamenim pločama sa krovom na dvije vode. U ovoj zoni se pojavljuju pojedine građevine koje mjerilom, namjenom i oblikovanjem zahtijevaju prenamjenu i rekonstrukciju te prilagođavanje povijesnom ambijentu. Zgrade su velike tlocrtne i visinske dimenzije te predstavljaju degradaciju prostora.

U ovoj zoni nije dozvoljena gradnja novih građevina već se dopušta uređivanje, sanacija i rekonstrukcija postojećih građevina i ruševina. Dopusćeni su slijedeći zahvati:

- maksimalno povećanje izrađenosti parcele od 30% u odnosu na postojeću građevinu,
- tlocrt zgrade zadržati u omjeru 3:4,
- etaže: obavezno je zadržavanje postojećeg broja etaža, uz mogućnost gradnje podruma,
- krov: nagim krova je 20-35°, jednak nagibu postojeće kuće ili kao susjedne građevine, dvostrešni ili jednostrešni (prati smjer nagiba terena), nije dozvoljena gradnja krovih luminara,
- fasada; fasade je potrebno zadržati u izvornom materijalu, u slučaju da je građevina napravljena u suhozidu, dozvoljeno ju je razidati i napraviti novu; na zoni nadogradnje dozvoljeno je korištenje suvremenih fasadnih obloga i bojanje fasade bijelim ili svijetlosivim tonovima, može biti djelomično izvedeno u kamenu ili u potpunosti u kamenu,
- ograde: dopuštene su ograde u kamenu (suhozid ili zidanje u živo).

Zapadni dio zone B se razvio od sredine 20. stoljeća do danas te oblikovanjem, veličinom parcela, organizacijom ima obilježja modernističke i postmodernističke arhitekture. Građevine su slobodnostojeće obiteljske kuće, građene od suvremenih materijala, uglavnom odmaknute od ruba parcele sa pratećim gospodarskim građevinama. Većina građevina je pokrivena crijepom, dvostrešnog krova ili krova na lastavicu. Kuće imaju uređene okućnice i ograđene su zidanim ogradama. Njihova namjena je većinom stambena ili turistička (pojedine kuće u sklopu uređenja okućnice imaju bazen). U ovoj zoni je potrebno ograničiti proširenje zone gradnje i potaknuti obnovu zapuštenih poljoprivrednih površina.

U ovoj zoni je dozvoljena gradnja novih građevina uređivanje, sanacija i rekonstrukcija postojećih građevina i ruševina. Uvjeti za gradnju su propisani u poglavlju 4.2.2.

Posebnu ulogu u ovom dijelu ima „Zgrada“ ili, kako se prije zvala, Zadružni dom, sagrađena 1959. godine. Ovo je jedna od glavnih točaka društvenog života Postrane i Žrnova općenito. Građevina je rekonstruirana te je kroz obnovu izmijenjena i u interijeru, pročelju i krovu. Njezinu funkciju je važno zadržati osigurati kvalitetan vanjski prostor kako bi se njezina zadaća kao generator javnog života proširila i potencirala.

2.2.4.3. ZONA C - ZONA ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA, KONTAKTNA ZONA

Vrste prihvatljivih aktivnosti u zoni C:

- individualno stanovanje, jedna stambena jedinica,
- obrtničke djelatnosti samozapošljavanja,
- mirne gospodarske djelatnosti,
- ugostiteljstvo, turizam, rekreacija,
- društvene i kulturne djelatnosti,
- spomenici kulture,
- poljoprivreda.

Vrste dopuštenih zahvata na zoni C:

Krajolik koji neposredno graniči s prethodno navedenim zonama zaštite Postrane te ima posebnu ulogu u isticanju vrijednosti slike naselja u izloženim vizurama, tretira se kao nedjeljiv i iznimno značajan dio cjeline. Dopuštene vrste intervencija su:

- sanacija negativnih intervencija,
- radovi na održavanju postojećih objekata i uređaja za sanaciju negativnih zahvata,
- promjena namjene postojećih objekata,
- rekonstrukcija postojećih objekata,
- novogradnja zgrada kao zamjena postojećih građevina u smislu održivog, projektantskog, morfološkog i strukturalnog poboljšanja postojećeg objekta,
- uklanjanje objekata,
- uređenje asfaltiranih i zelenih površina,
- izgradnja potpornih zidova i ograda,

- održavanje suhozida,
- izgradnja jednostavnih i pomoćnih građevina u svrhu poljoprivrede,
- obnova i izgradnja prometne, komunalne, energetske i druge gospodarske infrastrukture,
- rekultivacija poljoprivrednih površina.

Urbanističke karakteristike, tipologija i dizajn objekata u zoni C:

Zona C predstavlja područje žrnovskog polja u kojemu se od 70-tih godina 20. stoljeća grade individualne građevine na postojećim poljoprivrednim parcelama. Na račun organskog rasporeda poljoprivrednih parcela i puteva koje su ih povezivale, građevine ne prate neku planiranu geometriju već su slobodno raspoređene po polju. Kuće su orijentirane različito, ovisno o geometriji i veličini parcele. Oblikovanje građevina ima obilježja modernističke i postmodernističke arhitekture s interpretacijom tradicionalnih arhitektonskih elemenata, kao što su korištenje kamena na pročelju ili kupe kanalice na krovu. Međutim tradicionalni elementi u ovim slučajevima imaju odlike kulisa, što se najviše očituje u korištenju kamenih pravilnih pločica fugiranih cementnim mortom.

Građevine su uglavnom slobodnostojeće kuće, građene od suvremenih materijala, uglavnom odmaknute od ruba parcele sa pratećim gospodarskim građevinama. Većina građevina je pokrivena crijepom, dvostrešnog krova ili krova na lastavicu. Kuće imaju uređene okućnice i ograđene su zidanim ogradama. Njihova namjena je većinom stambena ili turistička (pojedine kuće u sklopu uređenja okućnice imaju bazen). U ovoj zoni je potrebno zabraniti proširenje zone gradnje i potaknuti obnovu zapuštenih poljoprivrednih površina.

Važnost ove zone je činjenica da je to prostor povijesnih vrtova te ih je potrebno zadržavati u autohtonom obliku, s minimalnim intervencijama. Unutar zone povijesnih vrtova zabranjena je bilo kakva nova gradnja, osim gradnje za potrebe infrastrukturnih sustava. Zaštita kultiviranog krajolika odnosi se na cjelovite pejzažne slike s tradicionalnim načinom obrađivanja tla, pa se sukladno režimu zaštite ističe važnost rekultivacije i održavanja ovih povijesnih vrtova bez mogućnosti nove izgradnje.

Zahvati u sklopu Žrnovskog polja uz naselje Postrana su slijedeći:

- uređenje, održavanje, njegovanje i zaštita povijesnih vrtova, poštujući njihova oblikovna, ekološka, edukativna i rekreativna obilježja,
- održavanje staza i puteva te uređenje novih, ako nisu u koliziji s postojećom vegetacijom ili bitno ne mijenjaju postojeću matricu rasporeda vrtova,
- dodavanje prometne signalizacije za pješake i bicikliste te postava skulptura i rasvjete,
- rekonstrukcija i prenamjena postojećih građevina u skladu s funkcionalno-oblikovnim karakteristikama prostora,
- gradnja građevina koje dopunjuju komunalni standard vrtova (nadstrešnice za sklanjanje od nevremena, paviljoni, manje komunalne građevine i TS,
- u vrtovima se mogu zadržati postojeće stambene i gospodarske te druge građevine.

2.2.4.4. UKLANJANJE ILI PREMJEŠTANJE OMETAJUĆIH DIJELOVA

U prvoj fazi uklanjaju se sve jednostavne i pomoćne građevine koje su lokacijski, oblikovanjem i materijalom u neskladu s povijesnom cjelinom u Zoni A. Ukloniti visoke betonske podzide za organiziranje prometa u mirovanju.

Glavni naglasak je na obnovi i uređenju prometne i pješačke infrastrukture u zoni zaštite A, gdje je potrebno ujednačiti i urediti pješačke površine te u sklopu rekonstrukcije javne i prometne površine opremiti sa svom potrebnom komunalnom infrastrukturom.

U drugoj fazi uklanjaju se građevine i dijelovi građevina iz zone B i C. Najveći naglasak je na revitalizaciji južno od povijesnog dijela naselja. Stambene građevine u zoni B i C obnavljaju se po fazama prema potrebnim radovima održavanja.

Sve građevine za uklanjanje i rekonstrukciju prikazani su u kartografskom prikazu Grafičkog dijela Plana.

2.2.4.5. DOPUŠTENI DOPUNSKI I NOVI OBJEKTI

Dodatna i nova gradnja u zoni A dozvoljena je ako predstavlja funkcionalnu i građevinsku sanaciju degradiranih građevina.

U zoni B dopuštena je gradnja i dogradnja građevina, uređenje javnih površina, postavljanje urbane opreme i info signalizacije, postavljanje privremenih objekata za vrijeme događanja, izgradnja komunalne infrastrukture te postavljanje jednostavnih i pomoćnih građevina.

2.2.4.6. RASPORED RUBNIH POVRŠINA

Sa istočne strane rubni dijelovi naselja i zone izgradnje zaustavljaju se na terasastim vrtovima sa suhozidima koji su dijelom prerasli u šumski krajolik. Do prije četrdeset godina izgrađeni dio naselja se u svim smjerovima oslanjao na obrađene poljoprivredne površine. Danas su rubni dijelovi, koji nisu toliko povoljni za obradu, napušteni i šumoviti.

Sa zapadne strane, s druge strane ulice Žrnovo, povijesni dio naselja je okružen novijim dijelom naselja koji oblikovanjem, organizacijom parcele odudara od izvornog naselja te samim time dodatno jasno definira granicu povijesnog naselja. Taj dio prostora je također bio dio poljoprivrednih površina koje je potrebno zaštititi i zadržati u svojem izvornom izdanju.

2.2.4.7. UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA

Planiranje javnih otvorenih prostora u povijesnoj jezgri sela prati povezanost sa građevinama povijesne jezgre. U selu su prepoznati sadržaji koji imaju visoku kulturnu, povijesnu, ambijentalnu i socijalnu važnost za Postranu. Svi ti prostori su povezani sa glavnim komunikacijama koje povezuju selo. U tim zonama postoje proširenja koja bi trebalo sačuvati kao javnu pješačku površinu, trg koji bi služio kao vanjski prostor sadržaja i njegova nadogradnja.

Uređenje javnih površina prikazano je poglavito u kartografskom prikazu planskog dijela Plana 2.3. Oblikovanje sadržaja i 2.9. Plan prometa i drugih javnih površina.

U kontaktnoj zoni naselja koja tvori javni prostor ispred „Zgrade“ i s druge strane autobusnog stajališta i stepenica koje vode prema crkvi svetog Roka je zona koja tvori mjesto okupljanja stanovnika. Međutim njezino uređenje, pogotovo sa strane autobusne stanice, sa samim oblikovanjem stajališta je substandardno, te ova zona zahtjeva redizajn u vidu cjelovito oblikovanog prostora te se predlaže kao zona za izradu arhitektonsko-urbanističkog natječaja, zajedno sa stepenicama koja u „Zgrade“ vode do crkve svetog Roka.

Veliki problem povijesne jezgre i kontaktne zone B je osiguravanje prostora za parkiranje automobila. Posljedica toga je da se pijaca ispred crkve svetog Roka koristi kao parkiralište, te se uz uske uličice, čija je širina bila zamišljena za kretanje čovjeka i magarca, potkopavaju dijelovi brda kako bi se osiguralo mjesto za automobile. U sklopu konzervatorsko-urbanističkog plana se sav promet u mirovanju izmiješta iz zone povijesne jezgre u dvije

odvojene zone parkiranja u neposrednoj blizini povijesne jezgre i lokalne ceste. Parkiralište mora biti izvedeno sa osiguravanjem mjesta za osoba s invaliditetom, parkirnim mjestima s punionicom za električne automobile. Između parkirnih mjesta mora biti posađen drvored, na svakih 6 parkirnih mjesta mora biti jedno stablo. Površina parkirališta ne mora biti asfaltirana, no mora biti od materijala koji je pogodan za visoka opterećenje, habanje i atmosferilije, ta moraju biti vidljivo označena parkirna mjesta.

Nogometno igralište u polju je jedna od javnih zona naselja. U sklopu nje ne postoji javni društveni prostor. U sklopu konzervatorsko-urbanističkog plana sjeverno od igrališta se planira uređenje javne površine koja će uz svlačionice osigurati i prostor okupljanja i mjesto zadržavanja.

2.2.4.8. UREĐENJE KRAJOLIKA I PARKOVA

Uređenje krajolika se u Postrani primarno odnosi na rekultivaciju, očuvanje i korištenje poljoprivrednih površina u naselju i oko naselja te su prikazani u kartografskom prikazu 2.8. Plan krajobraznoj i parkovnog uređenja.

Žrnovsko polje:

- vrtove je nužno održavati i privoditi njihovoj izvornoj namjeni,
- u njima nije dozvoljeno uvoditi alohtone biljne vrste,
- kako se ne bi narušila slika naselje, postojeće terase, podzide i suhozide nije dozvoljeno razgrađivati,
- u sklopu uređenja krajolika prepoznati su putevi koje bi trebalo urediti i osigurati da se mogu koristiti kao biciklističke i pješačke staze kao dio postojećih ruta po otoku, u sklopu staza je nužno urediti signalizaciju.

Privatni vrtovi i vrtovi uz kuće:

- u privatne vrtove nije dopušteno postavljati predmete iz stranog okruženja; dekoracije i vrtna oprema mogu se izraditi od prirodnih materijala.
- nije dopuštena sadnja ukrasnog cvijeća u korita uz ulični potez,
- uređenje privatnih vrtova i maslinika vidi u točki 2.4.9.,
- ograđivanje vrtova i sadnja alohtonih vrsta drveća nije dopuštena,

- ograđivanje skupnih vrtova dopušteno je samo kamenim zidovima i suhozidom, što je vidljivo u točki 2.4.9.
- uređenje vrtova na terasama može se izvoditi samo sa srednjim zemljanim kosinama ili suhozidima (kamenim zidovima).

Šumski rubni krajolik je nužno držati u zahvatu koji zauzima danas. Obavezno je spriječiti zarastanje vrtova i terasa.

U Postrani ne postoji uređena parkovna površina te nije dio tradicije naselja kao ruralnog prostora. U sklopu naselja se planira dječje igralište, koje se planira uz „Zgradu“.

2.2.4.9. URBANA OPREMA

Prostor Postrane je potrebno opremiti ujednačenom urbanom opremom. Postojeća urbana oprema je vrlo loše kvalitete ili nepostojeća. Kante za odlaganje otpada, recikliranje otpada, javna rasvjeta, javna signalizacija i klupe za odmor nisu uniformirani niti postoje jasne smjernice na koji način ih se želi oblikovati. Na račun toga se planom predlaže javni arhitektonsko-urbanistički natječaj za pozicije i oblikovanje urbane opreme, koja bi se nakon pilot projekta Postrane, mogla primijeniti na cijeli prostor Žrnova.

Javna rasvjeta:

- u povijesnoj jezgri se javna rasvjeta mora objesiti na zgradu ili ugraditi podno-indirektno,
- konzole svjetiljke moraju biti ekološke i postavljene na način da ne ometaju stanare,
- u uličnim koridorima se lampe mogu postavljati slobodnostojeće na stupovima,
- razmak rasvjetnih tijela mora zadovoljiti kvalitetnu osvjetljenost ulice noći,
- rasvjetna tijela moraju biti ujednačenog i suvremenog oblikovanja.

Klupe:

- mogu se odabrati tipske klupe koje su ujednačenog oblikovanja,
- klupa mora biti od prirodnog materijala, kamen, drvo metal,
- sjedna ploha mora biti ugodna za sjedenje i otporna na atmosferilije
- može i ne mora imati naslon,
- na lokacijama gdje je to potrebno planirati klupe sa stolom.

Odlaganje otpada:

- u sklopu pješačkih komunikacija potrebno je ugraditi koševe za odlaganje sitnog otpada,
- koševi moraju biti oblikovani da se lagano prazne i moraju imati gornju zatvorenu plohu kako bi se spriječilo rasipanje otpada od strane životinja, ulaz oborina i zagrijavanje,
- u sklopu naselja je na pojedinačnim lokacijama nužno osmisliti prostor za odlaganje komunalnog i reciklažnog otpada (staklo, papir, metal i plastika),
- punktovi za odlaganje otpada ne smiju biti međusobno na udaljenosti većoj od 1 km,
- punktovi moraju biti ograđeni sa tri strane, po mogućnosti ukopani u zemlju sa spremnicima velikog kapaciteta.

Prostor je potrebno opremiti i stalcima za bicikle.

Nadstrešnica autobusnog stajališta:

- mora biti zasjenjena kako bi se putnike zaštitilo od kiše, sunca i vjetra,
- opremljena s klupom za sjedenje,
- opremljena kantom za odlaganje otpada,
- s integriranom kartom s putokazom autobusne linije i voznim redom,
- s info pločom o selu.

Signalizacija u prostoru:

- potrebno je osmisliti oblikovanje signalizacije sadržaja u naselju,
- mora se sastojati od putokaza i informacijskih ploča,
- predlaže se osmišljavanje ujednačenog obilježavanja imena ulica,
- reklama trgovačko-uslužnih sadržaja,
- oznake kućnih brojeva.

Raspela i poklonci:

- planom se štite sva raspela i poklonci u selu,
- potrebno je njihovo održavanje i uređenje prostora oko njih,
- nije dozvoljeno njihovo uklanjanje ili premiještanje.

Šahtovi javne infrastrukture:

- vodoopskrba, kanalizacija, elektro-mreža i druge elemente potrebno je ujednačeno oblikovati i obilježiti,
- u sklopu povijesne jezgre se sugerira njihova integracija u kamenu ili betonsku oblogu sa adekvatnom signalizacijom koja objašnjava o kojem tipu infrastrukture je riječ,
- poklopci moraju zadovoljiti uvjete nosivosti.

2.2.4.10. UVJETI ZA PRIKLJUČENJE OBJEKATA NA GOSPODARSKU JAVNU INFRASTRUKTURU I IZGRAĐENO JAVNO DOBRO, UKLJUČUJUĆI PLANIRANJE POTREBNIH PARKIRNIH POVRŠINA, JAVNE RASVJETA, KOMUNALNA OPREMA I UREĐENJE ZEMLJIŠNIH POVRŠINA

Prilikom planiranja projektiranja komunalne infrastrukture potrebno je osigurati da ona bude smještena u prostoru tako da ne utječe na zaštićene vrijednosti i materijalne elemente baštine, a da se ujedno osigura i njezina prostorna cjelovitost.

Osnovne smjernice za provedbu zaštite su:

- zaštititi povijesnu jezgru na licu mjesta što je više moguće, što znači da se u načelu izbjegavaju veći infrastrukturni zahvati u povijesnoj jezgri,
- komunalne i druge infrastrukturne vodove obično se provode podzemno (osim ako se radi o zahvatu na arheološkom lokalitetu i ako preliminarna istraživanja pokažu da zahvat nije moguć),
- zaštititi prostorno ili vizualni integritet spomenika kulture (lociranje većih infrastrukturnih objekata izvan najvažnijih prostornih vizura),
- posebnu pozornost treba posvetiti lociranju baznih stanica koje mogu izravno ili neizravno utjecati na krajolik i njezin prostorni izgled,
- planirati zahvate u prostoru na način da se osigura cjelovitost većih otvorenih površina (zaštita utjecajnih područja krajolika od zahvata koji umanjuju njihov povijesni i prostorni dokaz).

OPĆI KRITERIJI I UVJETI ZA UREĐENJE KOMUNALNE I JAVNE INFRASTRUKTURE NA TOM PODRUČJU:

Svi objekti moraju biti povezani s postojećom ili novoizgrađenom komunalnom i javnom infrastrukturom.

Postojeće komunalne, energetske i telekomunikacijske vodove koje se nalaze na području mogu se štititi, premješati, obnavljati, nadograđivati i povećavati u skladu s prostornim i krajobraznim mogućnostima, u skladu s važećim zakonima i propisima i pod uvjetom da se zahvati uz suglasnost njihovih upravitelja, a uz pristanak posjednika. Sve površinska vodove se uklanja i zamjenjuje u podzemnima u kabliranoj verziji.

Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija komunalne mreže mora se izvesti na vrijeme i fizički u skladu s racionalnošću provedbe zahvata u odnosu na ostale komunalne vode na istoj trasi. Radovi moraju biti usklađeni s radovima na cestama, javnim površinama ili objektima u susjedstvu. Komunalne vode moraju se što je više moguće spojiti u istu trasu, vodeći računa o međusobnim odnosima i karakteristikama pojedinih vodova kako bi se izbjegli međusobni poremećaji i mogućnost pristupa vodovima tijekom održavanja i rekonstrukcije odnosno zamjena. U pravilu komunalne vodovi moraju teći kroz javne površine ili im se mora osigurati pristup radi održavanja. U slučaju nesustavne izgradnje cestovnih površina i komunalne opreme potrebno je osigurati ugradnje istih u tijelo ceste. Pojedinačni investitor dužan je u suradnji s nositeljima javnih ovlaštenja za provođenje pojedinih komunalnih usluga preseliti, zamijeniti ili zaštititi infrastrukturne objekte, uređaje i vodove, u i oko područja intervencije prije ili istodobno s izgradnjom pojedine funkcionalne cjeline.

PROMETNA INFRASTRUKTURA - CESTE:

Područje Postrane spojeno je na državnu cestu D-118 (Vela Luka (trajektna luka) - Smokvica - Korčula (trajektna luka)), koja se održava te naselje dijeli cesta lokalne razine L-69073 koja povezuje zaseoke Žrnova, cesta se također održava, jedino je supstandardnog profila. Mreža cesta u pravilu ostaje istih dimenzija kao i u postojećem stanje. Koncept prometne regulacije temelji se prvenstveno na smirivanju prometa u strogoj jezgri Postrane i regulaciji spojnih cesta između dijelova naselja. Ceste su funkcionalno kategorizirane u tri kategorije:

- državna cesta,
- lokalna cesta
- nerazvrstane ceste.

Cesta D-118 čija je kategorizirana kao državna cesta, dvosmjerna je i ne mijenja se. Planom se predlaže je obostrano uređenje nogostupa (širina 1,20 m), u cijeloj zoni naselja Žrnovo.

Za Postranu je od velike važnosti ulica Žrnovo L-69073 kategorizirana kao lokalna cesta. Ovo je ulica dijeli Postranu na dva dijela, a svojoj centralnoj zoni oko „Zgrade“ i autobusne stanice, stvara jednu od točaka glavnog života naselja. Njezin profil se kreće oko 5 metara, uz proširenje za parkiralište sa zapadne strane ceste u središtu naselja. Planom se predviđa njezina regulacija na način da postane jednosmjerna te da se osigura pješačka staza kroz naselje. U centralnoj zoni oko „Zgrade“ bi trebala postati kolno-pješačka kako bi se ovaj prostor afirmirao kao mjesni trg. U toj zoni bi se asfalt zamijenio primjerenim popločenjem. Ograničenje brzine u zoni centralnog naselja ograničeno je na 30km/H, a kroz naselje se uvodi zabrana prometa za teretna vozila najveće dopuštene nosivosti ne veće od 5t. Autobusni promet kroz naselje nije ograničen. Na južnom i sjevernom dijelu je planiran odvojak za parkiranje.

Sve instalacije u tijelu ceste moraju se ugraditi u posebne cijevi koje omogućuju popravke i sanaciju bez rovova.

Javne staze u naselju predstavljaju ulice i prometnice naselja. Neki imaju mješoviti prostor za pješake, bicikliste i vozače, a neki su samo za pješake, jer nije moguć drugi aranžman.

Kroz naselje prolazi cijeli niz nerazvrstanih cesta, ovdje je više riječ o putevima. Sve ulice su poddimenzioniranog profila i opremljenosti jer su proizašle iz povijesnih staza. osim D-118, nije jedna prometnica u naselju nije planirana već su dio povijesne parcelacije. Zbog zbijenosti naselja i posljedično uskih ulica, planira se novi prometni režim naselja:

- pojedine ulice se zatvaraju za promet i
- neke ulice se planiraju kao jednosmjerne

U povijesnoj jezgri Postrane su ceste danas kolno-pješačkog karaktera, profila oko 2-3 metra. Planom se ove ceste planiraju kao pješačke te se dozvoljava kolni pristup za dostavu i opskrbu kuća. Dozvoljen je pristup stanarima uz zabranu parkiranja na javnim površinama. Na pijaci ispred crkve svetog Roka se zabranjuje parkiranje i zadržavanje automobila. Povijesne puteve, prikazane u kartografskom prikazu 2.9. potrebno je opremiti svom komunalnom infrastrukturom te ujednačeno popločati.

BICIKLISTIČKE RUTE:

U naselju se ne mogu regulirati zasebne biciklističke staze, tako da je brzina vožnje u jezgri zbog mješovitog, pretežito pješačkog prometa ograničena na 30 km/h.

Na javnim površinama planirano je postavljanje stajališta za bicikle na sljedećim lokacijama: uz sportsko igralište, na pijaci ispred crkve svetog Roka, pored autobusnog stajališta i ispred „Zgrade“. Moguće je postavljanje stalaka za bicikle i na drugim lokacijama pogodnim za tu namjenu, vodeći računa o prometnoj regulaciji.

PJEŠAČKE POVRŠINE:

Postojeće pješačke staze, stepenice unutar naselja se obnavljaju i arhitektonski uređuju (podovi, rasvjeta, ograde i podzidi).

Unutar pješačkih staza planira se i uređenje poučne staza Blejalovo selo, a za njezinu trasu će se koristiti postojeći putevi kroz selo. Staza kreće od trga ispred „Zgrade“, zaustavlja se na Borovčevoj jami te se kreće stepenicama prema pijaci ispred crkve svetog Roka (Postranska pijaca), te se od nje s dvije paralelne ulice provlače kroz gustu i zbijenu stambenu strukturu. U uličnim potezima se prolazi pored stambenog sklopa Curać-Šegedin, rodne kuće Petra Šegedina, privatne etnografske zbirke Pavla Šaine, teatra Pavuleta, kaštela Fedelice i Didovićevog kaštela, penje se u gornju ulicu koja prolazi kroz Gornju Postranu, gdje se prolazi kroz sklopove stambenih kuća sa tipskim elementima kuća dalmatinskog sela, prolazi se pored Jakasovog kaštela, kuće Jakova Baničića, te se kreće prema prostoru za držanje stoke, prapovijesnoj gomili i na kraju do vodospreme. S ove točke se pruža odličan pogled na cijeli prostor (okolna brda, susjedna žrnovska sela i Žrnovsko polje) Vodosprema je također jedan važan element shvaćanja života na otoku. Za osobe smanjene pokretljivosti osigurava se pristup bez vertikalnih komunikacija s južne strane sela. Tematska ruta mora biti primjereno označena i uređena putokazima.

Sve javne površine za pješake, radi sigurnosti pješaka, moraju biti izrađene u grubom dizajnu - grubim materijalima. Ulice u naselju, koje su namijenjene samo za pješački pristup, trebaju biti konkavne i ojačane brušenim betonom ili brušenim pojedinačnim kamenjem.

Sve pješačke i pristupne staze, izuzet postojećih stepenica, moraju biti izgrađene tako da omogućavaju pristup osobama smanjene pokretljivosti.

PROMET U MIROVANJU

Za rasterećenje povijesnog dijela naselja predviđeni su sljedeći aranžmani:

1. Na sjevernom dijelu Ulice Žrnovo, predviđeno je novo parkiralište, koje će služiti i za parkiranje turističkih autobusa. Na parkiralištu je moguće urediti do 30 parkirnih mjesta za automobile, 1 parkirno mjesto za autobuse i 3 parkirna mjesta za kampere. (parkiralište P1)
2. Na južnom dijelu Ulice Žrnovo, predviđeno je novo parkiralište, koje će služiti i za parkiranje turističkih autobusa. Na parkiralištu je moguće urediti do 25 parkirnih mjesta za automobile, 1 parkirno mjesto za autobuse i 2 parkirnih mjesta za kampere. (parkiralište P2)

U povijesnoj jezgri dozvoljava se parkiranje automobila u postojećim garažama na vlastitoj parceli.

TEHNIČKO UREĐENJE JAVNIH PARKIRALIŠTA:

Planirana parkirališta trebaju biti propisno hortikulturno uređena i opremljena urbanom opremom. Na svim parkirališnim površinama, bez obzira na završnu obradu, mora se osigurati kontrolirano otjecanje meteorske vode i sprječavanje oticanja nafte u podzemne vode ili vodotoke.

U ostatku naselja parkiranje i garažiranje vozila rješavat će se na građevinskim parcelama unutar pojedinih namjena.

Uvjeti osiguravanja broja parkirnih mjesta navode kako je potrebno osigurati barem jedno parkirališno mjesto:

- u stambeno-poslovnim površinama – za svaki stan, na odnosnoj građevinskoj parceli,
- za poslovne djelatnosti, na odnosnoj građevinskoj parceli 1PM/30m² GBP,
- za trgovine i uslužne djelatnosti, na odnosnoj građevinskoj parceli 1PM/60m² GBP,
- za industrijske građevine i skladišta, na odnosnoj građevinskoj parceli 1PM/120m² GBP,
- za restorane, na odnosnoj građevinskoj parceli 10 sjedeća mjesta,
- za sportska igrališta i dvorane sa gledalištima, na 20 sjedala, mjesta, te za jedan autobus na 500 mjesta, na građevinskoj parceli ili u njenoj neposrednoj blizini,

- za škole i dječje ustanove – na jednu učionicu, odnosno na 1 grupu (odjel) djece, na građevinskoj parceli ili u njenoj neposrednoj blizini,
- za javne, zdravstvene i socijalne namjene – na svaka 4 zaposlena u većoj smjeni, na građevinskoj parceli ili u njenoj neposrednoj blizini,
- za vjerske sadržaje – na 30 mjesta/sjedala, unutar kompleksa i u njegovoj neposrednoj blizini,
- za ostale djelatnosti – na 3 zaposlena u smjeni, na građevinskoj parceli.

Minimalne površine parkirališnih mjesta:

- osobni automobili - 2,50 × 5,0 m,
- autobusi - 3,50 × 12,0 m,
- kamioni i šleperi - 3,50 × 20 m.

Parkirališta se ne mogu formirati kao proširenja uz državnu cestu. Za posebne službe MUP, vatrogasce, hitnu medicinsku pomoć i posebna komunalna vozila, ovlasti su regulirane posebnim propisima.

AUTOBUSNA STAJALIŠTA

Autobusno stajalište javnog prijevoza preuredit će se u sklopu trga ispred „Zgrade“. Stajalište je namijenjeno za kratkotrajno zaustavljanje turističkih autobusa, ali je novo sjeverno parkiralište u Postrani iz smjera Blata prvotno bilo predviđeno za njihovo parkiranje i skretanje.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA STRUJA

Na području se nalaze jedna trafostanica: TS 35 Postrana s pripadajućim kabelskim zračnim 20 kV vodovima. Većina niskonaponskih vodova također se vodi kroz zrak. Predviđeno preuređenje trafostanice Postrana u podzemnu verziju. Svi zračni vodovi na tom području se zamjenjuju novim podzemnim vodama, koje prolaze cestama, ulicama i stazama naselja. Opremanje prostora rješava se sustavno, u skladu s ostalim infrastrukturnim vodovima.

ELEKTRIČNI KUĆNI PRIKLJUČCI

Sva novoizgrađena kanalizacija za niskonaponske priključke mora biti izrađena u kabelskoj izvedbi. Kućni priključci na pojedinačne objekte izvode se iz javne kabelske mreže. Priključni elektroarmari u povijesnom dijelu naselja predviđeni su u predvorju zgrada ili na bočnom

pročelju zgrade, u novijem dijelu naselja u samostojećoj ili fasadnoj izvedbi. Priključni ormarići mogu se izraditi i za više zgrada zajedno.

JAVNA RASVJETA

Sve ceste, ulice, pješačke staze i parkirališta na cijelom području mogu se opremiti javnom rasvjetom. U povijesnom dijelu naselja javna je rasvjeta osigurana na pročeljima zgrada, a uz prometnice, ulice i staze predviđene su samostojeće svjetiljke. Distribuciju rasvjete treba provoditi uzimajući u obzir stambenu namjenu Postrane, koja je prvenstveno mirno naselja i ne treba jaku rasvjetu. Dizajn svjetiljki trebao bi biti prema uvjetima javnog urbanističko-arhitektonskog natječaja.

U pojedinim dijelovima naselja, kao što su trgovi, individualne pješačke staze, moguće je izvesti i javnu podnu rasvjetu. Postavljanje javne rasvjete raspoređeno je na sve prometnice, ulice i staze područja u podnoj izvedbi.

Prilikom osvjetljavanja naselja treba voditi računa o sljedećim smjernicama kako bi se zaštitile ptice i šišmiši i ostali kukci koji se hrane noću:

- konzolna svjetla na zgradama trebaju biti opremljena sensorima,
- treba koristiti žarulje koje emitiraju žuto, narančasto ili crveno svjetlo, a ne emitiraju UV spektar, odnosno natrijeve plinske žarulje (niskog tlaka ili visokog tlaka); živine žarulje niskog ili visokog tlaka nisu prikladne,
- svjetiljke trebaju biti zatvorene tako da ne predstavljaju zamke za insekte i usmjerene prema tlu, bez emitiranja svjetlosti iznad horizontale,
- u vremenu od 23:00 do 05:00 sati osvjetljenost javnih površina treba smanjiti gašenjem neke od svjetiljki ili smanjenjem osvjetljenja svih.

VODOVODNA MREŽA

Postrana je spojena na vodoopskrbni sustav Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo, a Postrana na vrhu brda ima i vodospremu. Pojedine kuće povijesnog dijela naselja još uvijek vodoopskrbu osiguravaju samo iz gusterna.

Cestama, ulicama i putevima naselja prolaze vodeni cjevovod.

Kućni priključci (vodomjerna okna) nalaze se u predvorjima zgrada ili u etažnim oknima uz javnu cestu ili ulicu. Mogu se implementirati za jedan ili više pojedinačnih objekata.

Za sanitarnu vodu može se koristiti i kišnica, a dopuštena je i ugradnja podzemnih rezervoara (gustirni) unutar funkcionalnih prostora.

Svi dogovori moraju biti izvedeni u skladu s važećim zakonima i propisima za navedeno područje.

KANALIZACIJSKA MREŽA

Na području se planira izgradnja kanalizacijske mreže u zasebnom sustavu s odvodnjom do pročištača koji se nalazi izvan područja. Vodena trasa je planirana uz prometnice, ulice i puteve naselja, gdje će se položiti odvojene cijevi za kanalizaciju i oborinsku kanalizaciju. Kućni priključci izvode se za pojedinačnu zgradu ili za više zgrada zajedno preko revizionih okna smještenih na funkcionalnim površinama zgrada.

Napuštene septičke jame moraju se stručno isprazniti i napuniti, ali se mogu koristiti i u druge svrhe.

Tehnološke otpadne vode moraju se pročišćavati na mjestu nastanka kako bi parametri omogućili priključak na kanalizaciju.

Svi dogovori moraju biti izvedeni u skladu s važećim zakonima i propisima za navedeno područje.

KOMUNALNI OTPAD

Na prostoru za prikupljanje komunalnog otpada predviđena su četiri javna sabirna mjesta (ekološki otoci) za prikupljanje otpadnih sirovina - papira, stakla, PET ambalaže i limenki.

UREĐENJE SABIRNIH MJESTA

Mjesta će biti uređena u asfaltu ili brušenom betonu, moguće ih je ograditi i pokriti. Trebali bi biti oblikovani tako da estetski pokrivaju skupinu spremnika za otpad, što neutralnije i u skladu s lokalnom tradicijom. Sabirna mjesta su osigurana na mjestima gdje je moguće povećanje za dodatne kontejnere, ovisno o potrebama. U slučaju tehnički boljeg rješenja može se promijeniti položaj kontejnera.

Svi dogovori moraju biti izvedeni u skladu s važećim zakonima i propisima za navedeno područje.

TELEKOMUNIKACIJSKA MREŽA

Na tom području planirana je rekonstrukcija postojeće telekomunikacijske mreže koja je najvećim dijelom regulirana nadzemnim vodovima.

Svi zračni vodovi na tom području se prekidaju i zamjenjuju novim zemaljskim vodovima, koji prolaze cestama, ulicama i stazama naselja, a predviđa se i mogućnost postavljanja drugih kabelskih komunikacijskih sustava.

Priključni ormarići u povijesnom dijelu naselja predviđeni su u predvorju zgrada ili na bočnoj fasadi zgrade, u novijem dijelu naselja u samostojećoj ili fasadnoj izvedbi, tako da nisu izloženi otvorenoj javnosti. ambijentu. Priključni ormarići mogu se izraditi i za više zgrada zajedno.

Kućni priključak za telefon i kabelsku TV vrši se za svaki objekt posebno.

Svi dogovori moraju biti izvedeni u skladu s važećim zakonima i propisima za navedeno područje.

GRIJANJE I KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Svaka građevina odvojeno rješava individualno grijanje. Moguća je izvedba pojedinačnih kotlova na drvenu biomasu, ukapljeni naftni plin te implementacija dizalica topline. Treba promovirati grijanje obnovljivim izvorima energije, koje se smatra važnom nacionalnom strateškom opskrbom energijom (drvena biomasa, toplinska pumpa, geotermalna energija) za proizvodnju toplinske i električne energije, sukladno propisima koji uređuju ovo područje.

Ugradnja solarnih sustava na području povijesne jezgre Postrane nije dopuštena.

U slučaju da odabrani energent za grijanje zahtijeva vanjski spremnik, mjesto toga mora biti na funkcionalnom zemljištu zgrade. Spremnik je dopušteno postaviti u unutarnja dvorišta i vrtove, tako da ne bude vidljivo izložen, mjesto ozeleni ili na drugi način ograđeno. Akumulacije se ne smiju postavljati na uličnu stranu povijesnog dijela naselja i ne smiju biti izložene otvorenom javnom okruženju.

Individualni izvori energije koji bi rezultirali opsežnim zahvatima u prostoru ili promjenama izgleda zgrada ili površina nisu dopušteni zbog zaštite naselja Postrane kao povijesnog ruralnog naselja.

Svi dogovori moraju biti izvedeni u skladu s važećim zakonima i propisima za navedeno područje.

Karta br. 2.9. Plan prometa i drugih javnih površina Karta br. 2.10. Plan komunalne regulacije.

2.3. DEFINICIJA PODRUČJA ZA KOJA SE RJEŠENJA DOBIVAJU PUTEM JAVNOG NATJEČAJA

Na području obuhvata konzervatorsko-urbanističkog plana planiraju se jedan javni arhitektonsko-urbanistički natječaj. Riječ je o prostoru koji povezuje „Zgradu“, boćalište i s druge strane ulice prostor autobusne stanice sa Borovčevom jamom te sa stepenicama do Postranske pijace i dijelom ulice Žrnovo koja prolazi ovim prostorom. Natječajnim programom se moraju propisati uvjeti za parterno i arhitektonsko uređenje ove zone u javni gradski trg s boćalištem i dječjim igralištem i autobusnom stanicom.

Na području naselja Postrana, pogotovo za zonu povijesne jezgre i poučnu stazu Blejalovo selo, potrebno je dizajnirati prometnu signalizaciju, informacijske i poučne ploče i svu potrebnu urbanu opremu s njihovim pozicijama (klupe, stolovi, kante za otpad, stalci za bicikle i javna rasvjeta).

2.4. Smjernice i mjere za integrirano očuvanje povijesnog naselja Postrana

2.4.1. OPĆE SMJERNICE I PREPORUKE ZA CIJELO PODRUČJE

Mjere zaštite krajobraza i kulturne graditeljske baštine proizašle su iz analize prikupljenih podataka o području obuhvata i procijenjene osjetljivosti, stupnja izloženosti razvojnim pritiscima i ugroženosti karaktera krajobrazne i graditeljske cjelina Postrane, sveobuhvatne analize stanja građevina i prostora, kao i sagledavanja njenog povijesnog razvoja.

Vrednovanjem kvaliteta graditeljske i povijesne baštine te krajobraza, dobivena su saznanja o najvrjednijim i najosjetljivijim dijelovima područja obuhvata, kao i o karakteristikama koje je potrebno zaštititi. Na temelju svega navedenog formiraju se smjernice za zaštitu, uređenje obuhvata plana.

Konzervatorsko-urbanističkim planom su utvrđene mjere zaštite prostora:

- **Zona A - područje povijesne jezgre sela,**
- **Zona B - područje djelomične zaštite povijesnih struktura,**
- **Zona C – područje zaštite kultiviranog krajolika, kontaktna zona.**

Povijesno naselje i njegovi dijelovi, graditeljski sklopovi, povijesne građevine s okolišem, prirodni i kultivirani krajolici, arheološki lokaliteti moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak Općine i Županije. Zaštita i očuvanje kulturno-povijesnih i prirodnih vrijednosti podrazumijeva ponajprije sljedeće:

- zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra bez obzira na vlasništvo, štite se prema odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara,
- očuvanje i zaštita prirodnoga i kultiviranoga krajolika je temeljna vrijednost prostora te se pretpostavlja integralna zaštitu svih kulturno-povijesnih i prostornih obilježja,
- poticanje i unapređivanje održavanja i obnove zapuštenih poljoprivrednih zemljišta, zadržavajući njihov tradicijski i prirodni ustroj,
- zadržavanje povijesnih trasa putova (starih cesta, poljskih putova i pješačkih staza obilježenih raspelima i poklonicima),
- očuvanje tradicijske seoske cjeline u njenom izvornom okruženju, zajedno s povijesnim, graditeljskim oblikom i naslijeđenom parcelacijom,
- oživljavanje napuštenog i degradiranog južnog dijela sela s novim namjenama koje neće umanjiti ili izmijeniti njegova obilježja i vrijednosti,
- očuvanje i obnovu tradicijskoga graditeljstva (osobito starih kamenih kuća i gospodarskih građevina), ali i svih drugih povijesnih građevina spomeničkih svojstava, kao nositelja prepoznatljivosti prostora,
- očuvanje povijesne slike prostora, koju čine volumen naselja, njegovi obrisi i završna obrada građevina, te vrijednosti krajolika kojim je okruženo,

- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura, (maslinici, vinogradi, vrtovi) i divljih vrsta (jestivog samoniklog bilja) i tradicijskog (ekološkog) načina obrade zemlje,
- zadržavanje i očuvanje prepoznatljivih toponima, brda, ulica i puteva od kojih neki imaju simbolična i povijesna značenja,
- očuvanje prirodnih značajki dodirnih predjela uz povijesne građevine i sklopove, kao što su jame, špilje, šume, kultivirani krajolik i dr. - budući da pripadaju ukupnoj prirodnoj i stvorenoj baštini.

Povijesno naselje i njihovi dijelovi, građevine i sklopovi, memorijalna baština, građevine niskogradnje i područja kultiviranoga krajolika, navedeni u konzervatorsko-urbanističkom planu smatraju se zaštićenim ovim Planom. Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH podliježu odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Na području konzervatorsko-urbanističkog plana zaseoka Postrana u Registar kulturnih dobara RH upisano je jedno kulturno dobro:

- **prapovijesna gomila koja ima status preventivno zaštićenog kulturnog dobra te je upisana u Registar kulturnih dobara RH pod rednim brojem P-6399.**

Na području konzervatorsko-urbanističkog plana zaseoka Postrana predlažu se za Upis u Registar kulturnih dobara RH sljedeća evidentirana kulturna dobra:

- **pijaca s crkvom svetog Roka i**
- **povijesna ruralna cjelina zaseoka Postrana.**

2.4.2. SMJERNICE ZA PLANOM UTVRĐENE MJERE ZAŠTITE PROSTORA

2.4.2.1. SMJERNICE ZA UREĐENJE ZONE A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE SELA

Zona „A“ - područje povijesne jezgre sela – Zona prvog stupnja zaštite povijesnih struktura obuhvaća povijesni dio naselja te se u njoj nalaže cjelovita zaštita povijesnih vrijednosti uz poštivanje tradicije i funkcije prostora i njegovih sadržaja.

Sve građevinske intervencije na ovom području potrebno je strogo kontrolirati. Moguće je prilagođavanje novih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, uz minimalne intervencije u povijesne strukture (sanacija, konzervacija, konzervatorska rekonstrukcija, prezentacija).

Za sve urbanističke i građevinske intervencije potrebno je od nadležnog tijela zatražiti posebne uvjete građenja i potvrdu glavnog projekta u sklopu izdavanja građevinske dozvole ili prethodno odobrenje nadležnog Konzervatorskog odjela.

Osnovne zahvate u prostoru i na pojedinim prostornom elementima i njihovim dijelovima, koji ujedno odgovaraju potrebama zaštite i racionalnog korištenja prostora potrebno je svesti na:

- konzervaciju - očuvanje postojećeg stanja uz nužno dotjerivanje i uređenje, očuvanje postojećeg stanja različitih vrijednih oblika uz niz zahvata na uređenju i prostornoj prezentaciji postojećih vrijednosti,
- rekonstrukciju/restituciju - potpuno ili djelomično vraćanje uništenog poznatog oblika, elemenata ili njegova dijela.
- rekompoziciju – ponovno uspostavljanje odgovarajućih odnosa između postojećih građevina, ambijenta, preoblikovanjem neprimjerenih rješenja i usklađivanjem odnosa te preoblikovanje okoliša uz prilagođavanje postojećim vrijednostima u prostoru.

UVJETI ZA OBNOVU POSTOJEĆIH GRAĐEVINA:

Moguće je rekonstruirati postojeće građevine u svrhu poboljšavanja uvjeta stanovanja i rada.

Pri tome treba primjenjivati sljedeću metodologiju obnove:

1. Nije dozvoljeno povećavanje zatečenih tlocrtnih i visinskih gabarita postojećih građevina. U morfologiji građevina nije dozvoljena upotreba balkona već (tamo gdje je po konzervatorskim kriterijima to ocijenjeno kao prihvatljivo) graditi terase.
2. U slučaju obnove treba s građevina ukloniti sve neprikladne kasnije dodatke i dijelove koji im stilski i povijesno ne pripadaju kao što su nadstrešnice nad ulazima, pokrov od valovitih plastičnih ili azbestno-cementnih ploča, ravne betonske ploče i balkoni, zidovi od betona i betonskih blokova i sl.
3. Svi radovi i građevinski detalji na kućama trebaju se izvoditi tradicijskim materijalima (zidanje u vapnenom mortu s crljenicom, način fugiranja, način žbukanja, način izvođenja strehe, izrada drvenog dvostrešnog krovišta, izvedba varijanti drvenog četverostrešnog krovišta, pokrivanje krova kamenim pločama ili utorenim crijepom, izvedba kamenih vanjskih stubišta, izvedba tradicijski oblikovane vanjske i unutarnje

stolarije), uz primjenu tradicijskih tipoloških detalja (oblikovanje prozorskih otvora u formi vertikalnog pravokutnika, kamene balature, cisterne s terasama).

4. U obnovi kamenih kuća ne dozvoljava se upotreba monolitne armirano-betonske međukatne i krovne konstrukcije. Sve nosive podne konstrukcije potrebno je izvoditi drvenim spregnutim konstrukcijama. Krovne konstrukcije se izvode kao drvene jednostrešne, dvostrešne ili četverostrešne odnosno prema tipologiji pojedinih građevina. Za pokrov koristiti crijep ili pločasti kamen.
5. Pročelja je moguće obnoviti fugiranjem ili (kada se to procijeni prihvatljivim po konzervatorskim kriterijima) eventualno žbukanjem u tradicionalnim svijetlim terakota tonovima.
6. Nove zidove moguće je izvoditi jedino u kamenu, s tradicijskom strukturom i načinom zidanja. Oblaganje pročelja tankim kamenim pločama nije dopušteno.
7. Svu vanjsku stolariju treba izvesti od drveta na tradicionalni način. Ne dopušta se primjena PVC-a i aluminijske bravarije.
8. Ne dozvoljava se postavljanje vanjskih klima jedinica na glavna pročelja građevina.
9. Povijesne građevine obnavljaju se cjelovito, zajedno s njihovim neposrednim okolišem (dvorištem, vrtom, pristupom, etno građevinama, krušnim pećima, gustirnama i sl.).
10. U povijesnoj cjelini nije dozvoljena gradnja otvorenih bazena.

PLANSKE SMJERNICE ZA OBNOVU PREMA TIPU / NAMJENI GRAĐEVINE:

Smjernice za obnovu stambeno-gospodarskih građevina

Zbog načina života i privređivanja praktički sve stambene građevine u Postrani imaju gospodarske prostorije, uglavnom u vidu konobe u prizemlju odnosno suterenu, koje je potrebno zadržati.

Za Postranu tipična je odsutnost balkona, dok je boravak u vanjskom prostoru u većem broju primjera riješen dozidavanjem niže građevine čiji se ravan krov koristi u svojstvu terase. U skladu s time, nije dozvoljeno dodavanje balkona na pročeljima.

Na pojedinim građevinama očuvani su luminari kao ostaci perioda kada su kuhinje smještane u potkrovlje. Postojeće luminare potrebno je obnoviti na tradicijski način, tako da budu istovjetni izvorniku, što uključuje korištenje drvene konstrukcije. Nije dozvoljeno povećavanje njihovih

dimenzija, niti izmjena tipa krova i krovnog pokrova nad luminarom, kao ni korištenje druge stolarije osim tradicijski oblikovane drvene.

Iako su se krovovi u Postrani nekada pokrivali kamenim pločama, a zatim i kupom kanalicom, kod obnove mjesta sredinom XX. stoljeća veliki dio krovova obnovljen je utorenim crijepom, no kod obnove malobrojnih kuća na kojima je sačuvan pokrov kamenim pločama ili kupom preporuča se koristiti istovjetan pokrov kada je to moguće. Za sva krovšta obvezna je drvena krovna konstrukcija. Preporuča se izrada strehe od kamenih ploča gdje god je to moguće.

Kod zidanja, fugiranja i žbukanja potrebno je koristiti vapneni mort (za zidanje i fugiranje s dodatkom lokalne crljenice) izrađen po lokalnoj recepturi. Nije dozvoljeno žbukanje zgrada koje nisu bile žbukane u izvorniku.

Kod popravaka i rekonstrukcije vanjskih stubišta potrebno je koristiti kamene blokove istovjetne postojećim (ukoliko je izvornik sačuvan) ili drugim tipičnim primjercima u mjestu.

Kod obnove ili rekonstrukcije solara potrebno je držati se izvornih gabarita i oblika te koristiti isključivo kamen, zidan na tradicionalan način.

Sve otvore potrebno je opremiti uniformnim, tradicionalnim okvirima od kamena. Kao zaštitu od sunca preferira se korištenje punih drvenih škura izrađenih na tradicionalan način. Korištenje grilja se ne preporuča jer su u Postrani rjeđe i recentnijeg datuma.

Na prozorskim otvorima se preporuča korištenje jednostrukih ili dvostrukih dvokrilnih prozora s jednostrukim ostakljenjem, podijeljenih na dva ili tri polja.

Preporuča se korištenje tradicionalnih vrata - dvosmjerno uklađenih drvenih vratnica (pogotovo kod dvokrilnih vrata na ulazima u konobe) ili jednostavnih vratnica od punih, uzdužno slaganih dasaka. Gdje god su sačuvane, preporuča se popraviti i koristiti postojeće izvorne drvene vratnice, a ukoliko popravak nije moguć preporuča se izrada replike.

U obnovi mjesta i pojedinačnih građevina nije prihvatljivo korištenje betona, armiranog betona, salonita, metala i plastičnih masa.

Kod obnove pojedinačnih stambeno-gospodarskih kuća potrebno je pažljivo i na tradicijski način obnoviti čitavu funkcionalnu cjelinu vezanu na kuću – okolno popločenje dvorišta, gospodarske građevine, krušne peći, gustirne itd.

Smjernice za obnovu gospodarskih građevina

Gospodarske građevine u Postrani građene su od uglavnom od kvalitetnog lokalnog kamena u živo vezanog vapnenim mortom s dodatkom crljenice koja određuje boju veziva, pa je kod obnove potrebno replicirati način i materijale građenja.

Gotovo bez iznimke pokrivane su kamenim pločama ili eventualno kupom, pa se kod obnove preporuča izrada ili popravak drvene krovne konstrukcije i pokrivanje pločama od lokalnog kamena, odnosno kupom kanalicom (samo u slučajevima kada kamene ploče nisu dostupne). Ne preporuča se korištenje kamenih ploča od benkovačkog ili drugih vrsta kamena koji nijansom odudaraju od lokalnih.

Otvori na gospodarskim građevinama tradicionalno su relativno malobrojni i malih dimenzija, te bez stakla i zaštite od sunca – sukladno nekadašnjoj gospodarskoj namjeni. U slučaju prenamjene potrebno je koristiti tradicijska rješenja za ove elemente te za projekt obnove ishoditi suglasnost Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

Krušne peći predstavljaju vrijedan dio tradicijske graditeljske baštine te ih kao takve nije moguće rušiti niti prenamijeniti. Kod obnove krušnih peći potrebno je u potpunosti poštivati izvorne dimenzije i materijale te ih je poželjno funkcionalno osposobiti.

Gustirne su također integralni dio funkcionalnih stambenih sklopova te ih nije dopušteno uklanjati. Kod obnove je potrebno koristiti tradicionalne materijale i tehnike te ih se preporuča osposobiti kao izvor vode za navodnjavanje okoliša.

Niti kod obnove gospodarskih građevina nije prihvatljivo korištenje betona, armiranog betona, salonita, metala i plastičnih masa.

Smjernice za obnovu javnih prometnih površina

Postojeće javne prometne površine profilom i kapacitetom zadovoljavaju potrebe pješaka, no ne i automobila.

Trase postojećih puteva rezultat su povijesnog, spontanog i organskog razvoja mjesta te su kao takve zaštićene i nije ih moguće izmiještati.

Manji sačuvani elementi izvornog popločenja i opreme javnih površina dio su zaštićene cjeline te punopravno podliježu zaštiti. Posebno vrijedne zaštićene popločane površine navedene su u ovom elaboratu te označene u Grafičkom prilogu 2.9.

Pješačke površine koje su trenutno u vrlo lošem stanju (zemljane, kamene ili betonirane) potrebno je urediti na tradicijski način – popločenjem kamenim pločama ili polaganjem kamenih blokova na zemljanu podlogu – prema predlošku nekog od postojećih tipova popločenja javnih površina u Postrani. Pritom je potrebno koristiti lokalni kamen te dimenzije i način slaganja istovjetan onima na odabranom predlošku.

Za navedene je radove potrebno ishoditi suglasnost Konzervatorskog odjela u Dubrovniku. Asfaltiranje površina je dozvoljeno samo na kolnim prometnicama, poput već asfaltiranih glavnih kolnih prometnica kojima se ulazi u mjesto.

Postojeće javne površine koje se koriste za parkiranje vozila potrebno je redefinirati i urediti te predvidjeti mogućnost parkiranja na prilazima Postranu kako bi se smanjio broj vozila u mjestu.

Planske smjernice za novu gradnju u Zoni A

Nova se gradnja ne preporuča, već je preporučljivo prvenstveno rekonstruirati i staviti u uporabu postojeći graditeljski korpus mjesta. U slučajevima u kojima je neizbježna gradnja (primjerice kod izgradnje infrastrukture) sva eventualna nova izgradnja na području obuhvata Plana mora biti odobrena od strane Konzervatorskog odjela u Dubrovniku te mora biti u skladu i s propisima iz plana višeg reda (PPUG Korčula).

Kako je Postrana tradicijski ambijent koji predstavlja vrijedan dio baštine tradicijskog graditeljstva u Dalmaciji, za novu gradnju potrebno je pri projektiranju primjenjivati sve kriterije navedene u Smjernicama ovog Plana, odnosno koristiti isključivo tradicijske građevne elemente kako su opisani u prethodnim poglavljima.

Svaka se nova građevina mora projektirati prema načelu harmoničnog odnosa s cjelinom naselja i pripadnog krajolika. Novu gradnju treba volumenom, oblikovanjem i stilskim izričajem uskladiti s postojećom, a u slučaju odstupanja nova izgradnja ne može biti veća od gabarita izvornih građevina u okolnom prostoru.

Za savjet kod izbora građevnih elemenata i tradicijskih građevinskih tehnika investitori se mogu obratiti stručnoj službi Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

2.4.2.2. SMJERNICE ZA UREĐENJE ZONE B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA

Zona „B“ konzervatorske zaštite – Zona djelomične zaštite povijesnih struktura odnosno zaštite povijesnog ambijenta. Uključuje pretežno rubne dijelove Postrane koji sadrže i neke recentnije graditeljske strukture ili u kojima su povijesne strukture većim dijelom izmijenjene te izgubile dominantna izvorna obilježja. Mjere zaštite u ovoj zoni osiguravaju potpuno uklapanje u tradicijsku graditeljsku cjelinu te propisuju očuvanje prostorne i planske matrice, oblika, gabarita i povijesnih sadržaja te bitnih obilježja građevina.

U ovoj su zoni prihvatljive manje intervencije prilagođavanja suvremenim potrebama bez bitnih izmjena sačuvanih povijesnih struktura i elemenata. To podrazumijeva metode konzervacije, rekonstrukcije, rekompozicije te ograničene interpolacije i integracije u cilju povezivanja povijesnih i novijih struktura koje su neophodne iz funkcionalnih razloga, a sve uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika cjeline te korištenje isključivo tradicijskih elemenata gradnje.

Planske smjernice na postojećim građevinama:

Ove smjernice se odnose na sve postojeće građevine unutar zone B i zone C.

Zadržava se postojeća izgrađenost i iskorištenost, vertikalni i horizontalni gabariti povijesnih građevina, ukoliko se uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela odobri dozvoljeno je maksimalno povećanje od 30%. Povijesne građevine obnavljaju se cjelovito, zajedno s njihovim neposrednim okolišem (dvorištem, vrtom, pristupom, pomoćnim građevinama i sl.) u skladu sa smjernicama i prema uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela.

Moguće je međusobno spajanje više postojećih, (legalnih) građevina uz zadržavanje oblikovnih elemenata pročelja. Svi radovi i graditeljski detalji na građevinama trebaju se izvoditi tradicijskim načinima i materijalima (zidanje u vapnenom mortu s crljenicom, način fugiranja, način žbukanja, način izvođenja strehe, izrada drvenog dvostrešnog krovišta, pokrivanje krova utorenim crijepom, izvedba kamenih vanjskih stubišta, izvedba tradicijske i unutarnje stolarije), uz primjenu tradicijskih tipoloških detalja (sjenice i odrine, kamene balature) pod nadzorom nadležnog Konzervatorskog odjela, pri čemu se ne dozvoljava izgradnja luminara i balkona, ni upotreba monolitne armirano-betonske međukatne i krovne konstrukcije kod obnove

postojećih građevina. Satelitske antene, uređaje za klimatizaciju, ventilaciju i sl. moraju se postavljati tako da budu što manje uočljivi.

Planske smjernice za izgradnju na neizgrađenim parcelama:

Prihvatljiva je izgradnje slobodnostojećih zgrada, a najveća dozvoljena katnost građevine je S+P+1 (suteran + prizemlje + 1. kat) - odnosno najveća visina zgrade do vijenca iznosi 7,5 m, mjereno od najniže kote konačno zaravnanog i uređenog terena.

Najveći koeficijent izgrađenosti građevinske čestice (kig) iznosi 0,3 za samostojeće građevine; najveći koeficijent iskorištenosti (kis) može biti najviše 0,9, a najveći GBP iznosi 200 m², pri čemu najmanje 30% površine čestice mora biti uređeno kao zelena, u potpunosti upojna površina.

Najmanja udaljenost zgrade od regulacijske linije iznosi 5 metara od čega se treba odstupiti u situacijama gdje se nova građevina prilagođava postojećim građevinama u uličnom potezu, a oblikovanje građevine mora biti prilagođeno lokalnom ambijentu naselja. Ovo podrazumijeva sljedeće obavezne elemente oblikovanja:

- nisu dozvoljeni razvedeni tlocrtni oblici građevine,
- obavezan je dvostrešni krov, tradicionalnog nagiba, sa pokrovom kamenim pločama ili kupom kanalicom i sa strehama od kamenih ploča,
- mogući su luminari s dvostrešnim krovom,
- veličina otvora na fasadi mora biti usklađena sa tradicionalnom veličinom otvora, širine između 70 i 90 cm i visine od 100 do 130 cm,
- oko otvora su obavezni kameni okviri,
- obavezni su dvokrilni prozori sa punim drvenim škurama (ne griljama!) i drvenom stolarijom,
- nisu dozvoljeni balkoni,
- nisu dozvoljene terase, osim ako se izvode kao solari sa stubama prema tradicijskom uzoru,
- fasada može biti žbukana (produžna ili vapnena žbuka zemljanih ili svijetlih tonova) ili kamena,

- ukoliko se izvodi kamena fasada treba imati poravnano ili klesano lice, a fuge treba izvesti svijetlom smjesom (vapno ili bijeli cement),
- ako se izvode ograde one moraju biti izvedene kao suhozidi visine do 120 cm,
- kod izgradnje zgrada u nizu najveća duljina pročelja može biti 27 metara.

Satelitske antene, uređaji za klimatizaciju, ventilaciju i sl. te solarni paneli moraju se postavljati tako da budu što manje uočljivi i ne smiju biti vidljivi sa glavne prometnice (ulaz u naselje iz pravca Blata) kao ni iz smjera glavne ulazne točke u naselje, a potreban broj PGM osigurava se na parceli.

2.4.2.3. SMJERNICE ZA UREĐENJE ZONE C - ZONA ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA, KONTAKTNA ZONA

Zona zaštite kultiviranog krajolika obuhvaća sve neizgrađene parcele koje izravno sudjeluju u prostornom doživljaju mjesta.

Na ovim se područjima predlaže revitalizirati ručnu poljoprivrednu proizvodnju autohtonih sorti, na tradicijski način. Kod eventualnog ponovnog pošumljavanja napuštenih poljoprivrednih površina poželjno je konzultirati nadležno Ministarstvo te koristiti autohtone biljne vrste.

Zaštita obuhvaća parcelaciju, povijesne trase puteva, meje, gustirne, trime, eventualno sačuvane prašćarice, staje i druge poljoprivredne suhozidne autohtone građevine. Za sve građevinske radove predviđene u ovoj zoni investitor je dužan pokrenuti odgovarajući upravni postupak pri Konzervatorskom odjelu u Dubrovniku te ishoditi posebne uvjete odnosno prethodno odobrenje.

Planske smjernice - Zona "C"

1. Za neizgrađeno područje poljoprivrednih parcela omeđenih suhozidima sjeverozapadno od povijesnog naselja (zona između Kampuša i Postrane):

- U ovoj zoni nije dozvoljena nova izgradnja kako bi se sačuvala krajobrazna vrijednost naselja koje s okolnim poljoprivrednim površinama tvori jedinstvenu cjelinu.
- Predlaže se barem djelomična obnova poljoprivrednog zemljišta i uzgoj starih kultura; pri tom je potrebno čuvati povijesne suhozidne kamene ograde i puteve, gustirne, natkrivene zagone za ovce i ulaze u parcele.

2. Za područje između nogometnog igrališta i Ulice Žrnovo:

- na tom je području potrebno očuvati trasu postojećih pristupnih puteva sa suhozidnim ogradama,
- nova gradnja neposredno uz put nije dozvoljena,
- preporuča se obnova poljoprivrednih autohtonih kultura.

2.4.3. SMJERNICE I MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA I OČUVANJA PRIRODE ZBOG ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE

Očuvana područja prirodnih resursa u Postrani čine prirodne vrijednosti, posebna zaštićena i ekološki važna područja. Cijeli obuhvat plana se nalazi u obuhvatu ekološke mreže područja očuvanja značajna za ptice, HR1000036, Srednjedalmatinski otoci i Pelješac. Planom se propisuje obveza zaštite gnijezda ugroženih vrsta.

Prostor Postrane je zona geobaštine. Krški ekološki sustavi predstavljaju prirodne vrijednosti od međunarodnog značenja u smislu Zakona o zaštiti prirode. Zakonom o zaštiti prirode zaštićeni su svi minerali, sigovine i fosili. Svi speleološki objekti su u vlasništvu RH, a čine sastavni dio ekološke mreže, uključujući i speleološke objekte u podmorju. Uz autobusnu stanicu se nalazi Borovčeva jama u kojoj su pronađeni fosilni ostaci zubi ribe iz reda Pycnodontiformes. Fosilni ostaci značajni su za proučavanje geološke prošlosti Korčule. Stručno su obrađeni u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju u Zagrebu - Matičnom muzeju prve razine za Prirodoslovnu zbirku Gradskog muzeja Korčula, pri Geološko-paleontološkom odjelu.

Krajobrazi se štite Zakonom o zaštiti prirode. Krajobrazne tipove i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti utvrđuje tijelo državne uprave nadležno za zaštitu prirode. Međutim, kako Krajobrazna osnova Republike Hrvatske još nije donesena, osobito vrijednim predjelima, prirodnim i kulturnim krajobrazima, smatraju se oni određeni Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije i PPUG Korčula. Obuhvat konzervatorsko-urbanističkog plana se nalazi u predjelu kultivirani krajobraz, Žrnovsko polje. Za ovo područje vrijede uvjeti iz poglavlja 4.2.3.

2.4.4. SMJERNICE I MJERE ZAŠTITE OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA SA STAJALIŠTA ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE

2.4.4.1. MJERE ZAŠTITE ZRAKA

Zaštita zraka provodi se sukladno odredbama posebnih propisa, uz obvezno provođenje mjera za sprečavanje i smanjivanje onečišćenja zraka. Nije dozvoljeno prekoračenje preporučene vrijednosti kakvoće zraka propisane odredbama posebnih propisa, niti ispuštanje u zrak onečišćujuće tvari u količini i koncentraciji višoj od propisane odredbama posebnih propisa.

Unutar obuhvata Plana ne mogu se smještavati namjene koje svojim postojanjem i radom otežavaju i ugrožavaju okoliš i stambenu namjenu kao osnovnu funkciju u naselju.

Oblikovanjem sustava prometnica, orijentacije na javni prijevoz i bezolovna goriva osigurati će se rasterećenje urbanih naseljenih područja od intenzivnog prometa i negativnog utjecaja onečišćavanja zraka prometom. Poticanjem gradnje i korištenja biciklističke mreže i pješačkih putova dodatno će se umanjiti negativni utjecaj sustava mobilnosti na kakvoću zraka u urbanom području.

2.4.4.2. MJERE ZAŠTITE TLA

Racionalnim korištenjem prostora namijenjenog gradnji, uz ograničavanje izgrađenosti parcela, sačuvat će se tlo neizgrađenim, a time ukupna kvaliteta gradskog naseljenog prostora.

Tlo se onečišćuje neadekvatnom odvodnjom i neprimjerenim odlaganjem otpada, te naročitu pažnju treba posvetiti modernizaciji i proširivanju mreže odvodnje otpadnih voda, te kontrolirati cjeloviti sustav zbrinjavanja otpada; fizičke i pravne osobe dužne su s otpadom postupati u suglasju s pozitivnim propisima.

Zoniranjem područja gradnje, propisivanjem urbanih pravila te mjerama očuvanja krajobraznih vrijednosti racionalizirat će se korištenje zemljišta i sačuvati prirodne karakteristike tla negradivih područja.

2.4.4.3. MJERE ZAŠTITE VODA

Na području obuhvata Plana ne postoje otvoreni vodotoci ni registrirani zagađivači vode.

Mjerama provedbe treba osigurati cjelovitu izgradnju sustava otpadnih voda i sustava lokalne zaštite tla i podzemnih voda od strane potencijalnih zagađivača. Potrebno je provoditi mjere

zbrinjavanja otpada i proširivati i modernizirati mrežu odvodnje otpadnih voda i gradnjom oborinske odvodnje na prometnicama.

Očuvanje i unapređenje kvalitete vode osigurava se:

- planiranjem i gradnjom građevina za odvodnju otpadnih voda,
- zabranom, odnosno ograničavanjem ispuštanja opasnih tvari propisanih uredbom o opasnim tvarima u vodama,
- kontroliranim odlaganjem otpada,
- zaštitom podzemnih voda odgovarajućim režimima zaštite, razvojem komunalne infrastrukture (vodovod, kanalizacija i gospodarenje otpadom) te praćenjem primjene propisanih mjera zaštite u proizvodnim djelatnostima, prometu i korištenju otrova 1. skupine (kloriranih ugljikohidrata i spojeva koji sadrže nitrata).

2.4.4.4. MJERE ZAŠTITE BUKE

Na području obuhvata Plana, mjere zaštite od buke potrebno je provoditi sukladno odredbama posebnih propisa.

Mjere zaštite od prekomjerne buke provoditi će se:

- zabranom rada objekata i postrojenja koja su izvor buke ili utvrđivanjem posebnih mjera i uvjeta za njihov rad,
- regulacijom prometa u svrhu zabrane ili ograničenja protoka vozila ili isključenjem iz prometa određenih vrsta vozila,
- izradom karte imisija buke koja je prikaz postojećih i/ili predviđenih razina buke na svim mjestima unutar promatranog područja,
- utvrđivanjem uvjeta pod kojima se sa stajališta zaštite od buke može locirati neki objekt,
- sadnjom visokog zelenila uz planirane prometnice.

2.4.4.5. MJERE ZAŠTITE OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I RATNIH OPASNOSTI

Mjere zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti planiraju se polazištima i ciljevima Plana, pri čemu je organizacija i namjena prostora planirana integralno s planiranjem zaštite, što se posebno ističe u slijedećim elementima:

- načinom gradnje, gustoćom izgrađenosti i gustoćom stanovanja ovisno o planiranoj strukturi pojedinih strukturalno i funkcionalno različitih dijelova ovog Plana,
- mjerama za zaštitu i sklanjanje stanovništva uz obveznu gradnju skloništa prema posebnim propisima i normativima koji uređuju ovo područje,
- mjerama za zaštitu od požara, uz obavezno osiguravanje svih elemenata koji su nužni za učinkovitu zaštitu od požara prema posebnim propisima i normativima koji uređuju ovo područje.

Na području obuhvata Plana predviđena je provedba mjera zaštite pučanstva od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u skladu s odredbama posebnih propisa:

Skloništa i druge građevine za zaštitu stanovništva treba graditi s kolnim pristupom i obavezno kao dvonamjenska s mirnodopskom namjenom.

Dijelom su predviđena kao podrumski prostori građevina s javnom i društvenom namjenom te stambeno-poslovnih građevina gdje im mirnodopska namjena može biti npr. fitness centar, izložbeni prostor te druga kompatibilna namjena i sadržaj ili na česticama javnih zelenih površina.

Sukladno odredbama posebnih propisa za gradnju novih građevina određuje se da:

- minimalni predviđeni međusobni razmak zgrada ne smije biti manji od visine sljemena krovišta veće zgrade, ali ne manji od $H1/2 + H2/2 + 5\text{m}$; ovo pravilo vrijedi za udaljenost objekata na duljim stranama zgrada,
- međusobni razmak zgrada izračunat prema navedenoj formuli može biti i manji pod uvjetom da je tehničkom dokumentacijom (glavnim projektom) dokazano da je konstrukcija zgrade otporna na rušenje od elementarnih nepogoda i da u slučaju ratnih razaranja rušenje objekta neće u većem opsegu ugroziti živote ljudi i izazvati oštećenja na drugim zgradama.

2.4.4.6. MJERE ZAŠTITE OD POŽARA

Zaštita od požara provodi se sukladno zakonima, propisima i normama iz područja zaštite od požara.

U cilju zaštite od požara potrebno je:

- unapređivati vatrodajavni sustav,
- regulirati parkiranje uz infrastrukturne i javne objekte i omogućiti im nesmetan pristup
- kod izgradnje i rekonstrukcije građevina predvidjeti odgovarajuće preventivne mjere,
- provoditi održavanje zelenih površina,
- održavati i sanirati postojeće cisterne te poticati izgradnju novih,
- prilikom gradnje ili rekonstrukcije vodoopskrbnih mreža predvidjeti izvedbu vanjske i unutarnje hidrantske mreže, sve prema Pravilniku o hidrantskoj mreži za gašenje požara.

Radi omogućavanja spašavanja osoba iz građevina i gašenja požara na građevini ili otvorenom prostoru treba u lokacijskim podlogama planirati odgovarajuće vatrogasne pristupe, prilaze i površine za operativni rad vatrogasnih vozila.

Tijekom gradnje građevina treba primjenjivati zakone, pravilnike i ostale propise koji osiguravaju:

- racionalnu vatrootpornost građevine,
- brzo napuštanje ugrožene građevine, dijela građevine ili otvorenog prostora,
- sigurnost susjednih građevina u odnosu na zapaljenu, srušenu ili na drugi način ugroženu građevinu,
- pristupačnost građevini ili području za potrebe vatrogasne intervencije ili pomoći.

Obzirom da se radi o turističkom području potrebno je kod određenih objekata poštovati Pravilnik o zaštiti od požara ugostiteljskih objekata.

U svrhu sprečavanja širenja požara na susjedne građevine, građevina koja je udaljena manje od 4m od susjedne, mora dokazati da se požar neće prenijeti na susjedne građevine i mora biti odvojena od susjednih građevina požarnim zidom vatrootpornosti najmanje 90 min. U slučaju da krov ima krovnu konstrukciju, požarni zid mora nadvisiti susjednu građevinu min 0,5 m ili završiti dvostranom konzolom iste vatrootpornosti dužine min. 1m ispod pokrova krovišta, koji mora biti od negorivog materijala najmanje na dužini konzole.

Propisanim uvjetima za izgradnju građevina osigurala se optimalna zaštita od požara.

2.5. UTJECAJI I VEZE SA SUSJEDNIM JEDINICAMA PROSTORNOG UREĐENJA

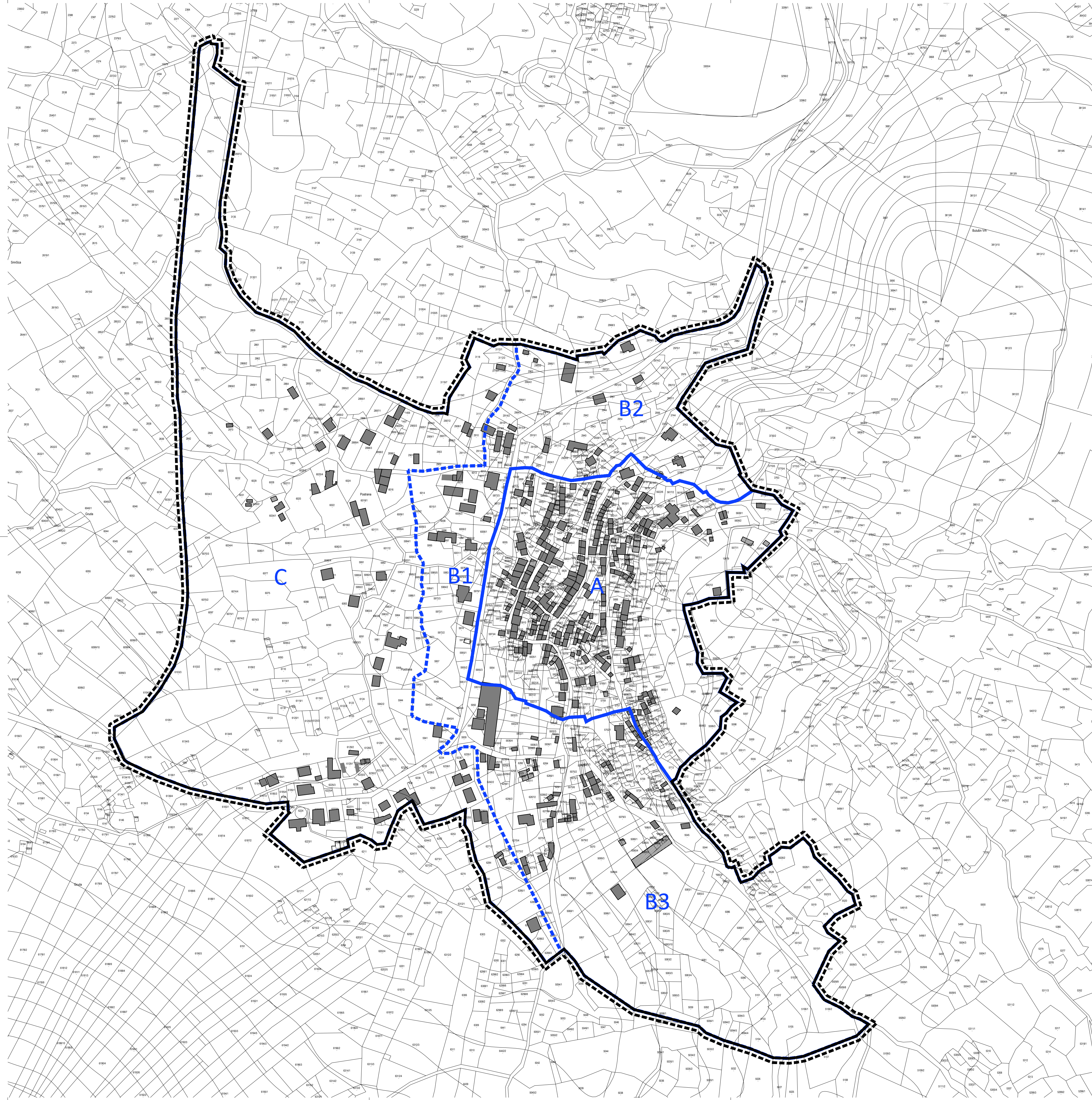
Na razini prostorne organizacije Postrana je dio Grada Korčule, kojemu stanovnici gravitiraju zbog posla, zdravstvenih i ostalih usluga.

Postrana je jedno od četiri zaseoka u naselju Žrnovo te je njegov nerazdvojni dio. Veliki dio mjesnih funkcija se nalazi u drugim zaseocima, kao što je osnovna škola i dječji vrtić, groblje i dom kulture. S ostalim zaseocima je povezano lokalnom cestom, ulicom Žrnovo. Prostorno su svi zaseoci povezani preko kultiviranog krajolika Žrnovskog polja koji svi zajedno koriste i obrađuju.

Postrana je državnom cestom D-118, koja prolazi zapadnim rubom sela povezana s ostalim mjestima otoka, poglavito Korčulom i Lumbardom prema istoku, a s Blatom i Vela Lukom prema zapadu. Postrana i Žrnovo ipak puno više gravitiraju prema Korčuli zbog blizine i administrativnog ustroja.

2.6. GRAFIČKI PRIKAZI PLANSKOG DIJELA

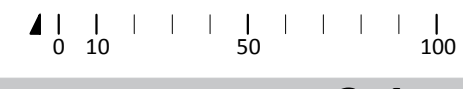
- 2.1. Plan obnove prostora s regulacijskim jedinicama
- 2.2. Izrada rješenja spomenika kulture
- 2.3. Oblikovanje sadržaja
- 2.4. Plan arhitektonske, projektantske obnove zgrada i uklanjanja objekata
- 2.5. Plan krovova
- 2.6. Plan aktivnosti
- 2.7. Plan rubnog područja
- 2.8. Plan krajobraznog i parkovnog uređenja
- 2.9. Plan prometa i drugih javnih površina
- 2.10. Plan komunalnog uređenja
- 2.11. Zaštita okoliša, prirodnih resursa i očuvanje prirode



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVJESNIH STRUKTURA
- B1. CENTAR NASELJA
- B2. PREDIO UZ SIEVERNU GRANICU POV. JEZGRE NASELJA
- B3. PREDIO UZ JUŽNU GRANICU POV. JEZGRE NASELJA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA

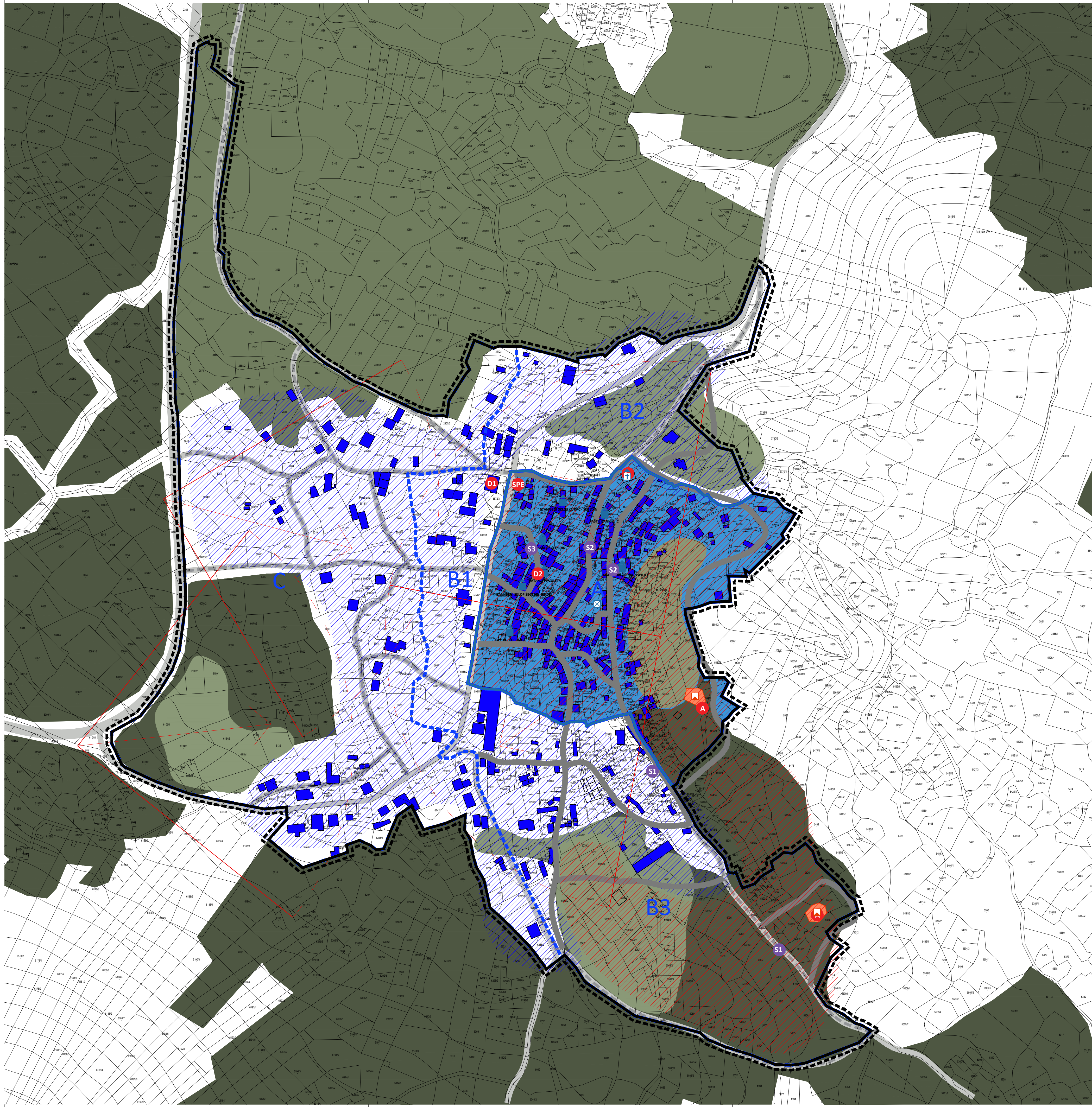


2.1.

SADRŽAJ:
Plan obnove prostora s regulacijskim jedinicama

MJERILO: 1:2000

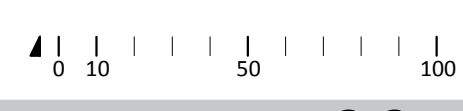
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- ▬ OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - ▬ KATASTRSKA ČESTICA
 - ▬ POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - ▬ POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
 - ▬ ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
 - ▬ ZONA B - PODRUČJE DIELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
 - ▬ ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- > OČUVANJE PREPOZNTALIVIH OBLIJEŽJA PROSTORA:
- ▬ ARHITEKTONSKE I PROSTORNE KVALITETE
 - ▬ VIZURE
 - ▬ TERASE U SUHOZIDU
 - ▬ KULTIVIRANI KRAJOBRAZ "ŽRNOVSKO POLJE"
 - ▬ KVALITETNO VISOKO ZAŠTITNO ZELENILO
- > DOPUNSKI I NOVI SADRŽAJI:
- ▬ KOLNE PROMETNE POVRŠINE
 - ▬ PJEŠAČKE PROMETNE POVRŠINE
 - ▬ KOLNO-PJEŠAČKE PROMETNE POVRŠINE
- > SANACIJA PROSTORA:
- ▬ POSTUPNA OBLIKOVNA SANACIJA PROSTORA
 - ▬ POSTUPNA OBLIKOVNA SANACIJA GRAĐEVINA



2.2.

SADRŽAJ:
Izrada rješenja spomenika kulture

MJERILO: 1:2000

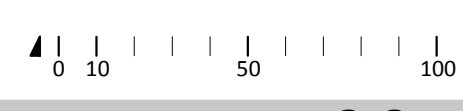
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

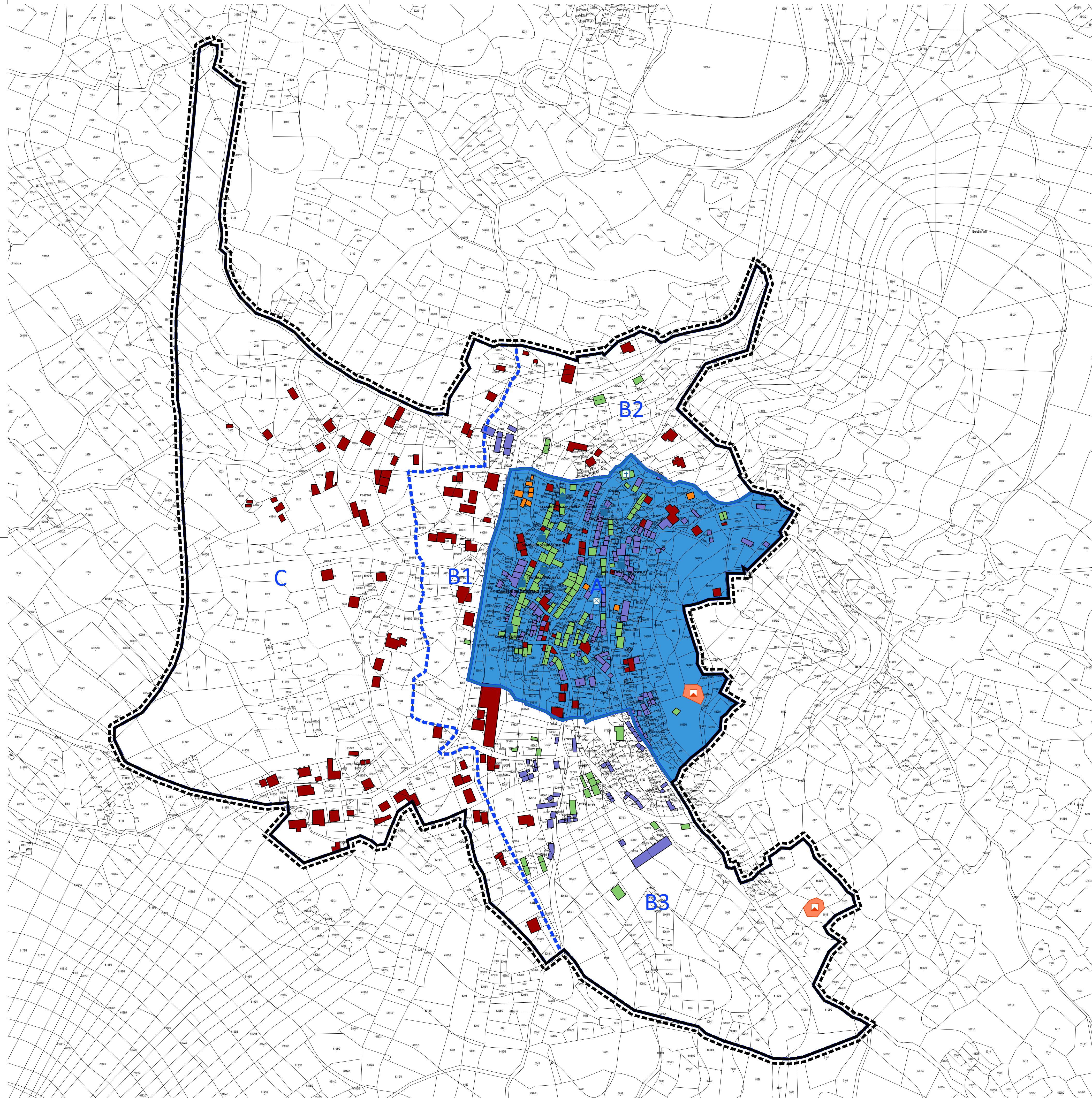
- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATAstarska ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- > KOMPLEMENTARNI I NOVI SADRŽAJI NA JAVNIM POVRŠINAMA:
- TEMATSKE PIJEŠAČKE STAZE
- S1 PRAPOVIJESNA
- S2 19.ST.
- S3 SUVREMENA
- JAVNI PROSTOR
- OBAVEZA IZRADE JAVNOG URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO-KRAJOLJIBRAZNOG NATJEČAJA
- JAVNO PARKIRALIŠTE
- PA AUTOBUSNO STAJALIŠTE
- > KOMPLEMENTARNE I NOVE PRENAMJENE GRADEVINA:
- C TRG SA CRKVOM SV. ROKA
- D1 DRUŠTVENI DOM - trgovina, info centar, višenamjenska dvorana
- D2 TEATAR U PAVULETA - kazalište, kino i sl.
- SPE PREZENTACIJA SPELEOLOŠKOG NALAZIŠTA
- A ARHEOLOŠKI PARK DVIJU PRAPOVIJESNIH GOMILA



SADRŽAJ:
Oblikovanje sadržaja

MJERILO: 1:2000

DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO**

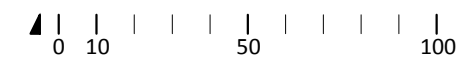
- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA

- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTURANOG KRAJOLIKA

- > KONZERVATORSKE MJERE ZA POJEDINAČNE GRADITELJSKE STRUKTURE:
ODRŽAVANJE I KONZERVACIJA GRAĐEVINA S LIKOVNIM I PROSTORNIM KVALITETAMA
- SANACIJA GRAĐEVINA S LIKOVNIM I PROSTORNIM KVALITETAMA
- POSTUPNA SANACIJA GRAĐEVINA
- UKLANJANJE GRAĐEVINA

- > KULTURNA DOBRA:
ZAŠTIĆENO KULTURNO DOBRO
- PRIJEDLOG ZA UPIS U REGISTAR KULTURNIH DOBARA RH

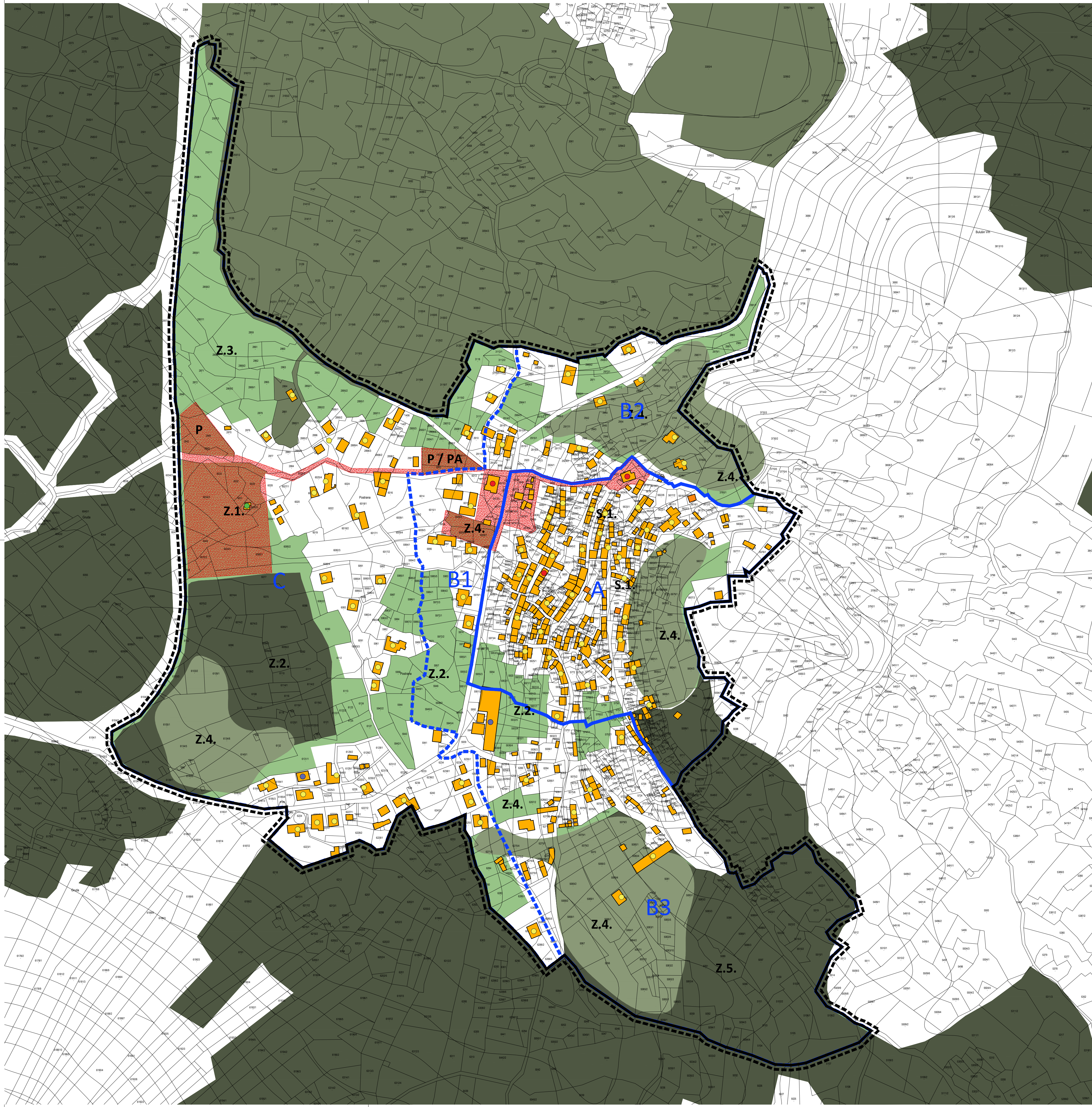
- POVIJESNA GRADITELJSKA CIJELINA - SEOSKA
- POVIJESNI SKLOP ILI GRAĐEVINA - CIVILNA
- POVIJESNI SKLOP ILI GRAĐEVINA - SAKRALNA
- ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE - KOPNENE LOKALITET



2.4.

SADRŽAJ:
Plan arhitektonske, projektantske obnove zgrada i uklanjanja objekata

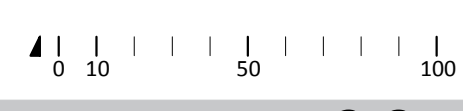
MJERILO: 1:2000 DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - KATAstarska ČESTICA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
 - ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
 - ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
 - ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- > PLAN AKTIVNOSTI:
- ZADRŽAVANJE POSTOJEĆE NAMJENE
 - STANOVANJE
 - JAVNI I DRUŠTVENI SADRŽAJ
 - GOSPODARSTVO
 - SPORT I REKREACIJA
 - ZADRŽAVANJE I NOVA DOPUNSKA NAMJENA
 - ZAPUŠTENI/NOVA NAMJENA
- > OBAVEZNO ZADRŽAVANJE ZELENIH POVRŠINA:
- TERASE U SUHOZIDU
 - KULTIVIRANI KRAJOBRAZ "ŽRNOVSKO POLJE"
 - KVALITETNO VISOKO ZAŠTITNO ZELENILO
- JAVNI VIŠENAMIJSKI PROSTORI
- P** PARKIRALIŠTE
(P) PARKIRALIŠTE (OPCIJA)
PA PARKIRALIŠTE AUTOBUS
- ZELENE POVRŠINE UNUTAR OBUHVATA PLANA
- Z.1. SPORTSKO - REKREACIJSKE POVRŠINE
 - Z.2. MOZAIČI KULTIVIRANIH POVRŠINA
 - Z.3. MASLINICI (NEOBRAĐENI)
 - Z.4. ZONE KVALITETNOG VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA
 - Z.5. TERASE U SUHOZIDU



2.6.

SADRŽAJ:
Plan aktivnosti

MJERILO: 1:2000

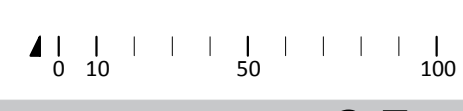
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
 - KATASTRARSKA ČESTICA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA
 - POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
 - ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
 - ZONA B - PODRUČJE DIELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
 - ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- ZELENE POVRŠINE NA RUBNIM PODRUČJIMA OBHVATA PLANA:
- TERASE U SUHOZIDU
 - KULTIVIRANI KRAJOBRAZ "ŽRNOVSKO POLJE"
 - KVALITETNO VISOKO ZAŠTITNO ZELENILO
- UREĐENJE RUBNIH POVRŠINA
- OČUVANJE TERASA U SUHOZIDU
 - REKULTIVACIJA POLJA
 - OČUVANJE KVALITETNO VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA

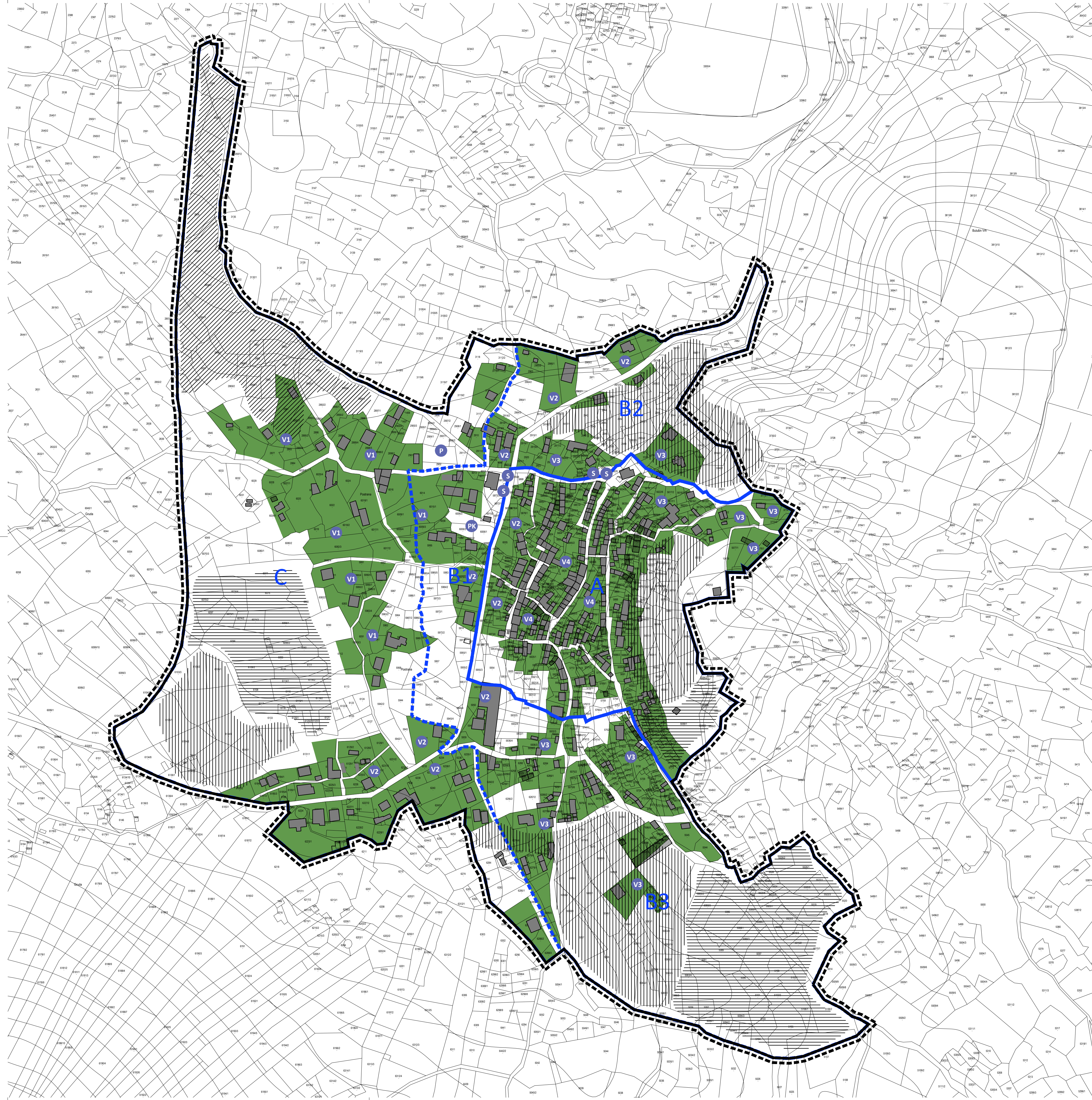


2.7.

SADRŽAJ:
Plan rubnog područja

MJERILO: 1:2000

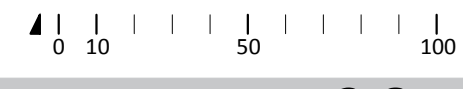
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTURIRANOG KRAJOLIKA
- VRTOVI PRIVATNIH POSIJEDEA:
- V1 ODRŽAVANJE VRTOVA I OKLUČNICA SLOBODNOSTOJEĆIH STAMBENIH GRADEVINA U POLJU
- V2 ODRŽAVANJE VRTOVA I OKLUČNICA SLOBODNOSTOJEĆIH STAMBENIH GRADEVINA UZ LOKALNU CESTU
- V3 ODRŽAVANJE I SANACIJA TERASASTIH VRTOVA GRADEVINA STAMBENE NAMJENE U KONTAKTNOJ ZONI POVIJESNE JEZGRE (UKLJUČIVO POMOĆNE GRADEVINE U KAMENU)
- V4 ODRŽAVANJE I SANACIJA TERASASTIH VRTOVA UNUTAR BLOKA STAMBENE IZGRADNJE U ZONI POVIJESNE JEZGRE (UKLJUČIVO POMOĆNE GRADEVINE U KAMENU)
- S OČUVANJE POJEDINAČNO VRIJEDNOG STABLA ILI DRVOREDA
- PK PARKOVNO UREĐENJE
- P UREĐENJE PARKIRALIŠNIH POVRŠINA
- UREĐENJE RUBNIH POVRŠINA
- OČUVANJE TERASA U SUHOZIDU
- REKULTIVACIJA POLJA
- OČUVANJE KVALITETNOG VISOKOG ZAŠTITNOG ZELENILA

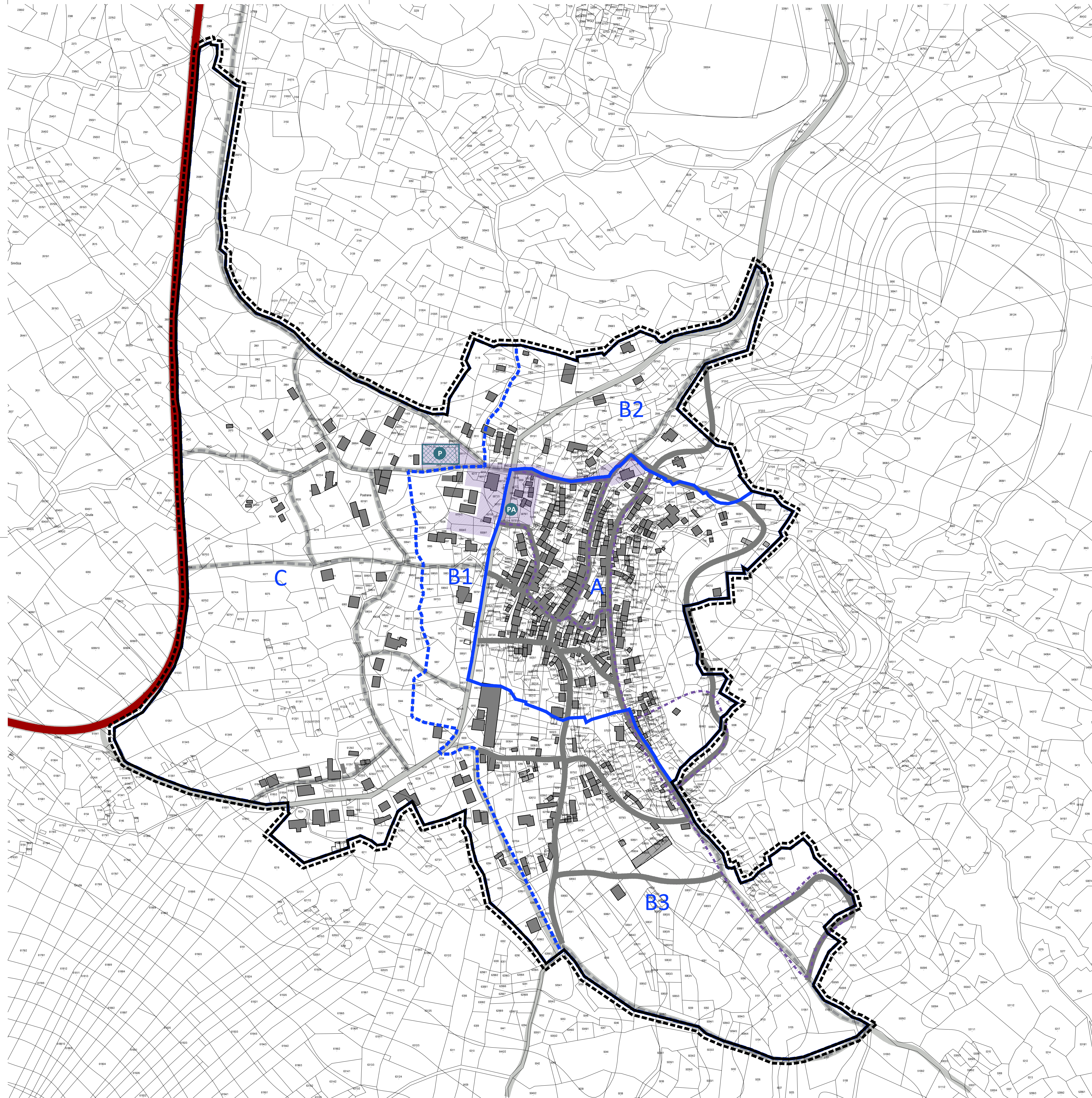


2.8.

SADRŽAJ:
Plan krajobraznog i parkovnog uređenja

MJERILO: 1:2000

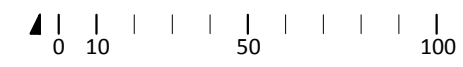
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTUVIRANOG KRAJOLIKA
- DRŽAVNA CESTA D118
- KOLNE PROMETNE POVRŠINE
- PJEŠAČKE PROMETNE POVRŠINE
- KOLNO-PJEŠAČKE PROMETNE POVRŠINE
- TEMATSKJE PJEŠAČKE STAZE
- JAVNI PROSTOR
- JAVNO PARKIRALIŠTE
- AUTOBUSNO STAJALIŠTE
- PARKIRALIŠTE

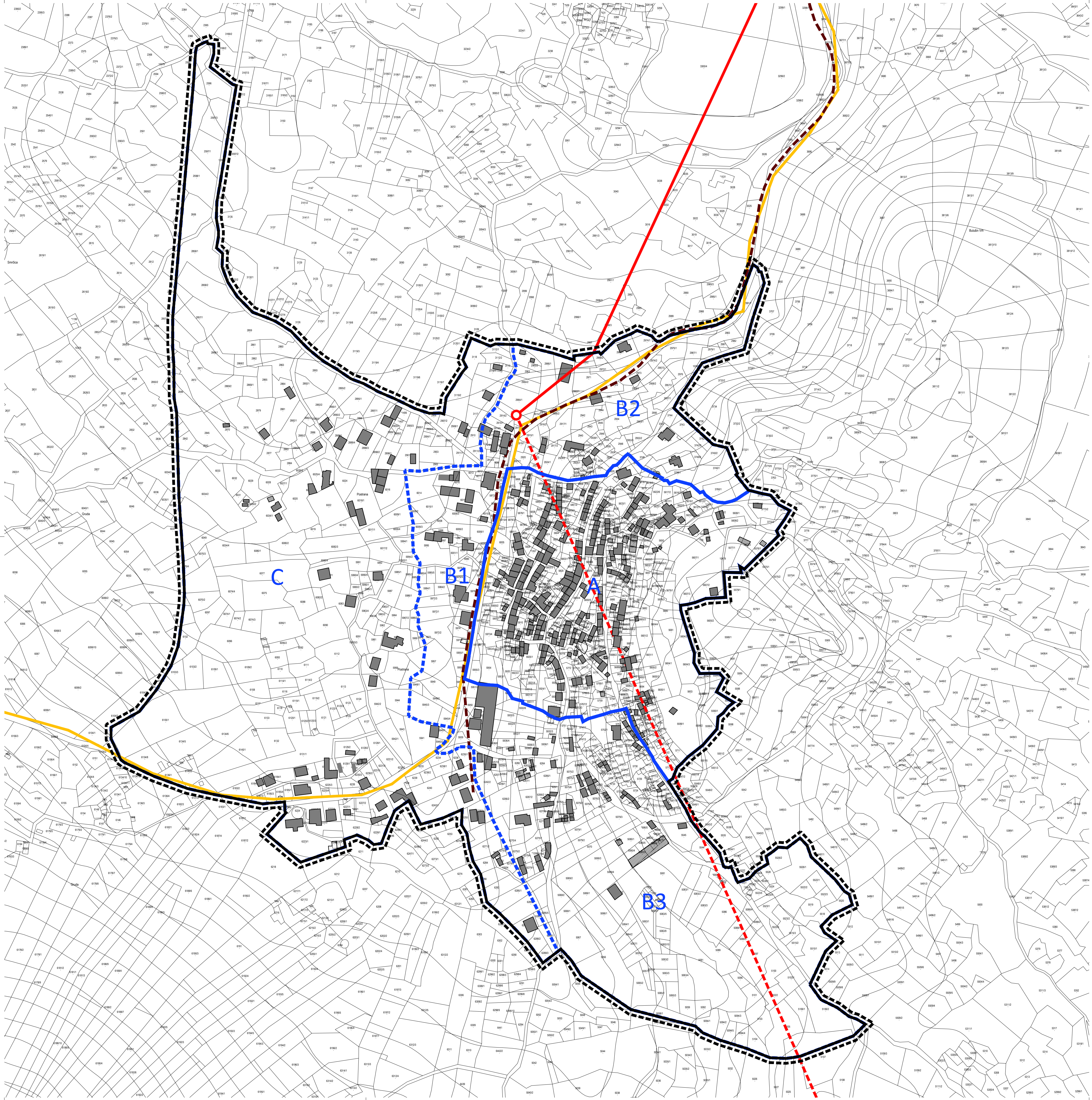


2.9.

SADRŽAJ:
Plan prometa i drugih javnih površina

MJERILO: 1:2000

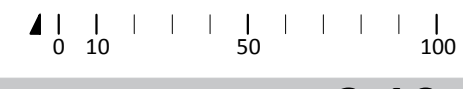
DATUM: 02/2022



- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLJICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

**KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO**

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- IZVOD IZ PROSTORNO - PLANESKE DOKUMENTACIJE:
- > INFRASTRUKTURA - POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE:
- KORISNIČKI I SPOJNI VODOVI I KANALI (postojeće)
- > INFRASTRUKTURA - ENERGETIKA:
- DALEKOVODI 35(20) I 10 kV (postojeće)
- DALEKOVODI 35(20) I 10 kV (planirano)
- TS 10kV
- > INFRASTRUKTURA - VODNOSPODARSKI SUSTAV - VODOOPSKRBA:
- MAGISTRALNI OPSKRBNI CJEVOD (postojeće)
- VODOSPREMA "ŽRNOVO"
- > INFRASTRUKTURA - VODNOSPODARSKI SUSTAV - ODVODNIA OTPADNIH VODA:
- GLAVNI DOVODNI KANAL (planirano)





- STRUČNA STUDIJA INTEGRALNE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE POVIJESNIH NASELJA U
KRAJOLICIMA OTOKA KORČULE I MLJETA -

KONZERVATORSKO - URBANISTIČKI PLAN
PILOT PODRUČJA "POSTRANA"
01.C. / 2. PLANERSKI DIO

- OBUHVAT KONZERVATORSKO - URBANISTIČKOG PLANA
- KATASTRARSKA ČESTICA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA
- POSTOJEĆA IZGRADNJA - RUŠEVINA
- ZONA A - PODRUČJE POVIJESNE JEZGRE NASELJA
- ZONA B - PODRUČJE DJELOMIČNE ZAŠTITE POVIJESNIH STRUKTURA
- ZONA C - PODRUČJE ZAŠTITE KULTIVIRANOG KRAJOLIKA
- NATURA 2000 / POVS "ISTOČNI DIO KORČULE", HR2001367
- NATURA 2000 / POP "SREDNJO-DALMATINSKI OTOCI I PELEŠAC", HR100036
- KULTIVIRANI KRAJOBRAZ "ŽRNOVSKO POLJE" (izvod iz prostornog plana)
- SEIZMOLOŠKI AKTIVNO PODRUČJE

